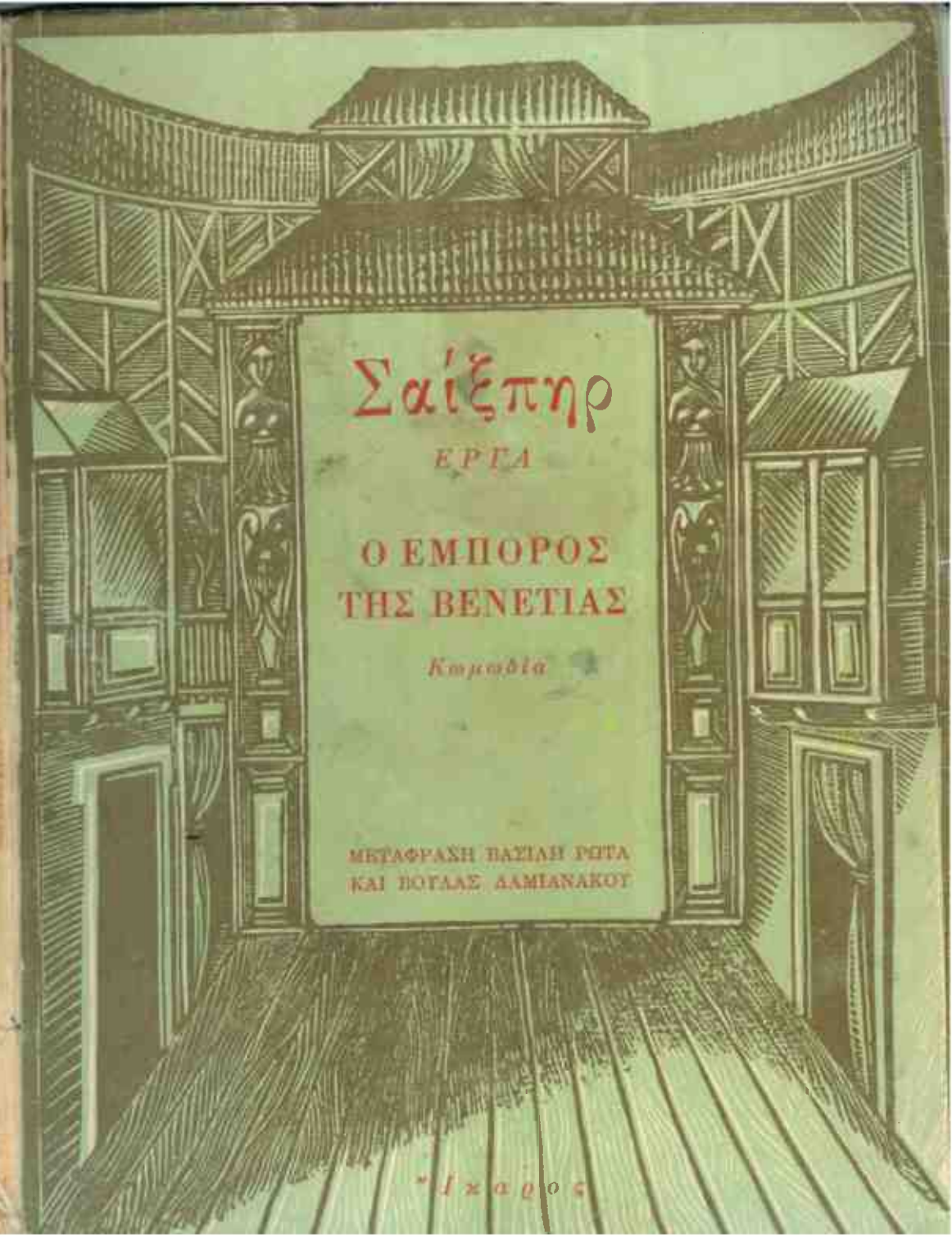

Σαίξπηρ

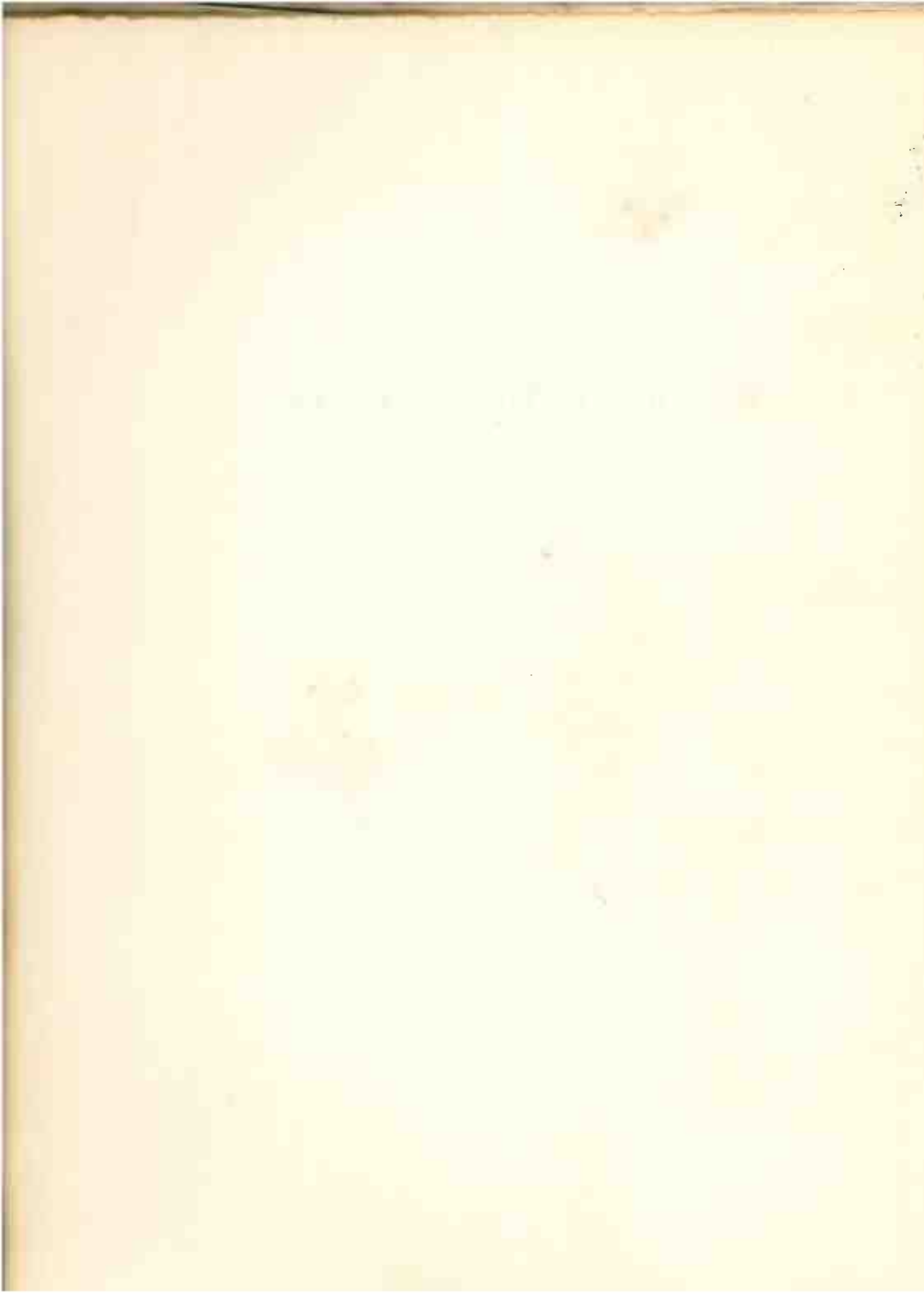
ΕΡΤΑ

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ
ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Κωμωδία

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΒΑΣΙΛΗ ΕΡΤΑ
ΚΑΙ ΒΟΥΛΑΣ ΔΑΜΙΑΝΑΚΟΥ

Ικαρος

WILLIAM SHAKESPEARE

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ

Είσαγωγή και μετάφραση

ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ
ΒΟΥΛΑΣ ΔΑΜΙΑΝΑΚΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

Unit 2

UNIT 2: THE HISTORY OF THE UNITED STATES

UNIT 2

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἔργο τοῦτο, ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πὺν ὑπάρχουν, εἶναι σίγουρο πὺς γράφτηκε πρὶν ἀπὸ τὸ 1598. Ἐνα ἄλλο ἔργο μὲ παρόμοιο θέμα ἔχει προηγηθεῖ κι ἔχει παιχτεῖ μὲ μεγάλη ἐπιτυχία στὰ νεαρὰ τότε θέατρα τοῦ Λονδίνου. Εἶναι Ὁ Ἐβραῖος τῆς Μάλτας, τοῦ ἐπίσης μεγάλου Ἀγγλου **δραματικοῦ ποιητῆ Μάρλοου**, σύγχρονου τοῦ Σαίξπηρ.

Ἀπ' αὐτὸ μερικοί, κάνοντας πρόχειρες ἐχτιμήσεις, ἀποφάνθηκαν ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἐμιμήθη τὸν Μάρλοου στὸ ἔργο του Ὁ Ἐμπορος τῆς Βενετιᾶς. Ὁ Σ., μολονότι συνομήλικος τοῦ Μάρλοου, παρονσίασε ἀργότερα ἀπ' αὐτὸν ἔργα του καὶ στὴν ἀρχὴ ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸ μεγαλόστομο καὶ σφοδρὸ ὕφος του. Ἀλλὰ ὁ δρόμος πὺν ἀκολούθησε ἦταν ἄλλος.

Ὁ Μάρλοου ἐπλαθε **χαρακτήρες ὑπεράνθρωπους, τερατικούς — καὶ τέτοιος Ὁ Ἐβραῖος τῆς Μάλτας —, ὁ Σαίξπηρ ἀνθρώπινους, φυσικούς.** Ὁ Σόνλοκ, μ' ὅλη του τὴν κρηφὴν αἰμοβορία καὶ τὸ ἐκδικητικὸ πνεῦμα, μ' ὅσο πάθος κι ἂν ἀγωνίζεται νὰ πετύχει αὐτὸ πὺν θέλει, δὲν παύει νὰ ᾖναι ἄνθρωπος, δὲν ξεπερνάει τὸ μέτρο τῆς φύσης.

Ὁ μῦθος τοῦ ἔργου εἶναι πλεγμένος ἀπὸ περισσότερους μῦθους, πὺν τὰ στοιχεῖα του, δηλαδὴ οἱ **καθέκαστοι μῦθοι**, τὰ κοντιὰ μὲ τὴν ἐκλογή, ἢ λίτρα τὸ κρέας ἢ τ' ὀμόλογο, τὰ **δαχτυλῖδια**, τὸ κλέψιμο τῆς νέας, εἶναι **διάσπαρτα σ' ὅλο τὸ μᾶκρος** τῆς ἀνθρώπινης **ἱστορίας**: σὲ φυλὲς ἰνδοευρωπαϊκὲς, στὴν Ἑλλάδα, στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Ἀνατολή, στὴ Γένεση, ἴσαμε τὴν αὐτοκράτειρα Ἑλένη, τὴν ἀνακάλυψη τοῦ Τίμιου Σταυροῦ, τὸν **Βοκκάκιω** καὶ τὴν ἀναγεννησιακὴ **ποιήση**.

Ὁ ποιητὴς τὰ παίρνει ὅλα αὐτά, τὰ ὅφαινει καὶ δημιουργεῖ μιὰ ἀπὸ τίς ὠραιότερες, τίς πιδ θαυμάσιες καὶ χαριτωμένες κωμωδίες πὺν τεχνούργησε μὲ τὸ σφρίγος τῆς νεανικῆς του προθυμίας.

Ἡ πορεία του στὶς σκηνὲς τοῦ παγκόσμιου θεάτρου ἦταν θριαμβευτικὴ καὶ σήμερα κρατᾷ ξεχωριστὴ θέση στὰ δραματολόγια τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἐπιτυχία του ὀφείλεται κύρια στὴ λαϊκότητα τοῦ μῦθου, κοινὸ γνώρισμα ὅλων τῶν ἔργων τοῦ **Σαίξπηρ**: στὴν **ἀριστη δραματικὴ** του δομὴ, τὰ ἐντονα χρώματα στὴν **περιπέτεια**, τὴν **εἰρωνεία**, τὴν ἀναγνώριση μὲ τὰ ἔξοχα κωμικὰ **εὑρήματα**, τεχνάσματα καὶ **μπλεξίματα**.

Πρόσθετο ενδιαφέρον, σὲ τοῦτο τὸ ἔργο, κινεῖ καὶ τὸ θέμα τῆς τοκογλυφίας καὶ τῆς **μαυρογχιῶς** τοῦ τοκογλύφου νὰ θέλει νὰ πάρει μιὰ λίτρα κρέας ἀπὸ τὸ στήθος τοῦ ὀφειλέτη του. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὁ χαρακτήρας τοῦ Σάνλοκ, ἀκόμα καὶ τῆς Πόρσιας, ἐρέθισαν πάντα τὶς φιλοδοξίες τῶν καλλιτεχνῶν.

Στὸ ἔργο τοῦτο ἀνταγωνίζονται τὸ πνεῦμα τὸ τυραννικὸ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ φιλελεύθερο, ὅπως αὐτὰ τὰ δυὸ πνεύματα τὰ ἔβλεπε ἡ Ἀναγέννηση καὶ ὅπως τὰ εἶδε καὶ ὁ μεγάλος τῆς **ποιητῆς**.

Ὁ ἀγώνας αὐτὸς διεξάγεται σ' ἐπίπεδο κωμωδίας καὶ ἔτσι, μόνον πρὸς τὸ ἔπαθλό του εἶναι ἀνθρώπινο κρέας, δὲ χύνεται αἷμα, παρὰ τὸ τέλος, ὅπως σ' ὅλες τὶς κωμωδίες, εἶναι στέφανα, χαρὲς καὶ γέλια.

Οἱ ἥρωες πρὸς παίζουσιν σ' αὐτὸν τὸν ἀγώνα εἶναι κυρίως ὁ Ἐμπορος Ἀντώνιος, ὁ Ἑβραῖος τοκογλύφος Σάνλοκ καὶ ἡ Πόρσια, ὁ ἀπὸ **μηχανῆς** θεὸς ἢ μᾶλλον δικαστῆς.

Ὁ Ἐμπόρος εἶν' ὁ δραστήριος διακινητὴς τοῦ πλούτου, τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀναγκαίων τοῦ βίου γιὰ κοινὴ ὠφέλεια. Εἶναι ἀπὸ τὸν ποιητὴ πλασμένος εὐρύνοος, **καλόκαρδος**, πιστὸς στὶς φιλίες του καὶ στὶς ὑποχρεώσεις του, γενναῖος καὶ γενναῖος, **σεμνός**, ἑτοιμὸς νὰ θυσιάσει τὸ βίος του καὶ τὴ ζωὴ του στὴν ἀλληλεγγύη. «Πιὸ καλὸς κύριος δὲν πατάει τὴ γῆ...» «**Θαρεῶ** πὼς ἀγαπᾷ τοὺς ἄλλους γιὰ τοὺς ἄλλους». Ἔτσι στέκει στὴν κοινὴ γνώμη καὶ συνείδηση. Ἡ στόφα του, ὅπως τὸ ἀποδείχνει μὲ τὴ στάση του ὡς τὸ τέλος, εἶναι ἀπὸ τὴ στόφα πρὸς γίνονται οἱ τραγικοὶ ἥρωες. Γνωρίζει τὸν κόσμον, βλέπει πὼς τραβάει ἡ πορεία του καὶ εἶναι θλιμμένος:

Τὸν κόσμον ἐγώ, Γρατικῆς μου, πᾶν κόσμον, τονε παίρνω
σκηνὴ ὅπου ὁ **καθένας** μας ἔχει ἓνα μέρος
νὰ παίζει, καὶ εἶναι τὸ δικό μου **μελαγχολικό**.

Ὁ Σάνλοκ ἀντίθετα εἶν' ἐγωιστῆς, **μισαλλόδοξος**, **τσιγκούνης**, ἐκδικητικὸς. Κακοποιὸς νόμιμος, ἐνόσω ὁ νόμος τὸν ὑποστηρίζει, ἑτοιμὸς νὰ πιεῖ αἷμα μὲ τὴ Γραφὴ στὸ χέρι καὶ τὴν ἐπικύληση ἀπ' τὸ γράμμα τοῦ νόμου καὶ ἱκανὸς γιὰ κάθε **παλιανθρωπιὰ** πρὸς δὲν τὴν πιάνει νόμος. Ἔργασία του εἶναι ὁ **χηματισμός** μὲ τὴν τοκογλυφία. Ἐχοντας ἀποχτήσῃ χρημα, στήνει μ' αὐτὸ τὰ δίκτυα του καὶ πιάνει ὅσους τοῦ πέ-

σουν και δὲν τοὺς ἀφήνει ἂν πρῶτα δὲν τοὺς πιεῖ τὸ αἷμα. Αὐτὸ ὁμως, κατὰ τὴ λογικὴ του, εἶν' «εὐλογία», ἀφοῦ γίνεται μὲ τὴν εὐλογία τοῦ νόμου. «Φτάνει νὰ μὴν κλέψεις». Κι ὅταν στὴ δίκη τοῦ θυμίζουμε τὴ θεία κρίση ἀπαντάει: «Τί κρίση νὰ φοβᾶμαι, ἀφοῦ ἄδικο δὲν κάνω;» Καὶ βέβαια αὐτὴ τὴ λογικὴ δὲν τὴν ἔχει κατ' ἐξαίρεση ὁ Σάβλοκ. Καθέννας ποὺ εἶναι μόνον φορέας ἀτομικοῦ ἐγωιστικοῦ πνεύματος, μ' αὐτὴ τὴ λογικὴ πάει κι ἔτσι ἐνεργεῖ, ὄχι βέβαια γιατί πιστεύει πὺς τὸ ἄδικο ποὺ γίνεται μὲ τὴν προστασία τοῦ νόμου παύει νὰ εἶναι ἄδικο, παρὰ γιατί τὸ μόνο ποὺ τὸν ἐνδιαφέρει εἶναι πὺς ἀπ' τὸ ἄδικο θὰ 'χει τὴν ὠφέλεια χωρὶς νὰ κινδυνέψει.

Ὁ Σάβλοκ μισεῖ προσπάντων τὸν Ἀντόνιο σὰν ἀνταγωνιστὴ του. Δανεῖζει ἄτοκα καὶ τὸν ζημιώνει. Γλιτώνει θύματα τῆς τοκογλυφίας του κι αὐτὸ δὲν τοῦ τὸ συχωράει. Θέλει νὰ τὸν ἐκδικηθεῖ, νὰ τονε βγάλει ἀπὸ τὴ μέση· «ἂν δὲ θρέψει τίποτ' ἄλλο», λέει γιὰ τὴ λίτρα κρέας, «θὰ θρέψει τὴν ἐκδίκησή μου»... «γιατὶ ἂν λείψει αὐτὸς ἀπὸ τὴ Βενετιά, μπορῶ νὰ κάνω ὅ,τι ἐμπόριο θέλω».

Τὸν χαρακτήρα αὐτὸν ὁ ποιητὴς τὸν ἀνάθεσε σ' ἓναν Ἑβραῖο, ἐπειδὴ στὸν καιρὸ του τὸ πλεῖστο τῶν χρηματιστῶν καὶ τοκογλύφων ἦταν Ἑβραῖοι. Συνάμα ὁμως ἀναλαμβάνει τὴν ἀπολογία τῆς ράτσας καὶ ξεχωρίζει τὸν τοκογλύφο τὸν ἀτομιστὴ κι ἐκδικητικὸ.

Μερικοὶ κριτικοὶ ἰσχυρίζονται πὺς στὸ ἔργο τονίζεται τάχα τὸ πνεῦμα τῆς μισαλλοδοξίας. Ὅτι αὐτὸ τὸ πάθος μαζὶ μὲ τὸ πάθος τῆς κερδοσκοπίας καὶ τῆς ἐκδίκησης τὰ φορτώνει ὁ ποιητὴς στοὺς ὤμους Ἑβραίου. Γι' αὐτὸ παρουσιάστηκαν μάλιστα καὶ ἐπικριτὲς τοῦ ποιητῆ. Ἄλλοι βρῆκαν πὺς ὁ ἥρωας αὐτός, ὁ Σάβλοκ, ἦταν πρόσωπο τραγικὸ, πὺς πάνω ἀπὸ τὴν κερδοσκοπία του καὶ τὸ πάθος τῆς ἐκδίκησης εἶναι ὀδικομένος ἀπὸ τὴ γενικὴ κατακραυγὴ, τὴν περιφρόνηση καὶ τὴν ὀβριστικὴ συμπεριφορὰ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἔτσι τὸ εἶδαν αὐτὸ πολλοὶ καλλιτέχνες, μάλιστα τοῦ περασμένου αἰῶνα, ποὺ προχώρησαν τόσο πολὺ, ὥστε ἔφτασαν νὰ παρουσιάσουν τὸ ἔργο σὰν τραγωδίαν μὲ τὸν τίτλο Ὁ Σάβλοκ. Ἐκοφαν τὴν τελευταία πέμπτη πράξη καὶ τό 'κλειναν μὲ τὸ τέλος τῆς δίκης, ὅπου ὁ πρωταγωνιστὴς ἔκανε τὸ κομμάτι του σὰν τραγικός.

Καὶ παλιότερα καὶ στίς ἡμέρες μας ἀκόμα πιὸ πολὺ, συχνὰ αὑθαί-

ρετες ἐνέργειες, βοηθώντας κι οἱ συνθήκες, μᾶς ἐπιβάλλουνε τ' αὐθαίρετά τους, πὺν αὐτὰ καὶ δόξα καὶ ἄλλα ὠφελήματα μπορεῖ σὲ κάποιους νὰ προσπορίζουν. Ἡ ζωὴ ὁμως καὶ ἡ Τέχνη ὑπόφεραν καὶ ὑποφέρουν φοβερά ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσία.

Κάνουν λάθος ὅσοι ὑποστηρίζουν πὺς ὁ Σαίξπηρ φέρνει σ' ἀντιπαράθεση τὸν χριστιανισμό μὲ τὸν ἑβραϊσμό. Σὲ τοῦτο τὸ ἔργο δὲν ἀνταγωνίζονται φυλές, οὔτε θρησκείες. Ἐδῶ ἀνταγωνίζεται τὸ δίκιο μὲ τὸ ἀδίκιο, ἡ ἀνθρωπιά μὲ τὴν ἀπανθρωπιά στὴν πὺ καθολικὴ κι οὐσιαστικὴ τους ἔννοια.

Κι εἶναι βέβαια αὐθαίρετο τὸ ὅτι ἓνας χαρακτήρας σὰν τοῦ Σάνλοκ μπορεῖ ποτὲ νὰ θεωρηθεῖ χαρακτήρας τραγικός, ἀκόμη καὶ θυσιάζοντας γιὰ χάρη του τὴν ἑξοχὴ πέμπτη πράξη τοῦ ἔργου.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ Σάνλοκ, ἔρχεται νὰ διεκδικήσει ἓνα τέτοιας λογῆς δίκιο, πὺν φέρνει ἀνατριχίλα καὶ ἀμηχανία ἀκόμη καὶ στὸν δόγη, τὸν ἀρχοντα τῆς πολιτείας, πὺν ἴσα ἴσα οἱ νόμοι τῆς τὸν Σάνλοκ καὶ τὸ «δίκιο» του, τ' ὁμολογὸ του καὶ τὴ λίτρα του τὸ κρέας πρῶτα προστατεύουν.

Στὴ δίκη αὐτὴ τὸ δίκιο τοῦ Σάνλοκ, πὺν κόβεται γι' αὐτὸ καὶ τὸ ὑποστηρίζει μ' ἐπιχειρήματα πὺν τοῦ δίνει ὁ νόμος, εἶναι δίκιο φεύτικο κι ἀπὸ τοῦτο ἀκόμα, πὺς ζητάει μόνο μιὰ λίτρα κρέας, κι αὐτὸ λείει, τὸ προτείνει μόνο καὶ μόνο γιὰ χωρατό, γιὰ σκέρτσo, καὶ δὲν ἔχει καθόλου τὸ νόημα ποινικῆς ρήτηρας, πὺν θὰ τοῦ ὀδινε τὸ δικαίωμα μ' αὐτὸν τὸν παροῦργο κι ἀπάνθρωπο τρόπο νὰ ξεκάνει τὸν ἀνταγωνιστὴ του, ἂν ἡ τύχη τοῦ τὰ φέρει δεξιὰ. Ἐχει αὐτὴ τὴν ἐξυπνάδα νὰ μὴ ζητήσει στὰ ἴσια ἐνέχυρο τὴν ἴδια τὴ ζωὴ τοῦ Ἀντώνιου, ἀφοῦ ὁ νόμος ἔτσι δὲν τὸ ἐπιτρέπει. Ἄλλη ὁμως ἐξυπνάδα ἀνώτερη τὸν βάζει κάτω, βγάζοντας στὰ φόρα τὸν πραγματικὸ σκοπὸ του. Στὸ δικαστήριο ξεσκεπάζεται ὄχι σὰν ἀσυνεννόητος *συμπερονοτολόγος*, παρὰ σὰν ἵππουλος πὺν σημαδεύει ἄλλοῦ καὶ χτυπᾷ ἄλλοῦ.

Γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὸ «δίκιο του», νὰ πάρει τὴ λίτρα τὸ κρέας του, δηλαδὴ τὴ ζωὴ τοῦ Ἀντώνιου, ὁ Σάνλοκ φέρνει ὅλα του τὰ ἐπιχειρήματα: ὅλες τὶς παρανομίες τῶν χριστιανῶν καὶ τὰ κακὰ πὺν ἐκτρέφονται στὸν κόσμo τῆς χριστιανοσύνης, πὺν βέβαια δὲν εἶναι λιγότερα ἀπ' ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ, κι ὅλα τὰ πάθη τῶν Ἑβραίων, πὺν γι' αὐ-

τὸν τὸ πιὸ μεγάλο πάθος καὶ κατάρα γιὰ τὸ γένος του εἶναι πὼς ἡ κόρη του τοῦ 'κλεψε τὸ μεγάλο τον διαμάντι: «'Ωχ νά, νά, νά, νά! Πάει τὸ διαμάντι πού μου στοίχισε δυὸ χιλιάδες δουκάτα στὴν Φραγκοῦρτη! Τέτοια κατάρα ποτὲ ὡς τώρα δὲν ἔπесе πάνω στὸ ἔθνος μας· ποτὲ δὲν τὴν ἔνωσα ὡς τώρα».

Ὅταν ὁμως ἡ Πόρσια, ὡς δικαστῆς, ὑπόμονα, μεθοδικὰ καὶ πειστικὰ τοῦ ἀποδείχνει πὼς «νομικὰ» ἐπάταγε σὲ μπόσικο σανίδι, ἀμέσως παρατιέται ἀπὸ τὴ λίτρα κρέας καὶ ρίχνεται στὶς προσφορὰς τῶν λύτρων τὶς πολλαπλὰς ὅπου τὶς εἶχε ἀρνηθεῖ, γιὰ νὰ συμβιβαστεῖ στὸ τέλος μὲ ὅλα, ν' ἀρνηθεῖ τὸ ἴδιο του τὸ γένος καὶ γιὰ τὴ μικρὴ ζωοῦλα του νὰ βαφτιστεῖ καὶ Χριστιανός· τόσο πού πράγματι, κάποια στιγμή στὸ τέλος, νὰ καταντᾷ ἀξιολύπητος. Ἀδύνατον ὁμως νὰ σταθεῖ ὡς ἥρωας τραγικός. Ἄθλιο τὸ ξεκίνημα, πανάθλιο τὸ τέλος, οὔτε μιὰς στιγμῆς ἔξαρση δὲν τὸν ὑψώνει στῶν περιστάσεων τὴν ἀπαίτηση.

Στὴν Πόρσια ὁ ποιητῆς δὲν τσιγκουνεύτηκε καθόλου τὰ χαρίσματα του. Συνδυάζει τὴν κοριτσιίστικη χάρη καὶ ἀφέλεια μὲ τὴ γυναικεία γοητεία καὶ ἀρετὴ, σεμνὴν εὐγένεια, ἀνατροφή, ἐξυπνάδα καὶ ὁμορφιά.

Στὴ σκηνὴ μὲ τὴ Νερῖσα στὸ Μπελμόντο, ὅπου ἡ Πόρσια περιγράφει καὶ σχολιάζει τοὺς μνηστῆρες, μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία κοντὰ στ' ἄλλα τῆς προσόντα — ἔξοχο χιοῦμορ, κρίση σβέλτη, ἀπάντηση ἐτοιμολογία — νὰ θαυμάσουμε καὶ τὴ μεγάλη πολυμάθειά της μὲ λαμπρὰ στολίσματα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἐλληνικό, θεοὺς, μύθους καὶ θάματα, πόλεις παραμυθένιες, χῶρες φανταστικές. Κι ἐνῶ ἀπολαβαίνουμε ὅλην αὐτὴ τὴν προσφορὰ σὲ τόνους **τρισχαριτωμένους**, μέσα μας ἐδραιώνεται ἡ ἐμπιστοσύνη γιὰ τὸν ἄθλον πού ἀκολουθεῖ καὶ πού τὴν ἀναδείχνει γνήσιο τέκνο τῆς Ἀναγέννησης, ὅπως καὶ τόσες ἄλλες ἡρωίδες πού 'πλασε ὁ ποιητῆς.

Ἡ Πόρσια παρουσιάζεται στὸ δικαστήριον μεταμφιεσμένη σὲ δικαστὴ καὶ καταπιάνεται τὸ ἔργο μὲ ὅλη τὴ σοβαρότητα, τὴν εὐθύνη, τὴ σοφὴν ὀριμότητα πού ἀπαιτεῖ τὸ λειτουργήμα καὶ μὲ μιὰν αἴσθηση τοῦ δίκιου πολὺ πιὸ πέρα ἀπ' ὅσο σπουδαγμένοι νομομαθεῖς μποροῦν νὰ προσδιορίσουν. Ἐρχεται ν' ἀντιμετωπίσει τὸν Σάνλοκ καὶ προπάντων τὸ νόμο τῆς Βενετίας, ὅπου τὰ προνόμια τῶν ξένων, ὅλων πού ἀφήνουν κέρδος στὸ κράτος, ἀκόμη κι ἐκείνων πού βάζουν ποινικὴ ρήτρα κρέας

άνθρωπινό, έχουν τὸν πρώτο λόγο στῆς δικαιοσύνης τὴν ἱεραρχία.

Στὴν ἀρχή, ἀφοῦ ἡ Πόρσια γνωρίσει τοὺς ἀντίδικους κι ἀντιμετωπίσει τὸ θέμα τυπικά κι ἀφοῦ ἀναγνωρίσει ὅτι ὁ Σάνλοκ ἔχει τυπικά, κατὰ τὸν νόμο δίκιο, στὴ συνέχεια ἐπικαλιέται τ' ἀνθρώπινα αἰσθήματα, τὸ φόβο καὶ τὸ ἔλεος. Γιὰ νὰ μαλακώσει τὴν καρδιά του βάζει ὅλη της τὴν τέχνη: Τὸ ἔλεος, τοῦ λέει, «εἶναι τῶν κραταιῶν τὸ κραταιότερο... πάνω ἀπ' τὸ σκηπτροῦχο κύρος... ιδιότητα τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ...»

Ὁ Σάνλοκ ὁμως δὲ φοβάται τίποτα, ἀφοῦ ὅλα ὅσα κάνει εἶναι νόμιμα καὶ σὲ κανέναν δὲ χρωστάει ἔλεος, ἀφοῦ ὁ νόμος δὲν τὸν ὑποχρεώνει: «Τὰ ἔργατά μου στὸ κεφάλι μου! Ζητάω τὸν νόμο», εἶναι ἡ ἀπάντησή του.

Κι ἔτσι ἡ Πόρσια, τοῦ ἔκαμε τὴ χάρη: (ἔδωσε) στὸν Σάνλοκ ἕνα νόμο, ποὺ ποτὲ (ἡ φιλοσοφία του δὲν εἶχε ὀνειρευτεῖ), ποὺ σύμφωνα μ' αὐτὸν ὁ τοκογλύφος χάνει τὸ «δίκιο» του κι ὁ Ἐμπορος γλιτώνει τὴ ζωὴ του.

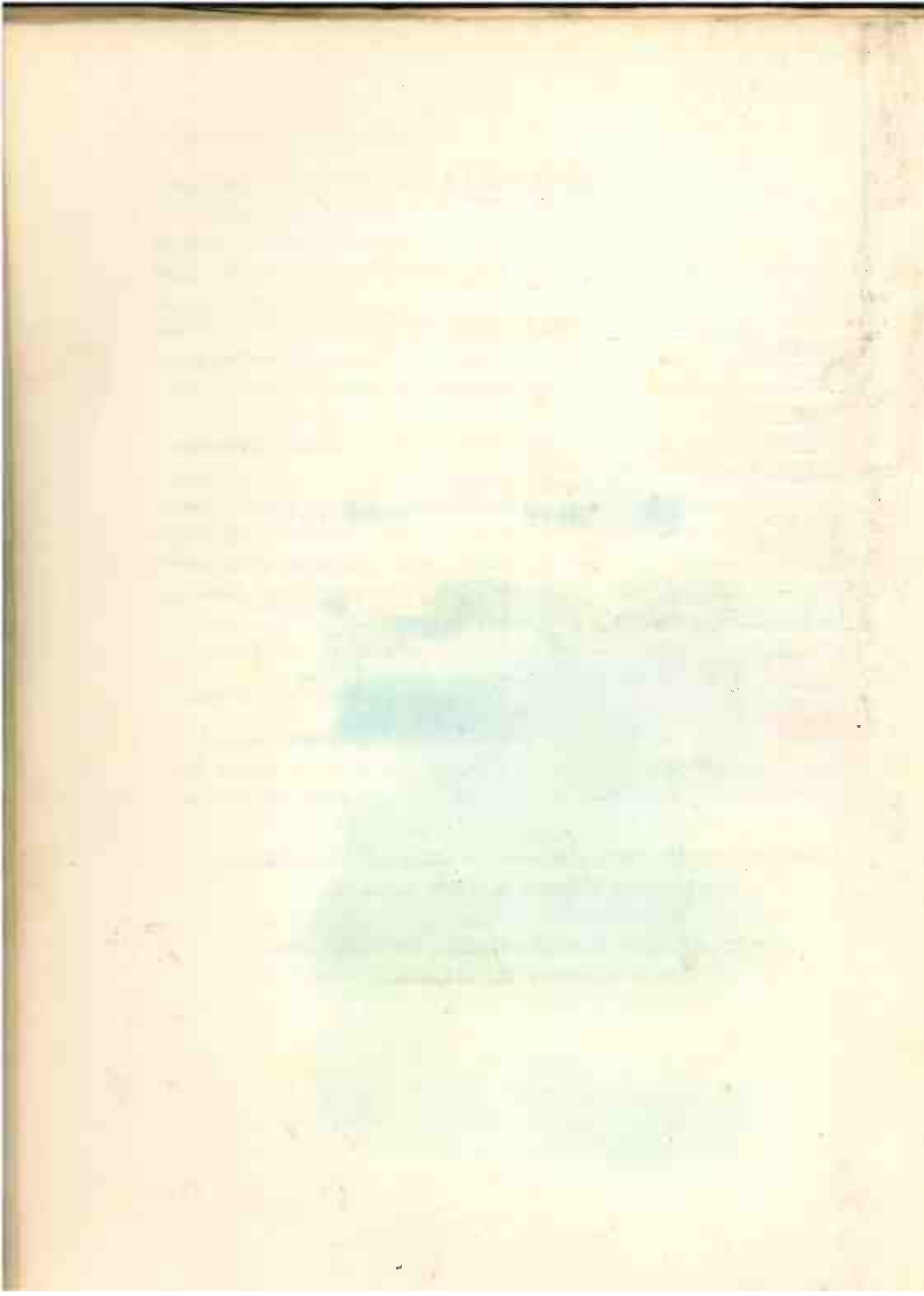
ΒΟΥΛΑ ΔΑΜΙΑΝΑΚΟΥ

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ο ΔΟΓΗΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ	
Ο ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ ΤΟΥ ΜΑΡΟΚΟΥ	} εμποφίφιοι γαμπροί για την ΠΟΡΣΙΑ
Ο ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ ΤΗΣ ΑΡΑΓΩΝΙΑΣ	
ΑΝΤΩΝΙΟΣ	.. "Εμπορος Βενετσιάνος
ΒΑΣΑΝΙΟΣ	.. φίλος του
ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ	} .. φίλοι του 'Αντώνιον και του Βασάνιου
ΣΟΛΑΝΙΟΣ	
ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ	
ΛΟΡΕΝΤΕΟΣ	.. έραστής της Γέσικας
ΣΑΤ'ΛΟΚ	.. πλούσιος Έβραίος
ΤΟΥΜΠΑΛ	.. Έβραίος φίλος του
ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ ΡΟΜΠΟΣ	.. υπηρέτης του Σάνλοκ
ΓΕΡΟ-ΡΟΜΠΟΣ	.. πατέρας του Λανσελότου
ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ	.. υπηρέτης του Βασάνιου
ΒΑΛΤΑΣΑΡ	} .. υπηρέτες της Πόρσιας
ΣΤΕΦΑΝΟΣ	
ΠΟΡΣΙΑ	.. μιὰ πλούσια κληρονόμα
ΝΕΡΙΣΑ	.. βάρια της
ΓΕΣΙΚΑ	.. κόρη του Σάνλοκ

Πρόκριτοι της Βενετιάς, δικαστικοί υπάλληλοι, δεσμοφύλακας,
 υπηρέτες της Πόρσιας κι άλλοι ακόλουθοι.

Σκηνή: μέρος στη Βενετιά και μέρος στο Μπελμόντο,
 στο άρχοντικό της Πόρσιας.

Ο ΝΟΜΟΣ ΔΕΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ^(δικτὸν νόμον χάρις ἡμετέρας, Pw. 3,26)
ΚΑΤΑ ΧΑΡΙΝ ΕΙΣΘΕ ^(ΕΞΕΣΜΕΝΟΙ ΔΙΚΑΙΟΜΕΝΟΙ) ΔΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΤΑ ΘΕΟΥ ΔΕΩΡΟ "ΕΜΕΙΣΟΙ 2,8"

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

ΝΟΜΟΣ - ΠΙΣΤΗ
ΕΝΑΝΤΙΑ

ΣΚΗΝΗ 1

Βενετιά. Δρόμος.

(Μπαίνουν ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ο ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ και
ο ΣΟΛΑΝΙΟΣ.)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Δεν ξέρω αληθινά, γιατί 'μαι ἔτσι θλιμμένος
καὶ με στενοχωρεῖ νὰ λές πῶς σὲ στενοχωρεῖ
μὰ πῶς τὸ πῆρα, τὸ 'βρα(ῆ) ἔπεσα σ' αὐτό,
τὶ πράμα εἶναι, πῶς γεννήθη, (μένει νὰ τὸ μάθω)
καὶ τόσο μ' ἀνοηταίνει ἡ λύπη αὐτή, πού (δύσκολα)
τὰ καταφέρνει νὰ γνωρίσω τὸν ἐαυτό μου.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Ὁ νοῦς σου δερνεται στὸν ὠκεανόν, ἐκεῖ πού
τὰ πλοῖα σου με ἀγέριωγα πανιά — σὰν ἀργοντες
καὶ πλούσιοι ἀστοί, πάνω στὸν πόντο, (ἢ) σὰν νὰ 'ναι
θαλασσινὰ θεάματα — θεωροῦν ἀπὸ ὑψηλά
τὰ μικροκάικα πού τοὺς κάνουν τεμενάδες
καθὼς περνᾶνε πλάι τους με τὰ ὑφαντὰ φτερά τους.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Πίστεφε, κύριε, ἂν ριψοκινδύνευα ἔξω βιός,
τὸ κάλλιο μέρος ἀπ' τὰ αἰσθήματά μου θὰ ἦταν
με τίς ἐλπίδες μου ἔξω, ὅλο γλὼθ θὰ μάδαγα
νὰ ἰδῶ τί ἀέρα κάνει, θὰ 'φαгна στοὺς γάρτες
τὰ λιμάνια, τοὺς μόλους καὶ τ' ἀραξοβόλεια
καὶ κάθε τι πού θὰ μπορούσε νὰ με κάνει
νὰ φοβηθῶ κακοτυγιά στὰ ἐμπόριά μου
δίχως ἄλλο θὰ μοῦ 'φερνε μελγχολία.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Τὸ φῶσμά νὰ κρυώσω τὸ ζουμί μου, θὰ μοῦ φύσκε
κρυάδες, τί θὰ σκεφτόμουν τί κακὸ μπορεῖ νὰ κάνει
ἄνεμος δυνατὸς στὸ πέλαγος· δὲ θὰ 'βλεπα
νὰ τρέχει στ' ἀμμουγάκι ἡ ὥρα, παρὰ ὁ νοῦς μου

θά 'τρεχε καὶ ρηχὰ καὶ ξέρες καὶ θὰ ἐθώρουν
τὴν πλοῦσικν Ἀντριάνα μου στὴν ἄμμο πλευρισμένη
νά 'χει χαμηλωμένο τὸν ἀψηλό της πύργο
πὺδ κάτω κι ἀπ' τὰ παγίδια της γιὰ νὰ φιλήσει
τὸν τάφο της. Ἄν πήγαῖνα στὴν ἐκκλησίᾳ
κι ἐβλεπα τ' ἅγιο οἰκοδόμημα τὸ πέτρινο,
ἀμέσως θὰ σκεπτόμουν βράχους ἐπικινδύνους,
πὺδ μόνο ἀγγιζοντας τοῦ ὠραίου σκαριῶ μου τὸ πλευρὸ
θὰ σκόρπαι τὰ μπαγάρια του στὸν πόντο. θὰ 'ντνε
τὰ μουγκριστὰ νερά μὲ τὰ μεταξωτὰ μου.
καὶ μ' ἓνα λόγο, τώρα δὲ νὰ 'ν' ἡ ἀξία του τόση,
καὶ τώρα δὲ νὰ μὴν ἀξίλει τίποτα;
Νὰ 'γω νοῦ νὰ τὸ σκέφτομαι καὶ νὰ μοῦ λείπει ἡ σκέψη
πὺς τέτοιο ἓνα ἐνδεγόμενο θὰ μὲ μελαγχολοῦσε;
Καὶ μὴ μοῦ λές, τὸ ξέρω ἐγὼ ὁ Ἀντώνιος εἶναι
θλιμμένος γιατί σκέφτεται τὰ ἐμπόριά του.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πιστεύτε με, ὅχι: εὐχαριστῶ τὴν τύχη μου γι' αὐτό,
ὅλα μου δὲν τὰ ριψοκινδυνεύω σ' ἓνα πλοιο,
οὔτε σὲ μιὰ μεριά: οὔτ' ἡ κατάστασή μου εἶν' ὅλη
πάνω στὴν τύχη ἐτούτης τῆς γορνιάς:
γι' αὐτὸ δὲν εἶναι τὰ ἐμπόριά μου πὺδ μὲ θλίβουν.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Ἐ, τότε θὰ 'σαι ἐρωτουμενός.

Ντροπή, ντροπή!

Οὐτ' ἐρωτας; Ἄς ποῦμε τότε πὺς εἶσαι θλιμμένος,
ἐπειδὴ δὲν εἶς εὐθυμός: καὶ θὰ μπορούσες τὸ ἴδιο
εὐκολὰ νὰ γελᾷς καὶ νὰ χορεύεις καὶ νὰ λές
εἰς' εὐθυμός, ἐπειδὴ δὲν εἶσαι θλιμμένος.

Λοιπὸν μὰ τὸν διπρόσωπο Ἰανό, ἔχει ἡ φύση
τὸν καιρὸ της πλάσει μὲ νοῦμερα παράξενα:

ἄλλους πὺδ ὅλο μὲ βλέφαρα θωροῦν μισοκλεισμένα
κι ὅλο γελᾶν σὰν παπαγάλοι πὺδ ἀκοῦν γκάκιδα,
κι ἄλλους μὲ τέτοιο πρόσωπο ξιδάτο, πὺδ δὲ δείχνουν
δόντια νὰ σοῦ γαμονελάσουν, ἔστω κι ἂν ὁ Νέστορας
τοὺς ὀρκιστεῖ πὺς τὸ ἀστεῖο εἶναι γιὰ γέλια.

(Μπαίνουν ὁ ΒΑΣΑΝΙΟΣ, ὁ ΛΟΡΕΝΤΕΟΣ καὶ ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.)

ΣΟΛΑΝΙΟΣ Νά, ἔρχεται ὁ Βασάνιος, ὁ λαμπρὸς σου συγγενής,

ὁ Γρατιάνος κι ὁ Λορέντσος. Ἔχε γαίᾳ:
τώρα σ' ἀφήνουμε μὲ πὺδ καλὴ παρέα.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Θά 'μενα ὥς νὰ σὲ καλοκαρδίσω, ἀν δὲν
μὲ προλαβαίνουν φίλοι ἀξιότεροί μου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ἐγὼ 'χει τὴν ἀξία σου πολὺ ἀκριβή.
Θαρρῶ πὺς ἡ δουλειά σου μᾶλλον σὲ καλεῖ,
κι ἄβρες τὴν εὐκαιρία νὰ μᾶς τὸ σκάσεις.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Καλὴ σας μέρα, κύριοί μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Καλοὶ μου δυὸ σινιόροι, πότε θὰ γελάσουμε;
Πέστε μου πότε; Ἔχετε γίνει ξένοι ολότελα;
ἔτσι θὰ πάει;

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Θὰ βρούμε μίς τὴν ὥρα, φτάνει νὰ 'χετε ὁρῆξη.
(Βυθίζουν ὁ ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ καὶ ὁ ΣΟΛΑΝΙΟΣ.)

ΛΟΡΕΝΤΕΟΣ Μιά, κυρ-Βασάνιε μου, καὶ βοήτες τὸν Ἀντώνιο,
ἐμεῖς θὰ σᾶς ἀρῆσουμε· ἀλλὰ μὴν ξεχάσεις,
παρακαλῶ, πού 'ναι τὸ γέμισμα ν' ἀνταμώσουμε.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Δὲ θὰ σᾶς λείψω.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Δὲ φαίνεσαι καλὰ, σινιὸρ Ἀντώνιε· δίνεις
πάρα πολλὴν ἀξία στὸν κόσμο: τονε γάνουν
ὅσοι τὸν ἀγοράζουν μὲ μεγάλην ἔγνοια;
σὲ βλέπω καταπληγτικὰ ἀλλαγμένο, πιστέψέ με.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Τὸν κόσμο ἐγὼ, Γρατιάνε μου, σὰν κόσμο τονε παίρνω,
σικηνὴ ὅπου ὁ καθένας μας ἔχει ἓνα μέρος
νὰ παίξει, κι εἶναι τὸ δικό μου μελαγχολικό.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Ἄστε με τὸν τρελὸ νὰ παίζω: μ' εὐθυμία καὶ γέλια
νὰ 'ρθοῦν οἱ ρυτίδες οἱ γεροντικές·
κάλλιο τὸ σκῶτι μου νὰ βράζει μὲ κρασί,
παρὰ ἡ καρδιά μὲ βογκητὰ θανάτου νὰ παγώνει.
Γιατὶ ἓνας πού βράζει τὸ αἷμα του νὰ στέκει
σὰν τοῦ παπποῦ του τὸ ἄγαλμα τ' ἀλαβαστρένιο;
Νὰ κοιμᾶται ὀρθὸς καὶ νὰ χωθεῖ μέσ' στὴ χρυσή

ἀπ' τῇ στριμάρᾳ του; Θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Ἀντώνι —
 σ' ἀγαπῶ, κι εἰν' ἡ ἀγάπῃ μου ποὺ σοῦ μιλάει —
 εἰν' ἓνα εἶδος ἄνθρωποι ἵπου τὰ μοῦτρα τους
 πιάνουν λειγῆνα πάνω τους καὶ πέτσα σὰν
 περὶ στεκάμενο, καὶ θεληματικά κρατῶν
 πόζα, νὰ φαίνονται ντυμένοι μὲ σοφία,
 μὲ σοβαρότητα καὶ μὲ βαθιὰν ἀντίληψιν·
 σὰν νὰ σοῦ λέει, «ἐγὼ 'μαι ὁ κυρ-Χρησμός,
 κι ὅταν ἀνοίγω τὰ γείλη μου σκύλος νὰ μὴ γαβγίσει!»

Ὡ, Ἀντώνη μου, ξέρω ἀπὸ δαύτους ποὺ φημίζονται
 γιὰ τὴ σοφία τους μόνον ἐπειδὴ δὲ λένε τίποτα·
 ἐνῶ, εἰμαι βέβαιος, ἂν μιλοῦσανε θὰ κόλαζαν σχεδὸν
 τ' αὐτιά, ποὺ ἀκούοντάς τους, θὰ 'λεγαν τρελοὺς
 τ' ἀδέρφια τους. Γι' αὐτὸ θὰ σοῦ εἰπῶ περσότερα
 μιὰν ἄλλη ὥρα: ὅμως μὴν ψαρεύεις, μὲ
 αὐτὸ τὸ δόλωμα τὸ μελαγχολικόν,
 αὐτὸν τὸν γὰζο-γάνο, (τὴν κοινὴ τὴ γνώμη·
 Πᾶμε, Λορέντσου μου. Ἐ, γειά γαρὰ σας:
 θὰ τελειώσω τὸ κήρυγμα μετὰ τὸ γιόμα.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Μπραϊκ, σὰς ἀφήνουμε ὡς τὸ γιόμα. Πρέπει
 νὰ εἶμαι κι ἐγὼ ἀπὸ κείνους τοὺς βουβοὺς σοφοὺς,
 γιατί ποτὲ ὁ Γρατιανὸς δὲ μ' ἀφήνει νὰ μιλήσω.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Καλὰ, δυὸ χρόνια μόνο κράτα μου παρέα ἀκόμα,
 κι οὔτε τὴν ἴδια σου λαλιά δὲ θὰ γνωρίζεις.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὅρα καλὴ: καὶ θὰ γινῶ κι ἐγὼ λογὰς γιὰ χάρη σας.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μπράβο, γιατί ἡ σιωπὴ εἶναι μόνο ἀξιοσύστατη
 γιὰ γλώσσα καπνιστὴ καὶ κόρη κακοξόδευτη.

(Βγαίνουν ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ καὶ ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ.)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐ, εἶναι τίποτα αὐτὰ;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ὁ Γρατιανὸς, πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλον στὴ Βενετία, λέει
 ἓνα σωρὸ τίποτα. Αὐτὰ ποὺ λέει εἶναι δυὸ σπυριά στάρι
 μέσα σὲ δυὸ σακιά ἄγυρο: μπορεῖς νὰ ψάγνεις ὅλη μέρα
 γιὰ νὰ τὰ βρεῖς, καὶ ὅταν τὰ βρεῖς δὲν ἀξίζουν τὸ ψάξιμο.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Γιὰ πές μου τώρα ποιά 'ναι αὐτὴ ἡ κυρά

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

πού τῇ ὁριόστῃ μυστικῇ λατρείᾳ καὶ τοῦ 'ταξες
 πῶς σήμερα θά μοῦ 'λεγες γι' αὐτή;
 Δέ σοῦ 'ναι ἐγνώστο, 'Αντώνη, πόσο ἐμείωσα
 τὸ ἔχει μου, μὲ τὸ νὰ κάνω κάπως βίον
 πολὺ ἐπιδειγνυτικόν, πού τὰ φταγὰ μου μέσα
 δὲ μὲ βοηθᾶν νὰ συνεχίσω: μὰ οὔτε τώρα
 παρκαπονιέμαι πού θά περιορίσω αὐτὴ
 τὴν ἀσυνεπείαν· μόνον ἡ πρώτη μου ἐννοια τώρα
 εἶναι πῶς νὰ 'βρω τίμια ἀπ' τὰ μεγάλα (χρῆμα)
 πού ἡ κάπως πάρα σπάταλη μου νιότη μ' ἐβαλε
 γι' αὐτὰ ἀμυνέει. 'Εγὼ χρωστώ σε εἰς, 'Αντώνιε,
 τὰ πού πολλά, σὲ γοῆμα καὶ σὲ ἀγάπῃ· καὶ
 μ' ἐγγυητὴ μου τὴν ἀγάπῃ σου θέλω νὰ σοῦ
 κάνω γνωστά ὅλα τὰ σκέδια καὶ τοὺς σκοποὺς μου,
 πῶς θά ξεκαθαρίσω ὅλα μου τὰ χρέη.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Παρακαλῶ, καλὲ Βασάνιε, πές μου τα·
 κι ἂν αὐτὸ στέκει, ὅπως στέκεις πάντα ἐσού,
 μέσα στὸ μάτι τῆς τιμῆς, νὰ εἶσαι βέβαιος,
 παυγὰ καὶ πρόσωπό μου κι ὅλα μου τὰ ὑπάρχοντα,
 εἰν' ὅλα ἀπολείδωτα γιὰ τίς ἀνάγκες σου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Στὰ σχολιανά μου χρόνια, ὅταν ἔχανα ἓνα βέλος,
 ἔριχνα ἐν' ἄλλο μὲ ἴδια φόρα στὸ ἴδιο μέρος
 μὲ πού πολλὴ φροντίδα, γιὰ νὰ βοῶ τὸ πρῶτο
 καὶ ριψοκινδυνεύοντας νὰ γάσω καὶ τὰ δυὸ
 ἔβρισκα καὶ τὰ δυὸ συννά. Προβάλλω αὐτὸ
 τὸ παιδικὸ παράδειγμα, γιὰτὶ ὅ,τι ἀκολουθεῖ εἶναι
 σκέτῃ ἀθωότητα. Πολλὰ σοῦ ὀφείλω κι ἔχω
 σὰν πεισματοῦρά νιότη χάσει ὅ,τι σοῦ ὀφείλω·
 μ' ἂν θές νὰ ρίξεις ἄλλο ἓνα βέλος
 καὶ πού 'ρίξες τὸ πρῶτο, ἀμφιβολία δὲν ἔχω πῶς,
 ματιάζοντας ἐγὼ τὸν στόγο, (ἦ) θά 'βρω καὶ τὰ δυὸ,
 ἦ θά σοῦ ξαναφέρω τὴ στερὰ ριζιά,
 καὶ θά σοῦ μείνω πιά γεωσότης γιὰ τὴν πρώτη.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

'Ενὼ καλὰ μὲ ξέρεις, χάνεις ἄδικα καιρὸ

ΜΟΝΟΣ ΜΕΡΙΤΗΣ
 Ο ΧΡΙΣΤΟΣ

να γυραφέρνεις τὴν ἀγάπη μου μ' ἐπιχειρήματα·
καὶ δίχως ἄλλο μὲ ἀδικεῖς τώρα περσότερο
ποῦ ἀμφιβόλλεις πὼς δὲ θά 'κανα τὸ πᾶν
κι ἂν μοῦ 'γες σπαταλήσει ὅλο μου τὸ βίος.
Γιὰ τοῦτο μόνο πὲς τί πρέπει ἐγὼ νὰ κάνω
ποῦ ξέρεις πὼς αὐτὸ περνάει ἀπὸ τὸ γέοι μου
καὶ τὸ 'γω κάνει κιόλα: γι' αὐτὸ μίλησε.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Εἶναι μιὰ πλούσια κληρονόμα στὸ Μπελμόντο,
ὥραία κυρά, καὶ τ' ὥραιότερο ἀπ' αὐτὸν τὸν λόγο,
μὲ ὄρετες θαυμάσιες: κάποτε ἀπ' τὰ μάτια της
θαβα ὥραία βουβά μυνήματα: τὴ λένε

(Πόρσια) σὲ τίποτα κατώτερη ἀπ' τὴν κόρη
τοῦ Κάτωνα, τὴν Πόρσια τοῦ Βροῦτου· κι οὔτε
εἶν' ἀγνωστὴ ἡ ἀξία της στὸν μεγάλον κόσμον,
τὶ οἱ τέσσεροι ἄνεμοι φυσοῦνε ἀπὸ κάθε ἀχτὴ
περίφημους μνηστῆρες· καὶ τὰ λιόκαλα σγουρά της
τῆς πέφτουν στὰ μελίγκια σὰν γουσόμαλλη προβιά·
ποῦ κάνουνε τὸ ἀργοντικό της στὸ Μπελμόντο
Κολχίδας παραλία, καὶ πολλοὶ Ἰάπωνες
πάνε νὰ τὴ ζητήσουν. Ὡ καλέ μου Ἀντώνιε!

Νὰ 'χα τὰ μέσα μόνο νὰ τοὺς παραβγῶ,
κάτι μοῦ λέει πὼς θά 'γω τέτοια περασὴ,
ποῦ ἀναμεισθήτητα ἐγὼ θά 'μαι τυχερός.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ξέρεις πὼς ὅλες μου οἱ δουλειές εἶναι στὴ θάλασσα·
δὲν ἔχω οὔτε γοήματα οὔτε πραγμάτεια
γιὰ νὰ σηκώσω εὐθὺς ἓνα ποσό: γι' αὐτὸ νὰ πᾶς,
νὰ ἴδεις τὸ τί μπορεῖ νὰ κάνει (τ' ὄνομά μου)
στὴ Βενετιά: θὰ τὸ στραγγίσουμε βσο γίνεται,
γιὰ νὰ σ' ἐφοδιάσουμε γιὰ τὸ Μπελμόντο,
γιὰ τὴν ὥραία Πόρσια. Ἀντε εὐθὺς καὶ φάξε,
κι ἐγὼ τὸ ἴδιο, ποῦ εἶναι γοῆμα, καὶ χωρὶς
ἀμφιβολία θὰ μοῦ δώσει (ἢ πλίστωση) ἢ ἢ φίλια.

(Βγαίνουν.)

ΕΚΗΝΗ 2

Μπελμόντο. Δωμάτιο στῆς Πόρσιας τὸ σπίτι.

(Μπαίνουν ἡ ΠΟΡΣΙΑ καὶ ἡ ΝΕΡΙΣΑ.)

ΠΟΡΣΙΑ

Μά τὴν πίστη μου, Νερίσα, τὸ κορμάκι μου ἐκουράστη
ἀπ' τὸν μεγάλον τοῦτον κόσμον.

ΝΕΡΙΣΑ

Αὐτὸ νὰ τὸ 'λεγες, γλυκιά μου κυρία, ἂν τὰ δεινὰ σου
ἦταν τὸ ἴδιο ἄφθονα μὲ τὰ καλὰ σου: κι ὡστόσο, ἀπ' ὅ,τι
βλέπω, ἀρρωσταίνουν κι ὅσοι παραγορταίνουν ἀπ' τὸ
πολύ, ὅσο κι αὐτοὶ ποὺ τὰ λιμάζουμε ὅλα. Γι' αὐτὸ δὲν
εἶναι μισερὴ εὐτυχία νὰ βολέκεσαι στὴ μέση: (τὸ περιττὸ)
γρήγορα βγάζει ἄσπρα μαλλιά, ἀλλὰ (τὸ ἀρκετὸ) ζεῖ ποὺ
πολύ.

ΠΟΡΣΙΑ

Καλὰ ρητὰ καὶ καλοειπωμένα.

ΝΕΡΙΣΑ

Θά 'ταν καλύτερα ἂν ἦτανε καὶ καλοκατωμένα.

ΠΟΡΣΙΑ

Ἄν τὸ νὰ κάνεις ἦταν τόσο εὐκόλο ὥστ' τὸ νὰ ξέρεις τί
θά 'ταν καλὸ νὰ κάνεις, τὰ παρεκλήσια θά 'χανε γίνει
ἐκκλησιές, κι οἱ φτωχικαλύβες βασιλικά παλάτια. Εἶναι
καλὸς ἱερωμένος ποὺ κάνει ὅσα κηρύγνει: εὐκολότερα
μπορῶ νὰ διδάξω εἰκοσι τί θά 'τανε καλὸ νὰ γίνει, παρὰ
νὰ εἶμαι ἕνας ἀπ' τοὺς εἰκοσι καὶ ν' ἀκολουθήσω τὴν
ἴδια μου τὴν διδασχὴ. Μπορεῖ ὁ νοῦς νὰ βγάζει νόμους
γιὰ τὸ αἷμα, ἀλλὰ μιὰ ἀψιὰ κράση πηδαίει ἕνα κρῖν διὰ-
ταγμα: τέτοιος λαγὺς εἶναι ἡ τρέλα ἡ νιότη, ποὺ σαλ-
τάρει πάνω ἀπ' τίς θηλιές τῆς καλῆς ἀνάπνευσης ὁρμήμας.
Ἀλλὰ τούτη (ἡ λογικὴ) δὲ θά μοῦ διαλέξει ἄνερα. Ὅχου
μου, (ἡ λέξη ἀδιαλέγων) Δὲ μπορῶ νὰ διαλέξω (οὔτε
ὅποιον θά 'θελα, οὔτε) ν' ἀρνηθῶ κείνον ποὺ δὲ μ' ἀρεσε
ἔτσι ἡ διάθεση μιᾶς ζωντανῆς θυγατέρας γαλιναγωγεῖται
(ἀπὸ τὴν διαθήκη ἐνοῦ πεθνημένου πατέρα.) Δὲν εἶναι σκλη-
ρό, Νερίσα, νὰ μὴ μπορῶ νὰ διαλέξω ἕναν, (οὔτε) ν' ἀρ-
νηθῶ κανέναν;

ΝΕΡΙΣΣΑ

‘Ο πατέρας σου ήταν ένάρετος, κι οί ἅγιοι ἄνθρωποι στὸν θάνατό τους ἔχουν καλὲς ἰδέες· γι’ αὐτὸ κι ὁ λαγνός πού ἐπινόησε σ’ αὐτὰ τὰ τρία κουτιά (τὸ χρυσά, τ’ ἀσημένιο καὶ (τὸ μολυβένιο), πού ὅποιος διαλέξει μὲ τὴν ἰδέα του, θὰ διαλέξει ἐσένα, τὸ δέγως ἄλλο ποτὲ δὲ θὰ διαλεγτεῖ σωστά ἀπὸ κυνέναν, παρὰ μόνον ἀπὸ καίνα πρὶν μὲ τὰ σωστά του (θὰ σ’ ἀγαπάει). Μὰ ποιά ‘ναι ἡ θέρμη τῆς συμπάθειάς σου γιά κυνέναν ἀπ’ τοὺς βασιλικούς μνη-
στῆρες πού ἔχουν ἐρθει ὡς τώρα;

ΠΟΡΣΙΑ

Παρακαλῶ, πές μου στὴ σειρά τὰ ὀνόματά τους καὶ καθὼς θὰ μοῦ τοῖς λές θὰ τοῖς πειρογάζω, καὶ σύμφω-
να μὲ τὴν πειρογασή μου βαθμολόγησι τὴ συμπάθειά μου.

ΝΕΡΙΣΣΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Πρῶτα εἶν’ (ὁ Ναπολιτάνος ποιήμας).
Ναί, εἶναι πουλάρι σωστό, γιατὶ δὲν κάνει τίποτ’ ἄλλο
ἀπ’ τὸ νὰ μιλάει γιά τ’ ἄλογο του· καὶ τό ‘γαι μεγάλο
ἀπόχρημα κοντὰ στὶς ἄλλες του γάραι πού μπορεῖ καὶ
τὸ πεταλώνει μόνος του. Πολὺ φοβᾶμαι πὼς ἡ κυρία
μητέρα του θὰ τά ‘παιξε μὲ τὸν πεταλωτή.

ΝΕΡΙΣΣΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Μετὰ εἶναι (ὁ κόντε Παλατίνος).
Αὐτὸς δὲν κάνει ἄλλο ἀπ’ τὸ νὰ κατσουφιάζει, σὰ νὰ
σοῦ λέει, ‘ὰν δὲ μὲ θὲς ἐμένα, διάλεξε». ‘Λοῦει χωρατὰ
καὶ δὲ χαμογελάει: φοβᾶμαι θὰ γίνει (ὁ θερνωδὲς φιλό-
σοφος) ὅταν γεράσει, ἀφοῦ εἶναι τόσο ξέγυλος ἀπὸ κακό-
τροπῆ θλίψῃ στὰ νιάτα του. Κάλλιο νὰ παντρευτῶ μιά
νεκροκεφαλὴ μ’ ἓνα κόκαλο στὸ στόμα τῆς παρὰ κα-
νέναν ἀπ’ αὐτοῦς. ‘Ο Θεὸς νὰ μὲ φυλάξει κι ἀπ’ τοὺς δύο!

ΝΕΡΙΣΣΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Τί λές γιά τὸν Γάλλο φερόντα (τὸν μοσιῶν Λὲ Μπὸν);
‘Ο Θεὸς τὸν ἐκάλε, κι ἄς περνάει γι’ ἄνθρωπος. ‘Η ἀλή-
θεια, ξέρω εἶναι κρίμα νὰ κοροϊδεύεις· ἀμ’ αὐτός! αὐτὸς
ἔχει καλύτερο ἄλογο ἀπ’ τοῦ Ναπολιτάνου, καλύτερη
κακὴ συνήθεια νὰ κατσουφιάζει ἀπ’ τὸν κόντε Παλατίνο.
εἶναι ὁ καθένας μέσα στὸν κυνέναν· ἂν ταίγλα λαλήσει,
ἀρχίζει εὐθύς καὶ γοροπηδάει· ξιφομαγεῖ μὲ τὸν ἴδιο
του τὸν ἰσχυιο: ἂν παντρευόμουν αὐτόν, θὰ παντρευόμουνά

είκοσι άντρες. "Αν με καταφρανοῦσε θά τὸν συχωροῦσα, γιατί κι ἂν μ' ἀγαποῦσε σὰν τρελὸς ποτὲ δὲ θά τοῦ τὸ ἀνταπόδινα.

ΝΕΡΙΣΑ

Τί τοῦ λές, τὴν (τοῦ Φόκομπριτζ) τοῦ νεκροῦ βαρόνου ἀπ' τὴν (Ἀγγλία); (4)

ΠΟΡΣΙΑ

Ξέρεις δὲν τοῦ λέω τίποτα, γιατί δὲ με καταλαβαίνει, οὐτ' ἐγὼ ἐκεῖνον: δὲν ξέρει οὔτε λατινικά, (ἢ) γαλλικά, οὔτε ἰταλικά: καὶ μπορεῖς νὰ πάρεις ὅρκο στὸ δικαστήριό πὼς τ' ἀγγλικά μου δὲν ἀξίζουν διὰ. Εἶναι ζωγραφιὰ ὁμορφάνθρωπου, μ' ἀλίμονο! Ποῖος μπορεῖ νὰ συζητήσει μὲ βουβὰ πρόσωπα; Καὶ τί ἀλλοῦταιρα πού 'ναι ντυμένος! Θαρρῶ ἔγει ἀγοράσει τὸ γελέκι τοῦ στὴν Ἰταλία, τὸ φουσκωτὸ βραχί τοῦ στὴ Γαλλία, τὸ κασκέτο τοῦ στὴ Γερμανία, καὶ τὸ φερσιμό τοῦ παντοῦ.

ΝΕΡΙΣΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Τί λές γιὰ τὸν (Σκώτον) ἀρχόντα, τὴν παρέα τοῦ; Πὼς ἔχει τὴν ἀγάπη τοῦ πλησίον μέσα του, γιατί εἰσπραξε ἓνα γαστούκι ἀπ' τὸν Ἀγγλο, κι ὀρκίστη νὰ τοῦ τὸ ἐπιληρώσει ὅποτε μπορέσει: Θαρρῶ ὁ Γάλλος μπηκε ἐργνητὴς κι ὑπὸγραψε γι' ἄλλο ἓνα. (5)

ΝΕΡΙΣΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Πὼς σοῦ φαίνεται ὁ (νεαρὸς Γερμανὸς) ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Δούκα τῆς Σαξονίας; (6)

Πολὺ χυδαῖος τὸ πρεῖ πού 'ναι νηφάλιος, καὶ χυδαῖο-τατος τὸ δειλινὸ πού 'ναι μεθυσμένος: στὰ καλὰ τοῦ εἶναι λίγο χειρότερος ἀπὸ ἄνθρωπος καὶ στὰ κακὰ τοῦ λίγο καλύτερος ἀπὸ χεῖνος. Καὶ στὴ χειρότερη περίπτωσι ἐλπίζω νὰ καταφέρω νὰ παρέψω χωρὶς αὐτόν.

ΝΕΡΙΣΑ

ΠΟΡΣΙΑ

"Αν θελήσει νὰ διαλέξει καὶ διαλέξει τὸ σωστὸ κουτί, θ' ἀρνηθεῖς νὰ ἐγτελέσεις τὴν ἐντολὴ τοῦ πατέρα σου, ἂν ἀρνηθεῖς νὰ τὸν πάρεις.

Γι' αὐτό, καλοῦ κακοῦ, Βάλε μιὰ ποτήρια κρασί τοῦ Ρή-νου στὸ ἀντίθετο κουτί, γιατί ἂν ὁ διάβολος εἶναι μέσα κι ὁ πειρασμὸς αὐτὸς ἀπόξω, ξέρω αὐτὸν θὰ διαλέξει. Θὰ κάνω τὸ πᾶν, Νερίσα, γιὰ νὰ μὴν παντρευτῶ (σφουγγάρι).

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΝΕΡΙΣΙΑ

Μη φοβάσαι, κυρία, δὲ θὰ 'χεις κανέναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυρίου: μοῦ γνώρισαν τίς ἀποφάσεις τους, πού εἶναι πράγματι (νὰ γυρίσουν στίς πατρίδες τους) καὶ νὰ μὴ σ' ἐνογγλήσουνε πιά μὲ τὰ προξενιά τους. ἔξω κι ἂν μποροῦν νὰ σὲ κερδίσουν μὲ κανέναν ἄλλον τρόπο ἀπ' αὐτὸν πού ἔχει ὀρίσει ὁ πατέρας σου μὲ τὰ κουτιά.

ΠΟΡΣΙΑ

Κι ἂν ζήσω νὰ γίνω γιὰ σὰν τῇ Σίβυλλᾷ. Θὰ πεθάνω ἀγνή σὰν τὴν Ἀρτεμη, ἔξω κι ἂν κερδηθῶ ὅπως ὀρίζει ἡ διαθήκη τοῦ πατέρα μου. Χαίρομαι πού αὐτὸ τὸ μάτσο οἱ γαμπροὶ εἶναι τόσο λογικοί, γιὰτὶ δὲν εἶναι οὔτε ἓνας τους πού νὰ μὴ λαχταρῶ τὴν ἀπουσία του, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸ νὰ τοὺς γαρίσει ὥραϊο ταξίδι.

ΝΕΡΙΣΙΑ

Δὲ θυμᾶσαι, κυρία, στοῦ πατέρα σου τὸν καιρὸ, ἓνα βενετσιάνο γραμματισμένο καὶ στρατιώτη, πού 'ρθε δωκερά παρὰ μὲ τὸν μαρκήσιο Μομφεροάτο;

ΠΟΡΣΙΑ

Ναί, ναί, ὁ Βασάνιος ἔτσι θαρρῶ τὸν ἔλεγον. (7)

ΝΕΡΙΣΙΑ

Σιωπᾶ, κυρία: ἀπ' ἄλλους τοὺς ἄντρες πού εἶδαν ποτὲ τὰ γαζά μου μάτις, ἦταν ὁ καλύτερος πού τοῦ ἄξιζε μιὰ ὥραϊα συμβία.

ΠΟΡΣΙΑ

Τὸν θυμᾶμαι καλᾶ, καὶ τὸν θυμᾶμαι ἄξιον γιὰ τὸν ἔπαινό σου. (Μπαίνει ὑπηρέτης.) Τί 'ναι! Τί νέα;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Οἱ τέσσερις ξένοι σὲ ζητοῦν, κυρία, νὰ σ' ἀποχαιρετήσουν· κι ἔφτασε κι ἓνας πρόδρομος ἀπὸ ἐναν πέμπτο, (τὸν πρίγκιπα τοῦ Μαρόκου, μὲ τὴν εἰδηση πὼς ὁ πρίγκιπας ἀφέντης του θὰ 'ναι δῶ ἀπὸψε.

ΠΟΡΣΙΑ

Ἄν μποροῦσα νὰ εἰπῶ στὸν πέμπτο καλῶς ἦσθες μὲ τὴν καλὴ καρδιά πού λέω στοὺς ἄλλους τέσσερις στὸ καλὸ, θὰ γαιρούμουνα γιὰ τὸν ἐρχομὸ του: ἂν εἶναι ἅγιος στὴν ψυχὴ καὶ διάβολος στὴ μορφή. Θὰ προτιμοῦσα νὰ τοῦ ἐξομολογηθῶ παρὰ νὰ τὸν στεφανωθῶ. Ἔλα, Νερίσα, ἐσὺ πήγαινε μπρός.

Ὡσπου νὰ εἰπῶ στὸν ἐναν στὸ καλὸ νὰ πάει, ἄλλος γαμπρὸς τὴν πόρτα μου χτυπάει.

(Βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 3

Βενετιά. Πλατεία.

(Μπαίνει ο ΒΑΣΑΝΙΟΣ και ο ΣΑΥΛΟΚ.)ΣΑΥΛΟΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα, μάλιστα...

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μάλιστα, κύριε, γιὰ τρεῖς μῆνες, μάλιστα...

ΣΑΥΛΟΚ

Γιὰ τρεῖς μῆνες, μάλιστα...

ΒΑΣΑΝΙΟΣΠοῦ γι' αὐτά, ὅπως σοῦ εἶπα, ὁ Ἀντώνιος θὰ μπεῖ ἐγγυητής.ΣΑΥΛΟΚ

Ὁ Ἀντώνιος θὰ μπεῖ ἐγγυητής, μάλιστα...

ΒΑΣΑΝΙΟΣΜπορεῖς νὰ μοῦ τὰ δώσεις; Θὰ μοῦ κάμεις τὴ χάρη;
Θὰ μοῦ δώσεις ἀπάντησιν;ΣΑΥΛΟΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα, γιὰ τρεῖς μῆνες, κι ὁ Ἀντώνιος ἐγγυητής.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἀπάντησέ μου σ' αὐτό.

ΣΑΥΛΟΚ

Ὁ Ἀντώνιος εἶναι καλός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἀκουσες νὰ λένε τίποτε εἰς βάρος του;

ΣΑΥΛΟΚ

Ὦ, ὄχι, ὄχι, ὄχι, ὄχι: τὸ νόημά μου λέγοντας πὺς εἶναι καλός, εἶναι γιὰ νὰ μὲ καταλάβεις πὺς εἶναι περέγγυος. Ὡστόσο τὰ καπιτάλια του εἶναι ὑποθετικά: ἔχει ἓνα ἐμπορικὸ πλοῖο πᾶει γιὰ τὴν Τρίπολη, ἓν ἄλλο γιὰ τὴν Ἰνδία, μαθαίνω ἀκόμη πὺς στὸ Ριάλτο ἔχει ἓνα τρίτο γιὰ τὸ Μεξικό, ἓνα τέταρτο γιὰ τὴν Ἀγγλία, κι ἄλλες κουτουριὲς σκόρπιες ἔξω. Ὅμως τὰ πλοῖα εἶναι τί, σανίδια, οἱ ναῦτες τί, ἀνθρώποι: κι εἶναι ποντίκια τῆς στεριᾶς καὶ ποντίκια τῆς θάλασσας, κλέστες τῆς στεριᾶς καὶ κλέστες τῆς θάλασσας — ἐννοῶ πειρατὲς — κι ἔπειτα εἰν' ὁ κίνδυνος ἀπ' τὰ νερά, τοὺς ἀνέμους, τοὺς βράχους. Ὁ ἄνθρωπος μολοντοῦτο εἶναι ἀξιοχρεός. Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα: θαρρῶ μπορῶ νὰ πάρω τὸ διλόγόν του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Νὰ εἶσαι σίγουρος, μπορεῖς.

ΣΑΥΛΟΚ

Θέλω νὰ σιγουρευτῶ ἂν μπορῶ καὶ γιὰ νὰ σιγουρευτῶ,

ΒΑΣΑΝΙΟΣ
ΣΑΤ'ΑΟΚ

(Θά τὸ συλλογιστῶ.) Μπορῶ νὰ μιλήσω μὲ τὸν Ἀντώνιο;
Ἄν ἔχεις τὴν εὐχαρίστηση νὰ γευματίσεις μαζί μας.
Ναί, γιὰ νὰ μυρίσω γουρούνι· νὰ φάω ἀπ' τὴν κατοικία
ἐποῦ (ὁ προφῆτης σας ὁ Ναζωραῖος) ἔρχισαι μέσα τῆς
τῶν διαβόλου. Πουλάω μὲ σᾶς, ἀγοράζω μὲ σᾶς, μιλάω
μὲ σᾶς, περπατάω μὲ σᾶς καὶ τέτοια· ἀλλὰ δὲν τρώω
μὲ σᾶς, δὲν πίνω μὲ σᾶς, οὔτε προσεύχομαι μὲ σᾶς. Τί
νέα στὸ Ριάλτο; Ποιὸς ἐργεταί;

(Μπαίνει ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ
ΣΑΤ'ΑΟΚ

Εἰν' ὁ σινιὸρ Ἀντώνιος.
(Μόνος του.) Πῶς φαίνεται σὰν σεισογούρης κάπελας!
(Τονε μισῶ γιατί ἔχει Χριστιανὸς) μὰ πὺς πολὺ
γιατί μὲ ταπεινὴν ἀναμελιὰ δανεῖζει
χρήματα δωρεὰν καὶ ρίχνει τὰ τοκομερίδια
σὲ μᾶς ἐδῶ στὴ Βενετία. Μ' ἂν μιὰ φορὰ μπορέσω
νὰ τονε βάλω ἐγὼ στὸ χέρι, θὰ καλογοστᾶσω
τὸ ἄχτι τὸ παλιὸ ποῦ τοῦ ἔγω. Δὲ γονεύει
τὸ ἄγιο ἔθνος μας, καὶ βράζει, ἐκεῖ ἴσα ἴσα
ποῦ πὺς πολὺ μαζεύονται οἱ ἐμπόροι, (ἐμένα),
τὰ παζαρέματά μου καὶ τὴν καλοκερδισμένη
προκατὴ μου, ποῦ τὴν λείπει (τοκογλυφία).
Κατάρᾳ στὴ φυλὴ μου, ἂν τοῦ τὸ συχωρέσω!

ΒΑΣΑΝΙΟΣ
ΣΑΤ'ΑΟΚ

Σάυλοκ, ἀκούς;
Τὸ τί ἔγω τώρα λογαριάζω, καὶ ἀπ' τῆς μνήμης μου
τὴν πρόχειρη ματιά, ἀμέσως δὲ μπορῶ
νὰ σκώσω τὸ ποσό, γιουμάτες τοεῖς γυλιᾶδες
δουκάτα. Τί μ' αὐτό; Ὁ Τουμπάλ, ἔνας πλούσιος
Ἑβραῖος τῆς φυλῆς μας, θὰ μοῦ δώσει. Μὰ σιγὰ!
Γιὰ πόσους μῆνες θέλεις, εἶπες;

(Στὸν ΑΝΤΩΝΙΟ.)

Νά 'σαι καλὰ καὶ ὠραῖα, σινιὸρ, τὴν ἀφεντιά σου
δὲτι εἶχαμε στὸ στόμα μας.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σάυλοκ, ἂν καὶ (οὔτε) δανεῖζω, (οὔτε) δανεῖζομαι
παίρνοντας διάφορο εἶτε δίνοντας, ὥστόσο,

για νά καλύψω χρεῖες ὄριμες τοῦ φίλου μου,
(θὰ τὴ γαλάσω τὴ συνήθεια)
(Στὸν ΒΑΣΑΝΙΟ.) Ἔλαβε γνώση πόσα σοῦ χρειάζονται;

ΣΑΤ'ΑΟΚ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΤ'ΑΟΚ

Πῶς, πῶς, τρεῖς χιλιάδες δουκάτα.

Καὶ γιὰ τρεῖς μῆνες.

Τὸ ξέγλασα, τρεῖς μῆνες, τόσο μοῦ εἶπες. Ἐ,
τ' ὁμολογῶ σου· καὶ νὰ ἰδῶ. Μὰ γι' ἀκουσέ με·
εἶπες θαρρῶ πῶς δὲ δανείσεις (οὐτε)
δανείζεσαι μὲ διάφορο.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΤ'ΑΟΚ

Ποτὲ μου δὲν τὸ συνηθίζω.

Ὅταν ὁ Ἰακώβ ἔβοσκε τοῦ θεοῦ του Λάβαν
τὰ πρόβατα — (ὁ Ἰακώβ) αὐτὸς ἀπὸ τὸν ἅγιο μας
(Ἀβραάμ) ἦταν, ὅπως ἡ ἐξυπνὴ του μίνα
ἐργάστη γιὰ καλὸ του, ὁ τρίτος χτήτορας:
μάλιστα ὁ τρίτος ἦταν, —

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΤ'ΑΟΚ

Καὶ τί μ' αὐτόν; Ἐπαίρνε διάφορο;

Ὅχι, ὄχι. διάφορο δὲν ἐπαίρινε· ὄχι ὅπως θὰ τό 'λεγες
(ἄμεισαν τόκο)· πρόσεξε τί ἔκανε ὁ Ἰακώβ.

Ὅταν αὐτὸς κι ὁ Λάβαν συμφωνῆσαν πῶς
ἔλα τ' ἀρνιά πού θὰ γεννιόνταν παρδαλά
θὰ περταῖν τοῦ Ἰακώβ μιστός, οἱ προβατίνες ὄντας
ζητημένες, τέλος φθινόπωρου ἐπῆγαν
στὰ κριάρια· κι ὅσο τὸ ἔργο τῆς ἀναπαραγωγῆς
γινότανε μ' αὐτοὺς τοὺς μαλλιαροὺς γεννήτορες,
ὁ ἐξυπνος μοῦ ξεφλουδαίει κάμπουσες βέργες,
κι ἐκεῖ πού γίνονταν ἡ πράξη τοῦ εἶδους,
τίς μπηγεί μπρὸς στὶς ἀναμμένες προβατίνες,
πού τότε πιάναν καὶ στὸν γέννο βγάλανε ὅλο
(ἀρνάκια παρδαλά) κι αὐτὰ ἦταν τοῦ Ἰακώβ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μ' αὐτόν τὸν τρόπο πρέκοψε κι ἦταν εὐλογημένος:
κι εἰν' εὐλογία ἡ προκοπὴ, φτάνει νὰ μὴν τὴν κλέψεις.
Αὐτὸ 'ταν τύχη, κύριε, πού τὴν ὑπηρετήσε
ὁ Ἰακώβ· πράμα πού δὲν ἦταν στὸ γέρι του
νὰ τὸ ἐχτελέσει, παρὰ (τὸ κυβέρνησε) καὶ (τὸ πλάσε)

τὸ γέρι τοῦ Θεοῦ. Εἶναι γραμμένο αὐτὸ
γιὰ νὰ κάνει καλὸν τὸν τόκο; Ἡ μήπως εἶναι
τὸ μάλαμά σου καὶ τ' ἀσήμι σου κριάρια
καὶ προβατίνες;

ΣΑΥΛΟΚ

Δὲν ξέρω· ἐγὼ τὰ κάνω καὶ γεννᾶνε γρήγορα·
μὰ γι' ἀκουσέ με, σινιόρ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πρόσεξε αὐτό, Βασάνιε, ὁ διάβολος μπορεῖ

να ἐπικαλεῖται τὴ Γραφή γιὰ τὸν σκοπὸ του.

Καὶὰ φωνὴ ποῦ ἀρροσιάζει ἀγίες ματοურές,
μοιχ' εἰ ἀγρεῖόν με μοῦτοο γελαστό, ὠσχιο μπλο
καὶ μέσα σάκιο. (Ὁ Χρὸς ἀπόζω εἰν' οὐραση ἡ ψευτιά.)

ΣΑΥΛΟΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα· εἶναι καλοῦτσικο
στρογγυλὸ ποσό. Τρεῖς μῆνες ἀπ' τοὺς δώδεκα,
λοιπὸν νὰ ἰδῶ τὸν τόκο.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἔ, λοιπόν, Σάυλοκ, θὰ μᾶς ὑποχρεώσεις;

ΣΑΥΛΟΚ

Σινιόρ Ἀντώνιε, ἐσὺ συχνὰ πυκνὰ μέσ' στὸ Ριάλτο
με κατηγορήσες γιὰ τὰ λεφτά μου

καὶ γιὰ τοὺς τόκους μου· καὶ πάντα ἐγὼ τὸ ὑπόφερα
σπικνώνοντας τοὺς ὅμιους μου με ὑπομονή,

τίς ἀνστή εἶναι τὸ γνώρισμα ὅλης τῆς φυλῆς μας.

Με βρίσκες ἀπιστο, λαρυγγόκοπη σκύλο,

καὶ φτάνεις τὸν ἐβραϊκό μου τὸν τζουμπέ,

κι ὅλα ἐπειδὴ ὠφελίδιαι ἀπ' τὸ δικό μου. Ὡραῖα λοιπόν,

φαίνεται τώρα πὼς χρειάζοστε τὴ βοήθεια μου:

καὶ νὰ τώρα. ἔργεσαι σὲ μένα καὶ μοῦ λές

«Σάυλοκ, θέλουμε χρήματα», ἔτσι λές,

σύ ποῦ ἀδειχσες τίς μύξες σου πάνω στὰ γένια μου,

καὶ μοῦ ἔδωσες κλοτσιά, ὅπως κλοτσᾷς

ἔξω μπολδόσκυλο ἀπ' τὸ κατώφλι σου. Λεφτά ζητᾷς,

τί νὰ σοῦ εἰπῶ ἐγὼ; Νὰ μὴ σοῦ εἰπῶ, ἂ ἔγει ὁ σκύλος
λεφτά; Μπορεῖ ἓνας σκύλος νὰ δανείσει τρεῖς χιλιάδες

δουκάτα;» Ἡ νὰ σκύψω γάμου καὶ με τόνο σκλάβου,

καὶ με πιασμένη ἀνάσα καὶ μουρμούρα ταπεινή,

νὰ σοῦ εἰπῶ:

«Ὡραῖε ἀφέντη, μ' ἔφτυσες τὴν περασμένη Τρίτη·
μὲ κλότσησες τὴν τάδε ἡμέρα, καὶ τὴ δεινὰ
μὲ εἶπες σκύλο· καὶ γι' αὐτές σου τίς εὐγένειες
θὰ σοῦ δανείσω ἐγὼ τόσους πολλοὺς παράδες»;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μπορεῖ καὶ πάλι νὰ σὲ εἰπῶ τὸ ἴδιο,
καὶ νὰ σὲ ξαναφτύσω καὶ νὰ σὲ κλοτσήσω.

Ἄν θές νὰ μοῦ δανείσεις τὸ ποσὸν αὐτό,
δάνεισ' τό μου, ὅγι σὰν σὲ φίλους, — γιατὶ ποτε
πῆρε γιὰ στέφανο μέταλλο ἢ σιλία τόκο
ἀπὸ τὸν φίλο τῆς; — Δάνεισ' το κάλλιο στὸν ἐχθρό σου·
ποὺ ἂν ἀθετήσῃ, θὰ μπορεῖς μὲ μούτρα πιὸ καλά
νὰ τοῦ βγάλῃς τὴν ποινικὴ τὴ σήτρα.

ΣΑΤ'ΑΟΚ

Κοίτα πὼς ἀναψες! Γὼ λέω νὰ γίνω φίλος σου,
νὰ ἔγω τὴν ἀγάπη σου, νὰ λησμονήσω
τίς ντροπὲς ποὺ μοῦ φόρτωσες, νὰ σὲ βοηθήσω
στὴν τωρινή σου χρειά, καὶ νὰ μὴν πάρω δυὰρὰ τόκο
γιὰ τοὺς παράδες μου, κι ἐσύ δὲ θέλεις νὰ μ' ἀκούσεις:
εἶναι καλὸ αὐτὸ ποὺ σοῦ προτείνω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΤ'ΑΟΚ

Αὐτὴ νὰι καλοσύνη.
Θέλω νὰ δείξω αὐτὴ τὴν καλοσύνη ἐγώ.
Ἐλα μαζὶ μου σ' ἓνα συμβολαιογράφο,
ὁπόγραφέ μου ἐκεῖ τ' ὁμολογὸ σου σκέτο·
καί, γιὰ παιγνίδι ἀστείον, ἂν δὲ μὲ πληρώσεις
τὴν τάδε ἡμέρα καὶ στὸ τάδε μέρος τὸ ποσὸ
ἢ τὰ ποσὰ ποὺ γράφει ἡ συμφωνία, ὥς ὀριστεῖ
τὸ πρόστιμο ἀκριβῶς μὰ λίτρα ἀπ' τὴν ὠραία σου
τὴ σάρκα, ἐγὼ νὰ κόψω νὰ τὴν πάρω ἀπ' ὅποιον
μέρος μ' ἀρέσει ἀπ' τὸ κορμὶ σου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σύμφωνος, μά τὴν πίστη μου: θὰ τὸ υπογράψω
αὐτὸ τ' ὁμολογὸ καὶ θὰ εἰπῶ πὼς ὁ Ἑβραῖος
ἔχει πολλὴ καλοσύνη.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Δὲ θὰ υπογράψῃς τέτοιο ὁμολογὸ γιὰ μένα:
κάλλιο νὰ μείνω στὴν ἀνάγκη μου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μπρά, μὴ φοβᾶσαι, φίλε μου, καὶ δὲ θὰ χάσω:

ΣΑΥΛΟΚ

στούς δυό αὐτοὺς μῆνες, ἔκαν μήνα πρὶν λήξει
τ' ὁμόλογον, προσμένω νὰ ἔχω πίσω
τρὲς φορές τριπλὴ τὴν ἀξία αὐτοῦ τοῦ ὁμολόγου.
ὦ πάτερ Ἀβραάμ! Τί σοῦ 'ναι τοῦτοι οἱ Χριστιανοί!
Ποῦ ἀπ' τὰ δικά τους τὰ σκληρὰ καμώματα μαθαίνουν
νὰ ὑποφιάζονται τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἄλλων.
Παρακαλῶ σε, πές μου ἐποῦτο· ἂν δὲν πληρώσει
στὴν ἡμέρα του, ἐγὼ τί ἔχω νὰ κερδίσω
ἂν ἀπαιτήσω αὐτὸ τὸ πρόστιμο; Μιὰ λίτρα κρέας
ἀνθρωπινό, ἀπὸ ἄνθρωπο, δὲν τόσο ἐγτιμιάται
ὥστε ὠφέλεια δίνει ὅση κρέας ἀπὸ
πρόβατο, βόδι ἢ γίδι. Ἐγὼ γιὰ ν' ἀγοράσω τὴν
καλὴ καρδιά του, δείχνω τούτη τὴ φίλη.
Ἄν θέλει πᾶσι καλά, ἂν ὅχι, ἀντίο·
κι ἔτσι γιὰ τὴν ἀγάπη μου, παρακαλῶ
νὰ μὴ μοῦ κάνετε ἄδικα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

Ναί, Σάυλοκ, θὰ τὸ υπογράψω αὐτὸ τ' ὁμόλογον.
Τότε ἔλα ἀντάμωσέ με εὐθὺς στὸ συμβολαιογράφο
δῶς' του ἐντολὴ γι' αὐτὸ τὸ ἀντίο ὁμόλογον,
κι ἐγὼ θὰ πάω γοαμὴ νὰ σέσω τὰ δουκάτα,
νὰ ἰδῶ τὸ σπῆτι μου, ποῦ τ' ἄφησα μὲ φόβο
στὴ φύλαξη ἐναὶ ἀνεπρόκοπου κατέργαρου,
κι εὐθὺς θὰ 'μαι μαζί σου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Βιάσου, καλέ μου Ἐβραΐε. Εὐχενικὴ

(Βγαίνει ὁ ΣΑΥΛΟΚ.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὁ Ἐβραῖος θὰ γοιστικνέψει· γίνεται καλός.
Δὲ μου ἀρέσουν λόγια ὠραῖα καὶ νοὺς αἰσχυροί.
Πᾶμε· σ' αὐτὸ καμιά δὲν ἔχω ἀνησυχία·
τὰ πλοῖα μου θὰ 'ν' ἐδῶ ἓνα μῆνα ποῖν ἀπὸ τὴ διαρία.

(Βγαίνουν.)

ΠΡΑΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΚΗΝΗ 1

Μπελμόντο. Δωμάτιο στο σπίτι της Πόρσιας.

(Ανάκουσμα από τσομπέτες. Μπαίνει ο ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ
ΤΟΥ ΜΑΡΟΚΟΥ και οι ακόλουθοί του· (Η ΠΟΡΣΙΑ) ή
ΝΕΡΙΣΑ και άλλες της ακολουθίας της.)

Η ΜΑΡΟΚΟΥ Μὴ δεῖς μ' ἀπαρεσιὰ τὴν ὄψη μου, τὴν ἰσκιωμένη
στολὴ τοῦ φλογεροῦ ἡλίου, ποὺ εἶμαι γείτονάς του
καὶ κοντοχναθρεφτός του. Φέρε μου τὸ πιὸ ἡμορφο
πλάσμα στὰ βόρεια γεννημένο, ἔπου τοῦ Φοίβου ἡ
πύρα καλὰ καλὰ δὲ λιώνει τὰ κρυστάλλα,
καὶ νὰ σφραγίσμε μὲς φορὰ γι' ἀγάπη σου, νὰ ἰδοῦμε
ποιοῦ αἷμα εἶναι πιὸ κόκκινο, ἐκείνου ἢ τοῦ δικό μου.
Σου λεῶ, κυρά, τοῦτη ἡ θωριά μου ἔχει φοβίσει
τὸν ἀντρεϊωμένο: στὴν ἀγάπη μου, σοῦ ἀγκίζομαι
τὰ πιὸ περιβλεφτά τοῦ τόπου μας κορίτσια
καὶ κείνα τὴν ἀγάπησαν: δὲ θ' ἄλλαζα
τὸ χρῶμα τοῦτο. ἔγω μόνον γιὰ νὰ σοῦ 'κλεβα
τοῦτε στογασίλους, γλυκιὰ βασίλισσά μου.
ΠΟΡΣΙΑ Στὴν ἐκλογὴ δὲ μ' ὀδηγᾷ μόνο ἡ ἀβρὰ
κατευθυνση ποὺ δίνουν μάτια κοριτσιῶν:
ἐξ ἄλλου ὁ λαγνὸς τῆς μοῖρας μου στερεῖ
τὸ δικαίωμα νὰ διαλέξω μὲ τὴ θέλησή μου:
μ' ἂν ὁ πατέρας μου δὲ μ' εἶγε περιορίσει
καὶ δέσει μὲ τὸν νοῦ του, νὰ δοθῶ γυναῖκα του
σ' ὅποιον μὲ πάρει μὲ τὸν τρόπο ποὺ σοῦ εἶπα,
τότε σὺ, φημισμένη ποίνκιπα. θὰ ἔσων
τόσο ἡμορφος σὰν τὸν χαθόντα ποὺ εἶδα ἐδῶ
γιὰ τὴν ἀγάπη μου φερμένον.

Π. ΜΑΡΟΚΟΥ 'Ός και γι' αὐτὸ σ' εὐνοοιστῶ: γι' αὐτὸ, παρακαλῶ,
 ὀδηγήσέ με στὰ κουτιά νὰ δοκιμάσω
 τὴν τύχη μου. Μὰ τούτῃ τῇ χαντζάρα — πού 'σφαξε
 τὸν Σάχη κι ἕναν Πέροση πρίγκιπα, πού κέρδισε
 τρεῖς μάγες ἀπὸ τὸν Σουλτάνη Σουλταῖμ —
 θ' ἀτενίξῃ ὡς νὰ σκύβουν τὰ πιὸ ἄγρια μάτια,
 θὰ προκαλεῖται τὴν πιὸ ἀπόκοστη καρδιά τῆς γῆς,
 θ' ἀπαίξῃ τὰ κουτάβια ἀπ' τῆς ἀρκαίδας τὰ βυζιά,
 ναί, θὰ κορύβευα τὸν λιόντα ὅταν βουρουνέται
 γιὰ λεία, γιὰ νὰ σὲ κέρδῃ, κυρὰ μου. 'Αλλ' ὁμως,
 ἀλ' μου! "Αν ὁ 'Ησκαλῆς κι ὁ Λίγας παίζουνε στὰ ζάρια
 ποῖος πιὸ βιανός, μπερδεύει νὰ τύχει ἢ πιὸ τρανὴ ρεζιά
 νὰ 'ν' ἀπ' τὸ πιὸ ἀδέξιο γέρο. "Ἐτσι νικιέται
 ἀπ' τὸ κοπέλι τοῦ ὁ 'Αλκίδης ἔτσι ἐγὼ
 μπορεῖ ἀπὸ τὴν στραβὴ τὴν τύχη ὀδηγημένος,
 νὰ χάσω αὐτὸ πού ἴσως πετύχει ἕνας μὲ πιὸ
 μικρὴν ἀξία καὶ νὰ πεθάνω ἀπὸ καημό.

ΠΟΡΣΙΑ

Πρέπει τὸ τυχερό σου νὰ δεχτεῖς καὶ εἴτε
 νὰ μὴν ἐπιχειρήσεις διόλου νὰ διαλέξεις,
 ἢ νὰ ὀρκιστεῖς προτοῦ διαλέξεις πὼς ἀν χάσεις,
 ποτὲ μετὰ δὲ θὰ μιλήσεις σὲ κυοῖα
 γιὰ νὰ τὴν παντρευτεῖς: γιὰ τοῦτο πόσοσεξ.

Π. ΜΑΡΟΚΟΥ

ΠΟΡΣΙΑ

Ὀχι, ποτέ! ἔλα, φέρε μου νὰ ἰδῶ τὴν τύχη μου.
 Πρῶτα γιὰ τὸν ναό: μετὰ τὸ γεῦμα
 τὴν τύχη σου θὰ δοκιμάσεις.

Π. ΜΑΡΟΚΟΥ

Ἡ τύχη μου ἢ καλὴ ὥς μὲ κάνει τὸ λοιπὸν
 ἀπ' ὅλους πιὸ μακάριον ἢ τὸ ἐλεεινόν.

(Τρομπέτες, βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 2

Βενετιά. Δρόμος.

(Μπαίνει ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ ΓΟΜΠΟΣ.)

ΛΑΝΣΕΛ.

Σίγουρα ἡ συνειδήσή μου θὰ μὲ 'περετήσῃ γιὰ νὰ φύγω ἀπ' τὸν Ἑβραῖο τὸν ἀφέντη μου. Ὁ πειρασμός εἶναι στὴν ἀγκωνά μου καὶ μὲ πειράζει, λέγοντάς μου, «Γόμπο, Λανσελότο Γόμπο, καλέ μου Λανσελότο», ἡ «καλέ μου Γόμπο», ἡ «καλέ μου Λανσελότο Γόμπο, βάλε μπρός τὰ πόδια σου, ξεκίνα, πάρε δρόμο». Ἡ συνειδήσή μου λέει, «ὄχι· πρόσεξε, τίμιε Λανσελότο· πρόσεξε, τίμιε Γόμπο», ἡ ὅπως εἶπαμε, «τίμιε Λανσελότο Γόμπο· μὴν πάρεις δρόμο· μὴν τὸ καταδεχτιῖν οἱ φτέρνες σου». Καλά, ἀμὴ θρασυτάτος ὁ πειρασμός μου λέει γὰρ τοῦ δίνω: «Ἐμπρός!» μοῦ λέει ὁ πειρασμός· «δρόμο!» μοῦ λέει ὁ πειρασμός· «γιὰ τὸ Θεό, κάνε καρδιά», μοῦ λέει ὁ πειρασμός, «καὶ φεύγα». Καλά, ἀμὴ ἡ συνειδήσή μου κρεμιέται στὸν λαιμὸ τῆς καρδιάς μου καὶ μοῦ λέει πολὺ φρόνιμα, «τίμιε φίλε μου Λανσελότο, ποῦ εἶσαι τίμιου ἀντρα γιός» — ἡ πῶς καλὰ τίμιος γυναῖκας γιός — γιατί, ἡ ἀλήθεια, ὁ πατέρας μου ἔκανε κάτι ποῦ μύριζε, κάτι ποῦ ταίκνιζε, ἦταν κάπως λιγούδης — λοιπὸν ἡ συνειδήσή μου λέει, «Λανσελότο, μὴ σαλέψεις». «Σάλεψεν», λέει ὁ πειρασμός. «Μὴ σαλέψεις», λέει ἡ συνειδήσή μου. Συνειδήση, ἰλέω γώ, καλὰ μὲ συμβουλευεῖς· πειρασμέ, ἰλέω γώ, καλὰ μὲ συμβουλευεῖς. Ἄν (κυβερνηθῶ) ἀπ' τῇ συνειδήσῃ μου θὰ πρέπει νὰ μείνω μὲ τὸν (Ἑβραῖο, τὸν ἀφέντη μου, ποῦ, ὁ Θεός νὰ φυλάει, εἶν' ἓνα εἶδος σατανάς· κι ἂν τὸ σκάσω ἀπ' τὸν Ἑβραῖο, θὰ πρέπει νὰ κυβερνηθῶ ἀπὸ τὸν πειρασμό, ποῦ μὲ τὸ συμπάθιο τῆς ἀφεντιᾶς σου εἶναι ὁ σατανάς ὁ ἴδιος). Σίγουρα ὁ (Ἑβραῖος) εἶναι ἡ ἐνσάρκωση τοῦ ἰδίου τοῦ σατανᾶ καί,

μά τῇ συνείδησὶ μου, ἢ συνείδησὶ μου εἶναι κάπως σκληροκαρδὴ συνείδηση, ποὺ θέλει νὰ μὲ συμβουλέψῃ νὰ μείνω μὲ τὸν Ἑβραῖο. Ὁ πειρασμὸς μου δίνει πρὸ φιλικῆς συμβουλῆ: θὰ φύγω, κτετακμὲ, εἰ στένεις μου στοὺς ἁρσινούς σου, θὰ φύγω.

(Μπαίνει ὁ γέρο-ΓΟΜΠΟΣ μ' ἓνα καλάθι.)

ΓΟΜΠΟΣ

Κυρ-παλικάρι μου, ἐσύ' σὲ παρακαλῶ, ποῦθε στοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀβριοῦ;

ΛΑΝΣΕΛ.

(Μόνος του.) Θεούλη μου! Νά ὁ γνησιόσπορος ὁ πατέρας μου, ποὺ ὄντας θεόστραβος, θεόστραβος τοῦ διαβόλου, δὲ μὲ γνωρίζει: θὰ δοκιμάσω νὰ τὸν μπερδέψω.

ΓΟΜΠΟΣ

Κυρ-ἀρχοντόπουλό μου, σὲ παρακαλῶ, ποιὸς εἶν' ὁ δρόμος γιὰ τοῦ κυρ-Ἑβραίου;

ΛΑΝΣΕΛ.

Στρίψε δεξί σου χέρι καὶ στὴν πρώτη στροφῇ, μὰ τὴν κατὰπρωτὴ ἀπ' ὅλες, στρίψε ζερβί σου· ἀμὴ στὴν κατὰπρωτὴ στροφῇ μὴ στρίψεις καθόλου, παρὰ στρίψε κάτω στραβά γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Ἑβραίου.

ΓΟΜΠΟΣ

Μὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἅγιους, δύσκολος δρόμος νὰ τὸν πετύχω. Μπορεῖς νὰ μοῦ εἰπῇς ἂν ἓνας Λανσελότος ποὺ μένει σ' αὐτουνοῦ, μένει σ' αὐτουνοῦ ἢ ὄχι;

ΛΑΝΣΕΛ.

Μιλᾷς γιὰ τὸν νεαρό τὸν κυρ-Λανσελότο; — (Μόνος του.) Προσέχτε, τώρα θὰ τοῦ φουσκώσω τὰ νερά. — Μιλᾷς γιὰ τὸν νεαρό κυρ-Λανσελότο;

ΓΟΜΠΟΣ

Ὅχι, κύρ, κύριε, παρὰ ἐνοῦ φτωχοῦ ἀνθρώπου γιό: ὁ πατέρας του, κι ἂς τὸ λέω ἐγώ, εἶν' ἓνας τίμιος, θεόφτωχος ἄνθρωπος, καὶ δόξα τῷ Θεῷ καλοσπετούμενος.

ΛΑΝΣΕΛ.

Ὁραῖα, ἂς εἶν' ὁ πατέρας του ὅ,τι θέλει, ἐμεῖς μιλάμε γιὰ τὸν νεαρό τὸν κυρ-Λανσελότο.

ΓΟΜΠΟΣ

Γιὰ τὸν ἀφροσιωμένο τῆς ἀφεντιάς σου, καὶ Λανσελότο, κύριε.

ΛΑΝΣΕΛ.

Μὰ σὲ παρακαλῶ, ἀραγοῦν, γέρο, ἀραγοῦν σὲ ἐκετεῖω, μιλάς γιὰ τὸν νεαρό κυρ-Λανσελότο;

ΓΟΜΠΟΣ

Γιὰ τὸν Λανσελότο, μὲ τὸ συμπάθιο τῆς ἀφεντιάς σου.

ΛΑΝΣΕΛ.

Ἀραγοῦν, γιὰ τὸν κυρ-Λανσελότο. Μὴ μιλάς γιὰ τὸν κυρ-

Λανσελότο, πατέρα· γιατί τὸ νεαρὸ ἀρχοντόπουλο — σύμφωνα μὲ τις Μοῦρες καὶ τὰ Πεπρωμένα καὶ τέτοιες ξωτικές κουβέντες, τις Τρεῖς Ἀδερφάδες καὶ τέτοιους κλάδους τῆς ἐπιστήμης — ἔχει τόντι ἀποδημήσει, ἢ νὰ τὸ εἰποῦμε μὲ ἀπλὰ λόγια, ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανούς. Παναχία μου, Θεὸς φυλάξει! Τὸ παιδί ἦταν τὸ ραβδί τῶν γερατειῶν μου, τὸ μόνο μου στήριγμα.

ΓΟΜΠΟΣ

ΛΑΝΣΕΛ.

ΓΟΜΠΟΣ

(Μόνος του.) Μοιάζω γὼ μὲ ρόπαλο, μὲ στύλο, μὲ ραβδί ἢ μὲ στήριγμα; — Μὲ γνωρίζεις, πατέρα;
 "Ὡ, μαῦρη μέρα! Δὲ σὲ γνωρίζω, ἀρχοντόπουλό μου: ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, πές μου, τὸ παιδί μου, — ὁ Θεὸς ν' ἀναπάψει τὴν ψυχὴ του! — ζεῖ ἢ πέθανε;

ΛΑΝΣΕΛ.

ΓΟΜΠΟΣ

ΛΑΝΣΕΛ.

Δὲ μὲ γνωρίζεις, πατέρα;
 Ἀλί μου, κύριε, εἶμαι θεόστραβος· δὲ σὲ γνωρίζω. Μπά, κι ἂν εἶχες τὰ μάτια σου, ζήτημα εἶναι ἂν θὰ μὲ γνώριζες: εἶναι σοφὸς ὁ πατέρας ποὺ γνωρίζει τὸ ἴδιο του τὸ παιδί. Λοιπόν, γέρο, ἐγὼ θὰ σοῦ εἰπῶ νάχ γιὰ τὸν γιό σου. Δῶς' μου τὴν εὐχὴ σου· ἢ ἀλήθεια θὰ βγεῖ στοὺς φῶς· ὁ φόνος δὲ μπορεῖ νὰ κρυφτεῖ πολὺν καιρό· ὁ γιὸς ἐνοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ, ἀλλὰ στοὺς τέλος ἢ ἀλήθεια θὰ φανερωθεῖ.

ΓΟΜΠΟΣ

ΛΑΝΣΕΛ.

ΓΟΜΠΟΣ

ΛΑΝΣΕΛ.

ΓΟΜΠΟΣ

Σὲ παρακαλῶ, κύριε, σήκω πάνω. Εἶμαι βέβαιος, δὲν εἶσαι ὁ Λανσελότος, τὸ ἀγόρι μου.
 Σὲ παρακαλῶ, ἄς τ' ἀφήσουμε πιά τ' ἀστεῖα, καὶ δῶς' μου τὴν εὐχὴ σου: ἐγὼ εἶμ' ὁ Λανσελότος, ποὺ ἦταν τὸ ἀγόρι σου, ποὺ εἶναι ὁ γιὸς σου, ποὺ θὰ εἶναι τὸ παιδί σου. Δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς μου πῶς εἶσαι ὁ γιὸς μου.
 Δὲν ξέρω τί νὰ βάλει ὁ νοῦς μου γι' αὐτό: ἀλλὰ εἶμαι ὁ Λανσελότος, ὁ ὑπηρέτης τοῦ Ἑβραίου, καὶ εἶμαι σίγουρος πῶς ἡ γυναίκα σου ἢ Μαργαρώ εἶναι ἡ μητέρα μου.

Τ' ὄνομά της εἶναι Μαργαρίτα, τόντι: θὰ πάρω ὄρκο, ἂν εἶσαι ὁ Λανσελότος, εἶσαι σάρκα κι αἷμα μου. Κύριε τῶν Δυνάμεων! Τί γένια ποὺ ἔχεις βγάλει! Ἐσὺ ἔχεις

περισσότερες τρίχες στο σαγόνι σου παρά ο Τζερεμές τ' αλογό μου στην ουρά του.

ΛΑΝΣΕΛ.

Τότε φαίνεται πώς ή νουρά του Τζερεμέ μεγαλώνει ανάποδα: είμαι σίγουρος πώς είχε περισσότερες τρίχες στην ουρά του απ' όσες εγώ στα μούτρα μου την τελευταία φορά που τον είδα.

ΓΟΜΠΟΣ

Θεέ μου, πώς άλλαξες! Πώς τὰ καλοπάτε με τὸν ἀφέντη σου; Τοῦ ἔχω φέρει ἕνα δῶρο. Πῶς τὰ πᾶτε τώρα;

ΛΑΝΣΕΛ.

Ὡραῖα, ὥραῖα: μὰ ὅσο γιὰ πάρτη μου, μιὰ καὶ ξεσηκώθηκα γιὰ νὰ φύγω, δὲν κάθουμι ἂν δὲν κάνω πρῶτα λίγον δρόμο. Ὁ ἀφέντης μου εἶναι ἀληθινὸς Ὁβριός: δῶρο νὰ τοῦ δώσεις! σκοινὶ νὰ τοῦ δώσεις: ἐλίμαξα στὴ δούλεψή του· μπορεῖς νὰ μετρήσεις τὰ δάχτυλά μου με τὰ παῖδια μου. Πατέρα, χαίρομαι πού ἤρθες· τὸ δῶρο νὰ τὸ δώσεις σ' ἕναν κυρ-Βασάνιο, πού ἀληθινὰ δίνει σπάνιες καινούργιες φορεσιές. Ἄν δὲ δουλέψω σ' αὐτόν, θὰ τραβήξω τόσο μακριὰ ὅσο ἔχει ὁ Θεὸς τόπο. Ὡ σπάνια τύχη! Νά τον αὐτός, ἐρχεται: ἀπάνω του, πατέρα· γιατί Ἑβραῖος γίνουμι στὸν Ἑβραῖο δὲ μένω ἄλλο.

(Μπαίνει ὁ ΒΑΣΑΝΙΟΣ με τὸν ΛΕΟΝΑΡΔΟ κι ἄλλοι πού ἀκολουθοῦν.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μπορεῖς ἔτσι νὰ κάνεις· μὰ νὰ βιαστῇς ὥστε τὸ δεῖπνο νὰ 'ν' ἔταιμο τὸ ἀργότερο στὶς πέντε. Δὲς νὰ δοθοῦν αὐτὰ τὰ γράμματα· νὰ πᾶνε οἱ στολές στὸν ράφτη· καὶ παρακάλεσ' τὸν Γρατιάνο νὰ 'ρθεῖ ἀμέσως ἐκεῖ πού μένω.

(Βγαίνει ἕνας ὑπηρέτης.)

ΛΑΝΣΕΛ.

Ἀπάνω του, πατέρα.

ΓΟΜΠΟΣ

Ὁ Θεὸς νὰ 'χει καλὰ τὴν ἀφεντιά σου!

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Εὐχαριστῶ! Θεὸς τίποτ' ἀπὸ μένα;

ΓΟΜΠΟΣ

Ἐδῶ 'ναι ὁ γιός μου, κύριε, ἕνα φτωχὸ παιδί, —

ΛΑΝΣΕΛ.

Ὅχι ἕνα φτωχὸ παιδί, κύριε, παρά τοῦ πλούσιου Ὁβραίου ὑπηρέτης· καὶ θὰ 'θελε — ὅπως ὁ πατέρας μου θὰ σοῦ εἰδοποιήσει —

ΓΟΜΠΙΟΣ

Ἔχει μεγάλη ἀπροθυμία, κύριε, σὰν νὰ εἰποῦμε, νὰ ὑπη-
ρετήσῃ —

ΛΑΝΣΕΛ.

Σωστά, τὸ κοντὸ καὶ τὸ μακρὸ εἶναι πὼς ἐγὼ δουλεύω
στὸν Ἑβραῖο, κι ἔχω ἐπιθυμία, καθὼς ὁ πατέρας μου
θὰ σοῦ εἰδοποιήσῃ, —

ΓΟΜΠΙΟΣ

Ὁ ἀφέντης του καὶ τοῦτος, μὲ τὸ συμπάθιο τῆς ἀπειτα-
σύνης σου, τὰ πᾶνε σὰν τῇ γάτα μὲ τὸν σκύλο, —

ΛΑΝΣΕΛ.

Κοντολογίς, ἡ καθαρὴ ἀλήθεια εἶναι, ὁ Ἑβραῖος ποῦ
μοῦ φέρνεται ἀσκημα, καὶ μ' ἔχει, — ὅπως ὁ πατέρας
μου, ποῦ ἐλπίζω, εἶναι γέρος ἄνθρωπος, θὰ σοῦ παρλο-
φαρήσῃ —

ΓΟΜΠΙΟΣ

Ἔχω δῶ ἓνα κανίσκι περιστέρια ποῦ θέλω νὰ τὰ προσ-
φέρω στὴν ἀφεντιά σου, καὶ ἡ αἵτησή μου εἶναι, —

ΛΑΝΣΕΛ.

Κοντολογίς ἡ αἵτησις ἀποφορᾷ ἐμένα, καθὼς ἡ ἀφεντιά
σου θὰ μάθει ἀπὸ τοῦτον τὸν τίμιον γέροντα· κι ἂς τὸ
λέω ἐγὼ, κι ἂς εἶναι γέροντας, ὅμως ὁ φουκαρὰς εἶναι
πατέρας μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ὁ ἓνας ἀπ' τοὺς δυὸ σας νὰ μιλήσῃ. Τί θέλετε;

ΛΑΝΣΕΛ.

Νὰ σὲ δουλέψω, κύριε.

ΓΟΜΠΙΟΣ

Αὐτὴ 'ναι ἡ πραγματικὴ ἀτέλεια τῆς ἀπόθεσης, ἀφέντη.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Σὲ ξέρω ἐγὼ καλὰ· τὸ κέρδισες τὸ ζήτημά σου:

ὁ Σάυλοκ, ὁ ἀφέντης σου, ποῦ μίλησα μαζί του

σήμερα, σὲ προβίβασε, ἂν εἶναι προαγωγή,

νὰ φεύγεις ἀπ' τὴ δουλειᾷ Ἑβραίου πλούσιου,

γιὰ ν' ἀκολουθήσεις ἓναν τόσο φτωχὸν ἄρχοντα.

ΛΑΝΣΕΛ.

Ὁ παλιὸς λόγος τὰ 'χει ὥραϊα μοιρασμένα, ἀνάμεσα στὸν
ἀφέντη μου τὸν Σάυλοκ καὶ σένα, κύριε. Ἐοῦ ἔχεις τὴ
χάρη τοῦ Θεοῦ, κι ἐκεῖνος τὸ ἀρκετὸ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Καλὰ τὸ εἶπες. Ἄντε, πατέρα, μὲ τὸν γιό σου.

Ἀποχαιρέτησ' τὸν παλιό σου ἀφέντη, κι ἔλα
ἐκεῖ ποῦ μένω. (Στοὺς ἀκολουθοῦντες του.) Δῶστε του
μιὰ φορεσιὰ πιὸ στολισμένη ἀπ' τῶν συντρόφων του:
μὴν ἀμελήσετε.

ΛΑΝΣΕΛ.

Πατέρα, χεῖ! Δὲ μπορῶ νὰ βρῶ δουλειὰ ἐγὼ, ὅχι· δὲν

ἔχω ποτέ μου γλώσσα στὸ κεφάλι μου. Ὁραῖα... (κοι-
τώντας τὴν παλάμη του) ἂν εἶναι ἄλλος μέσ' στὴν Ἱτα-
λία πού νά 'χει καλύτερη παλάμη ἀπὸ μένα γιὰ νὰ πάρει
ὄρκο πάνω στὸ βαγγέλιο, ἔχω τύχη βουνό. Νά, νά: ἐδῶ
μιὰ σκέτη γραμμὴ ζωῆς· ἐδῶ τιποτένια πράματα ἀπὸ
γυναῖκες: Ὁχοῦ! δεκαπέντε γυναῖκες δὲν εἶναι τίποτα:
ἐντεκα χῆρες κι ἐννιά κορίτσια εἶναι φτωχιά σοδεῖα γιὰ
ἐναν ἄντρα· κι ὅστερα νὰ γλιτώσω τρεῖς φορές ἀπὸ
πνίξιμο καὶ νὰ κινδυνέψει ἡ ζωὴ μου κατάνακρα σὲ κρε-
βάτι πυρπολένιο: αὐτοὶ 'ναι ἀπλοὶ γλιτωμοί. Ὁραῖα,
ἂν ἡ Τύχη εἶναι γυναῖκα, εἶναι καλὴ κοπέλα γιὰ τούτη
τὴ δουλειά. Ἐλα, πατέρα, θά παρατήσω τὸν Ὁβραῖο
ὅσπου ν' ἀνοιγοκλείσεις τὰ μάτια σου.

(Βγαίνει ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ μὲ τὸν γερο-ΓΟΜΠΙΟ.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Παρακαλῶ, καλὲ Λεονάρδο, φρόντισε γι' αὐτό:
ἀφοῦ προμηθευτεῖς τὰ πράματα καὶ τ' ἀσφαλίσεις,
γύρισε γρήγορα, τί ἀπόψε ἔχω τραπέζι
στὸν πιδ ἀκριβὸ ἀπὸ τοὺς γνωστούς μου: ἄντε, βιάσου.
Θά βάλω ὅλα μου τὰ δυνατά.

(Μπαίνει ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ποῦ 'ν' ὁ ἀφέντης σου;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

Νά τον ἐκεῖ πού περπατάει. (Βγαίνει.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Σινιὸρ Βασάνιο! —

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Γρατιάνο!

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ἔχω μιὰ χάρη νὰ σοῦ ζητήσω.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἔγινε.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μὴ μ' ἀρνηθεῖς: πρέπει νὰ 'ρθῶ μαζί σου στὸ Μπελμόντο.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἔ, τότε νὰ 'ρθεις. Ὅμως ἄκουσε, Γρατιάνο·
παρὰ 'σαι ἄγριος, τραχιὸς καὶ φανακλός
πού αὐτὰ ἀρκετὰ σοῦ χαλαπῶν καὶ σὲ μάτια
σὰν τὰ δικά μας δὲ μᾶς φαίνονται ἐλαττώματα·
μὰ ὅπου δὲ σὲ γνωρίζουν, νὰ ἐκεῖ δείχνουν κάπως
πολὺ ἐλευθέρια. Παρακαλῶ, κόπιασε λίγο,
ἐρώσει μὲ σεμνότητα τὸ πηδηχτό σου πνεῦμα

μήπως τὸ ἀγροῦκο φέρσιμό σου ἐκεῖ ποῦ πάω
τὸ πάρουν ἄσκημα καὶ χάσω τίς ἐλπίδες μου.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Σινιὸρ Βασάνη, ἄκουσέ με: ἂν δὲ ντυθῶ
νηφάλιο φέρσιμο, ἂν δὲ μιλάω μὲ σέβας,
δὲ βλαστημάω μόνο ποῦ καὶ ποῦ, ἂν δὲ ἔχω
στὴν τσέπη τὸ προσευχητάρι, ἂν δὲ δείχνω
σεβαστικός, καὶ μάλιστα, ὅταν λέν τὸ ἀπόδειπνο,
ἂν δὲ σηκώνω ἔτσι τὰ μάτια μου, μαζὶ
μὲ τὸ καπέλο μου, καὶ λέω στενάζοντας «ἀμήν»·
ἂν ὅλα ὅσα θέλει ἡ εὐγένεια δὲν κάνω,
σάν ἓναν ποῦ ἔμαθε νὰ φέρεται σάν Παναγίχ για
ν' ἀρέσει στὴ γιαγιά του, πιά μὴ μ' ἐμπιστευτεῖς.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Καλά, θὰ ἴδουμε πῶς θὰ πᾶς.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ "Οχι, γι' ἀπόψε, ἀπόψε ὅτι κι ἂν κάνουμε
δὲν πιάνεται.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ "Οχι, θὰ ἦταν κρίμα· μᾶλλον θὰ παρακαλοῦσα
νὰ βάλεις τοῦ κερφιῶ σου τὴν πιὸ ἀπάκατὴ στολὴ
τὴ ἔχουμε φίλους ποῦ θὰ θέλουν νὰ γλεντήσουν.
Μὰ τώρα γειά σου: γιατί ἔγω μιὰ δουλειά.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Κι ἐγὼ θὰ πάω στὸν Λορέντισο καὶ τοὺς ἄλλους·
θὰ σοῦ ῥθουμε τὸ βράδυ στὸ τραπέζι.

(Βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 3

Δωμάτιο στὸ σπίτι τοῦ Σάυλον.

(Μπαίνουν ἡ ΓΕΣΙΚΑ καὶ ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.)

ΓΕΣΙΚΑ

Λυπᾶμαι ποῦ ἀφήνεις ἔτσι τὸν πατέρα μου:
κόλαση εἶναι τὸ σπίτι μας κι ἐσύ, εὐθιμὸς διάβολος,

τοῦ 'κλεβεῖς κάτι ἀπ' τὴν ἀνιάρη του γέψη.
Μὰ στὸ καλὸ· νὰ ἐδῶ γιὰ σένα ἓνα δουκάτο:
καί, Λανσελότο, ἐκεῖ θὰ ἰδεῖς πρὶν ἀπ' τὸ δεῖπνο
τὸν Λορέντζο, προσκαλεσμένον τοῦ νέου ἀφέντη σου:
δῶς' του τοῦτο τὸ γράμμα, κὲν τὰ μυστικά·
καὶ ἔχε γειά: δὲ θὰ 'θελα νὰ μ' ἔβλεπε ὁ πατέρας μου
νὰ μιλάω μαζί σου.

ΛΑΝΣΕΛ.

Ἀντίο! Δάκρυα προδίνουν τὴ γλώσσα μου. Πανώρια
εἰδωλολάτρισσα, γλυκύτατη Ἑθραιοπούλα! Ἄν κάποιος
χριστιανὸς δὲν μουντάρει καὶ σ' ἐσπείρει σένα, θὰ χάσω
κάθε ἰδέα. Μά, ἀντίο! Τοῦτες οἱ χαῖρες στάλες κάπως
πνίγουν τὴν ἀντρεία μου: ἀντίο!

(Βγαίνει ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.)

ΓΕΣΙΚΑ

Στὸ καλὸ, καλὲ Λανσελότο.

Ἀχ, τί ἀπαίσιο κρίμα ἔχω μέσα μου
νὰ ντρέπομαι πού εἰμαι τοῦ πατέρα μου παιδί!

Ὅμως κι ἂν εἶμαι κόρη του ἀπὸ αἷμα,
δὲν εἶμαι καὶ ἀπ' τὸν τρόπο του. Ὁ Λορέντζο! Ἄν σταθεῖς
στὸν λόγο σου, τελειώνει ὁ ἀγώνας μου γιὰτὶ

(Θὰ γίνω Χριστιανή, θυναικά σου πιστῇ.) (Βγαίνει.)

Σ Κ Η Ν Η 4

Στὸ ἴδιο μέρος. Δούμος.

(Μπαίνουν ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ, ὁ ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ,
ὁ ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ καὶ ὁ ΣΟΛΑΝΙΟΣ.)

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ

Νά, ξεγλιστράμε ἀπὸ τὸ δεῖπνο, μεταμφιεζόμεστε
στὸ σπίτι μου, καὶ σὲ μιὰ ὥρα εἴμαστε πίσω ἐκεῖ.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Δὲν εἴμαστε καλὰ προετοιμασμένοι.

ΣΑΛΛΑΡΙΝΟΣ

Ούτε είπαμε καθόλου για λαμπαδοφόρους.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Θά 'ν' ἄσκημο ἂν δὲν εἶν' ὥραϊα ὀργανωμένο,
καὶ πιὸ καλὰ, κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ μένει.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Τώρα εἶναι μόνο τέσσερεις: κι ἔχουμ' ἀκόμα
δύο ὥρες γιὰ νὰ ἐφοδιαστοῦμε.

(Μπαίνει ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ μὲ γράμμα.)

Φίλε μου Λανσελότο, τί νέα φέρνεις;

ΛΑΝΣΕΛ.

Ἄν ἔχεις εὐχαρίστηση ν' ἀνοίξεις τοῦτο ἐδῶ, αὐτὸ θὰ
σοῦ ἐξηγήσει.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Ξέρω ποῖο χέρι τὸ 'γραφε' στὴν πίστη μου, εἶναι
ὥραϊο χέρι, καὶ πιὸ ἄσπρο ἀπ' τὸ χαρτί
πού 'ναι γραμμένο εἶναι τὸ χέρι ποὺ 'γραφε.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ἐρωτικά νέα, στὴν πίστη μου.

ΛΑΝΣΕΛ.

Μὲ τὴν ἄδειά σου, κύριε.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Ποῦ πᾶς;

ΛΑΝΣΕΛ.

Νά, κύριε, νὰ εἰπῶ στὸν παλιό μου ἀφέντη, τὸν Ἑβραῖο,
νὰ δειπνήσει μὲ τὸν νέο μου ἀφέντη, τὸν Χριστιανό.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Νά, πάρε δῶ, καὶ πές στὴν ὥραϊα Γέσικα
πὼς δὲ θὰ τὴ γελάσω· νὰ τῆς τὸ πéis κρυφά.—

(Βγαίνει ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.)

Ἐμπρός, ἀργόντοι.

Θὰ ἐτοιμαστεῖτε γιὰ τὴ μασκαράτα ἀπόψε;

Ἐγὼ ἐβρῆκα ἓνα λαμπαδοφόρο.

ΣΑΛΛΑΡΙΝΟΣ

Ἄμ' βέβαια, ἐγὼ πάω γραμμὴ γι' αὐτό.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Κι ἐγὼ τὸ ἴδιο.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Νὰ μ' ἀνταμώσετε μὲ τὸν Γρατιάνο στοῦ Γρατιάνου
τὸ σπίτι σὲ καμιὰ ὥρα.

(Βγαίνουν ὁ ΣΑΛΛΑΡΙΝΟΣ καὶ ὁ ΣΟΛΑΝΙΟΣ.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Τὸ γράμμα δὲν εἶν' ἀπ' τὴν ὥραϊα Γέσικα;

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Θὰ πρέπει ὅλα νὰ σ' τὰ εἰπῶ. Μοῦ κανονίζει
πὼς νὰ τὴν πάρω ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ πατέρα της·
μὲ τί χρυσὸ καὶ τί διαμάντια θὰ 'ν' ἐφοδιασμένη,
πὼς ἔχει ἐτοιμὴ τὴ φορεσιὰ γιὰ νὰ ντυθεῖ
κοπέλι. Ἄν ποτὲ ὁ Ἑβραῖος ὁ πατέρας της

πάλι στον προάδριο. Θά 'ναι για γάση
τῆς καλῆς του τῆς κόρης· καὶ ποτὲ δὲ θά σταυρώσει
κακοτυχιά τὸ πόδι τῆς, ἔξω ἂν τὸ κάνει
μὲ τούτη τὴ δικαιολογία: πὼς εἶναι γέννημα
ἐνθὺ ἀπιστοῦ Ἑβραίου. Ἔλα μαζί μου: διάβασε
καὶ τούτη ἐδῶ στὸ δρόμο. Ἡ ὥραία Γέσικα
θά 'ναι ὁ λαμπαδοφόρος μου
(Βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 5

Στὸ ἴδιο μέρος. Μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ Σάβλακ.

(Μπαίνουν ὁ ΣΑΥΛΟΚ καὶ ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.)

ΣΑΥΛΟΚ

Καλά, θά ἰδεῖς, θά εἶναι κριτῆς τὰ μάτια σου,
τῇ διαφορὰ τοῦ γερο-Σάβλοκ ἀπ' τὸν Βασάνιο:—
Ἔ, Γέσικα!— Δὲ θά περιδρομάξεις, ὅπως
ἔκανες δῶ σὲ μένα— ἔ, Γέσικα!—
Νὰ μοῦ κοιμᾶσαι καὶ νὰ ροχαλίζεις καὶ νὰ λιώνεις
φορεσιές!— Ἔ, Γέσικα, λέω!

ΛΑΝΣΕΛ

ΣΑΥΛΟΚ

ΛΑΝΣΕΛ

Ἔ, Γέσικα!
Ποιὸς σοῦ 'πε νὰ φωνάζεις; Δὲ σοῦ 'πα νὰ φωνάζεις.
Ἡ ἀφεντιά σου μοῦ 'λεγες πάντα πὼς δὲν κάνω τίποτα
χωρὶς νὰ μοῦ εἰπείς.

(Μπαίνει ἡ ΓΕΣΙΚΑ.)

ΓΕΣΙΚΑ

ΣΑΥΛΟΚ

Μὲ φώναζες; Τί θέλεις;
Εἰμ' ἔξω καλεσμένος γιὰ τὸ δεῖπνο, Γέσικα.
Ἔδῳ 'ναι τὰ κλειδιά μου. Ἀλλὰ γιατί νὰ πάω;
Δὲν καλεῖ ἡ ἀγάπη τους, μὲ καλοπιάνουν:
ὅμως θά πάω μὲ μίσος, νὰ χορτάσω ἀπάνω

στὸν ἄσωτο Χριστιανό. Γέσικα, κόρη μου,
κοίτα τὸ σπίτι μου. Πάω μὲ κακὴ διάθεση:
κάτι κακὸ μοῦ μαγερεύεται, γιὰτὶ εἶδα
ἀπόψε στ' ὄνειρο σακούλια μὲ γουρᾶφι.

ΛΑΝΣΕΛ.

Σὲ παρακαλῶ, νὰ πᾶς, κύριε, ὁ νέος μου ἀφέντης περι-
μένει τὴν ἀναχώρησή σου.

ΣΑΥΛΟΚ

Κι ἐγὼ τὴ δική του.

ΛΑΝΣΕΛ.

Καὶ τὰ ἔχουνε μαζί συνωμοτήσι: δὲ λέω πὼς θὰ ἰδεῖς
μασκαράτα, μ' ἂν δεῖς τότε δὲν ἦτανε τοῦ κάκου ποὺ
μάτωσε ἡ μύτη μου, τὴν περασμένη Μεγάλῃ Δευτέρᾳ.
στὶς ἑξι τὸ πρωί, ποὺ ἔπεσε καίνη τὴ χρονιά πάνω στὴν
Καθαρὴ Δευτέρᾳ, τέσσερα χρόνια πρὶν ἀπόγεμα.

ΣΑΥΛΟΚ

Τί! θὰ ἔχει μασκαράδες; Ἀκουσέ με, Γέσικα:
κλείδωσ' τίς πόρτες μου· κι ὅταν ἀκούσεις τούμπανο,
καὶ τίς στριγκλιές τοῦ στραβολαιμιασμένου πίφερου,
τότε μὴ σκαρφαλώνεις στοὺς φεγγίτες, οὔτε
νὰ βγάζεις τὸ κεφάλι σου στὴ δημοσίᾳ.
γιὰ νὰ χαζεύεις τοὺς παλαβοχριστιανούς,
μὲ τὰ βαμμένα μοῦτρα, παρὰ βούλωσ' τοῦ σπιτιοῦ μου
τ' αὐτιά, ἐννοῶ τὰ παραθύρια μου· γιὰ νὰ
μὴν μπεῖ ὁ ἄχος ἀπὸ σαχλές ἀνοησίες
στὸ σοβαρό μου σπίτι. Μά τὴ ράβδο τοῦ Ἰακώβ,
δὲν ἔχω νοῦ νὰ πάω σὲ τσιμπούσι ἔξω ἀπόψε:
ἀλλὰ θὰ πάω. Περπάτα ἐσὺ μπροστά, μωρό·
πὲς τους πὼς ἔρχομαι.

ΛΑΝΣΕΛ.

Θὰ πάω μπροστά, κύριε.

Κυρά μου, κοίτα μολοντούτο ἀπ' τὸ παράθυρο·

Θὰ ῥθεῖ ἓνας Χριστιανὸς καλὸ παιδί,
ποὺ ἀξίζει μιὰ Ἑβραία νὰ τὸν δεῖ.

(*Βγαίνει.*)

ΣΑΥΛΟΚ

Τί λέει αὐτὸ τὸ χαζομούλικο τῆς Ἀγαρ, ἔ;
Μοῦ εἶπε «Ἐχε γειά, κυρά μου»· τίποτ' ἄλλο.

ΓΕΣΙΚΑ

ΣΑΥΛΟΚ

Εἶναι καλὸς ὁ κουρελής, ἀλλὰ φαγάνα·
σάλιαγκας στὴ δουλειά, κι δλημερίς κοιμάται

πὸ πολὺ ἀπ' ἀγοιόγατο: κηφῆνες δὲ
χωρᾶνε στήν κυψέλη μου· γι' αὐτὸ τὸν διώχνω,
καὶ τὸνε στέλνω σ' ἐναντὶ τοῦ θέλω νὰ
βοηθήσει γιὰ νὰ τοῦ ρημάξει τὸ πουργι τοῦ
τὸ θανεισμένον.

Ἐ, Γέσιχα, ἄντε μέσα, ἴσως γυρίσω ἀμέσως:
κάμε ὅπως σοῦ εἶπα· κλεῖσ' τὶς πόρτες πίσω σου:
«ἀδένεις καλὰ, βρίσκεις σωστά». Ἡ παροιμία αὐτὴ
ποτὲ δὲν μπαγιατεύει γιὰ ὅποιον θέλει προκοπῇ. (Βγαίνει.)
Στὸ καλὸ· κι ἂν ἡ τύχη μου δὲν μποδιστεῖ
χάω πατέρα ἐγὼ καὶ θυγατέρα ἐσύ. (Βγαίνει.)

ΓΕΣΙΚΑ

ΣΚΗΝΗ 6

Στὸ ἴδιο μέρος.

(Μπαίνουν ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ καὶ ὁ ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ
μασκαρεμένοι.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Σὲ τοῦτο δῶ τὸ ὑπόστεγο μᾶς εἶπε ὁ Λορέντσος
νὰ τὸνε περιμένουμε.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Ἡ ὥρα του πέρασε σχεδόν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Κι εἶναι περίεργο πού δὲν ἦρθε στήν ὥρα του,
τί οἱ ἐρωτευμένοι τρέχουν πάντα πρόωρα.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Ὡ πὺ γοργὰ πετᾷ τῆς Ἀφροδίτης
τὰ περιστέρια νὰ σφραγίσουνε τὰ ὁμόλογα
ἀγάπης νόμισμας, παρ' ὅσο νιώθουν χρέος
τὴν πίστη νὰ κρατᾷ ἀπαράβιαστη!

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Ἔτσι 'ναι πάντα: ποῖος σηκώνεται ἀπὸ γλέντι
μὲ τὴ μεγάλην ὁρεξὴ πού εἶχε ὅταν ἐστρώθη;
Ποῦ 'ν' ε' ἄλλογο πού ξανακάνει κουρασμένο
τὸν ἴδιο δρόμο του μὲ ἀμείωτη τὴν πρώτη

ἀψιὰν ὁρμή του ὅταν ξεκίνησε; Ὅλα πρὸ
μὲ πάθος πιδὸ πολὺ τὰ κινηγᾶμε ἀπ' ὅσο
τ' ἀπολαβαίνουμε. Πῶς σὰν νεαρός ἢ ἄσωτος
τὸ σημαιοστόλιστο καράβι βγαίνει ἀπ' τὸν κόρφο
ὅπου ἐγεννήθη, ἐνῶ τὸ σφίγγει, τ' ἀγκαλιάζει ἢ πόρνη
πνοή τοῦ ἀνέμου! Πῶς σὰν ἄσωτος γυρίζει μὲ
παῖδια καιροφαγωμένα καὶ πανιὰ
κουρελιασμένα, ἀχамνεμένο, ξεσκισμένο,
ζητιάνος γιναμένο ἀπὸ τὸν πόρνο ἀέρα!

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Νά ὁ Λορέντσος, ἔρχεται: γι' αὐτὸ ὕστερότερα.
(Μπαίνει ὁ ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Καλὸι μου φίλοι, συγχώρεστε μου τὴν ἀργητὰ
δουλειάς μου, ὅχι ἐγὼ, σὰς κάναν νὰ προσμένετε:
ὅταν κι ἐσεῖς θελήστε νὰ γενεῖτε κλέφτες
γιὰ γυναῖκες, τότε κι ἐγὼ θὰ τὰ φυλάξω
ἄλλο τόσο. Γιὰ ἐλᾶτε πιδὸ κοντά: ἐδῶ μένει
ὁ πεθερός μου ὁ Ἑβραῖος. Ἔ, ἔ! Ποιὸς εἶναι μέσα;
(Μπαίνει ἡ ΓΕΣΙΚΑ ἀποπάνει κτυπῶν τὴν ἀγόρι.)

ΓΕΣΙΚΑ Ποιὸς εἶσαι σύ; Πῆς μου νὰ βεβαιωθῶ καλά,
ἂν κι ὄρκο παίρνω πὼς γνωρίζω τὴ λαλιά σου.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Εἰμ' ὁ Λορέντσος κι ἡ ἀγάπη σου.

ΓΕΣΙΚΑ Σίγουρα ὁ Λορέντσος, πράγματι ἡ ἀγάπη μου,
γιατὶ ποιὸν ἀγαπῶ τόσο πολὺ; Καὶ τώρα
ποιὸς ξέρει ἔξω ἀπὸ σένανε, Λορέντσο,
ἂν εἶμαι γὼς ἡ δική σου;

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ὁ Θεὸς κι οἱ στοχασμοὶ σου μάρτυρες, πὼς εἶσαι.
ΓΕΣΙΚΑ Νά, πιάσ' τὴν κασετίνα δῶ: τὸν κόπο τὸν ἀξίζει.

Χαίρομαι πὺ εἶναι νύχτα κι ἔτσι δὲ μὲ βλέπεις,
τὶ ντρέπομαι πολὺ γιὰ τὸ μασκάρεμά μου·
μὰ 'ναι στραβὴ ἡ ἀγάπη, κι οἱ ἐρωτευμένοι
δὲ βλέπουν τίς ὠραῖες ἀνοησίας πὺ κάνουν
οἱ ἴδιοι, τί ἂν τίς ἐβλεπαν, καὶ τὸ Ἑρωτόπουλο
τὸ ἴδιο θὰ κοκκίνιζε ἂν μ' ἐβλεπε ἔτσι
νά 'μαι ἀγόρι μεταμορφωμένη.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Κατέβα, γιατί θά 'σαι ὁ λαμπαδοφόρος μου.

ΓΕΣΙΚΑ Πῶς! νὰ κρατάω ἡ ἴδια στὶς πομπές μου τὸ κερί;
Εἶν' ἀλαφρές πολὺ καὶ φέγγουν ἀπὸ μόνες τους.
Μ' αὐτὴ ἡ δουλειὰ μὲ ξεσκεπάζει, ἀγάπη μου,
ἐνῶ θὰ πρέπει νὰ 'μαι στὸ σκοτάδι.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ἔτσι, γλυκιὰ μου, θά 'σαι, ἀφοῦ θὰ φαίνεσαι
χαριτωμένο ἀγόρι. Μὰ ἔλα κάτω εὐθὺς·

τί ἡ νύχτα ἡ μυστικιά παίζει τὸ φεύγα φεύγα
καὶ περιμένουν τοῦ Βασάνη τὸ τραπέζι.

ΓΕΣΙΚΑ Νὰ κλείσω μιὰ στιγμή τίς πόρτες καὶ νὰ γουστῶθῶ
μὲ κάμποσα δουκὰτα ἀκόμα κι εἰμ' εὐθὺς μαζί σου.

(*Βγαίνει ἀπολάττω.*)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Ἔ, μὰ τὴ σκούρια μου, εἶναι θεῖα κι ὄχι Ἑβραία.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ἀνάθεμά με, ἂν δὲν τὴν ἀγαπᾶω μὲ τὴν καρδιά μου·
γιατί 'ναι φρόνιμη ἂν μπορῶ νὰ τὴν κρῖνω,
κι ὥραία εἶν' ἂν τὰ μάτια μου εἶναι εὐκρινά·
κι εἶναι πιστὴ, καθὼς τὸ ἀπόδειξε κι ἡ ἴδια·
γι' αὐτὸ ὅπως εἶναι φρόνιμη, ὥραία, πιστὴ,
θὰ τὴν βάλω μέσα στὴν πιστὴ καρδιά μου.

(*Μπαίνει ἡ ΓΕΣΙΚΑ.*)

Ἔ, ἤρθες; — Δρόμο, κύριοι, πᾶμε!

Οἱ μασκαράδες φίλοι μας μᾶς καρτερᾶνε.

(*Βγαίνει μὲ τὴ ΓΕΣΙΚΑ καὶ τὸν ΣΑΛΑΡΙΝΟ.*)

(*Μπαίνει ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ.*)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ποῖος εἶναι καί;

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Σιγὴρ Ἀντώνη!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ντροπὴ, ντροπὴ, Γρατιάνο! Ποῦ 'ναι ὅλοι οἱ ἄλλοι;
Ἡ ὥρα εἶν' ἐννιά· οἱ φίλοι περιμένουν.

Δὲν ἔχει μάσκα ἀπόψε: ὁ ἀέρας γύρισε·

ὁ Βασάνιος τώρα ἀμέσως θὰ μπαρκάρει:

ἔχω στείλει εἴκοσι ἔξω γιὰ νὰ τονε βροῦν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Χαίρομαι: ἐγὼ ἄλλο γλέντι δὲν ποθῶ
ἀπ' τὸ ν' ἀρμενίζω ἀπόψε μακριὰ ἀπὸ δῶ.

(*Βγαίνουν.*)

ΣΚΗΝΗ 7

Μπελμόντο. Δωμάτιο στο σπίτι της Πόρσιας.

(*Ανάγκουσμα, σαλπίσματα. Μπαίνει η ΠΟΡΣΙΑ με τὸν ΠΡΙΓΚΙΠΑ τοῦ ΜΑΡΟΚΟΥ καὶ τὶς ἀκολουθεῖ τους.*)

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐμπρός, τραβῆχτε τὶς κουρτίνες, καὶ παρουσιάστε τὰ *τρία κουτιά* σὲ τοῦτ' *τὸν εὐγενή ἡγεμόνα*.— Καὶ τώρα κάν' τὴν ἐκλογή σου.

Π. ΜΑΡΟΚΟΥ

Τὸ πρῶτο ἐδῶ χρυσὸ μετὰ τὴν ἐπιγραφή:
«Ποῦ ἐκλέξει ἐμέ, *κερδίζει ὅ,τι παλλαὶ ποθοῦν*.
Τὸ δεῦτερο ἀργυρὸ καὶ τάξει τοῦτα ἐδῶ:
«Ποῦ ἐκλέξει ἐμέ, *κερδίζει ὅ,τι τ' ἀξίζει*.
Τὸ τρίτο σκοτεινὸ μολύβι, μετὰ φοβέρα σκοτεινῇ:
«Ποῦ ἐκλέξει ἐμέ, *τὰ παίζει ὅλα γιὰ ὅλα*.
Καὶ πῶς θὰ ξέρω ἂν θὰ *διαλέξω* τὸ σωστό;

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐνα τους, πρίγκιπα, ἔχει μέσα *τὴν εἰκόνα μου*:
ἂν τὸ διαλέξεις, τότε εἶμαι μαζί μ' αὐτὸ δικιά σου.

Π. ΜΑΡΟΚΟΥ

Κάποιος θεὸς *τὴν κρίση μου* ὡς διευθύνει! Ἄς δῶ,
ὡς *τὶς* ἔξαδιαβάσω τὶς ἐπιγραφές:
τί λέει τοῦτο τὸ κουτί τὸ μολυβένιο;
«Ποῦ ἐκλέξει ἐμέ, *τὰ παίζει ὅλα γιὰ ὅλα*.
Νὰ παίζω; Γιὰ τί πράμα; Γιὰ μολύβι;
Ὅλα στὴν τύχη γιὰ μολύβι; Ἐτοῦτο τὸ κουτί
εἶναι φοβέρα. Ὅσοι τὰ παίζουν ὅλα γιὰ ὅλα
τὸ κάνουν μ' ἐλπίδα νὰ ἔχουν ἕνα ὥραϊο διάφορο:
πνεῦμα χρυσὸ δὲ σκύβει στῆς σκουριάς τῇ θεᾷ
γι' αὐτὸ ἐγὼ τίποτα δὲ δίνω γιὰ μολύβι.
Τ' ἀσήμερί τί μᾶς λέει μετὰ τὸ παρθένο χρῶμα;
«Ποῦ ἐκλέξει ἐμέ, *κερδίζει ὅ,τι τ' ἀξίζει*.
Ὅ,τι τ' ἀξίζει! Στάσου ἐδῶ, Μαρόκο, καὶ
ζήγισσε τὴν ἀξιά σου μετὰ ἴσιο χέρι: ἂν διατιμηθεῖς

μέ τη δικιά σου εχτίμηση, ἀξίζεις ἀρκετά·
 κι ὥστόσο τ' ἀρκετὰ μπορεῖ καί νά μὴ φτάνουν
 ὡς τὴν κυρία: κι ὁμως φοβᾶμαι μήπως ρίξω
 ἀπ' τὴν ἀξιά του τὸν ἑαυτό μου. "Ο,τι ἀξίζω!
 "Ο,τι ἀξίζω! "Ε, τὴν κυρία: τὴν ἀξίζω κι ἀπὸ σοί,
 καὶ βιό, καὶ χάρες κι ἀγωγή, μὰ πιδὸ πολὺ
 τὴν ἀξίζω ἀπὸ ἀγάπη. "Αρα, ἄς μὴν ψάχνω πιά
 καὶ νά διαλέξω ἐδῶ; Νά ἰδῶ ἀκόμη μιὰ φορὰ
 τὴ χαραγμένη ρήτρα στὸ χρυσό:
 «Ποὺ ἐκλέξει ἐμέ, κερδίζει ὅ,τι πολλοὶ ποθοῦν».
 Μ' αὐτὸ 'ναι ἡ κυρία: ὅλος ὁ κόσμος τὴν ποθεῖ·
ἐρχονται ἀπὸ τίς τέσσερες γωνιές τῆς γῆς,
γιὰ ν' ἀσπαστοῦν αὐτὸ τὸ εἰκόνισμα, αὐτὴ τὴ
Θνητή, τὴ ζωντανὴν ἀγία: τῆς Τρικανίας
 οἱ ἐρμῆς κι οἱ ἀγριεὲς ἀπλὲς τῆς ἀπέραντης
 τῆς Ἀραβίας ἔχουν γίνει δημοσιεὲς
 γιὰ ἡγεμόνες ποὺ ἔρχονται νά ἰδοῦν τὴν ὦρια Πόρσια:
 τὸ ὕψὸ στοιχεῖο ποὺ τὸ φιλόδοξό του πρόσωπο
 φτύνει τὸν οὐρανὸ κατὰμουτρα, δὲν μπαίνει φρόχτης
 νά σταματάει τὰ ξένα πνεύματα, παρὰ ἐρχονται
 σὰν πάνω ἀπὸ ρυάκι, γιὰ νά ἰδοῦν τὴν ὦρια Πόρσια.
Σ' ἐν' ἀπ' αὐτὰ τὰ τρία εἶναι ἡ θεία εἰκόνα τῆς.
 Γίνεται νά 'ναι μέσ' στὸ μολυβένιο; Μόνον
 νά κάνεις τέτοια σκέψη ταπεινὴ κολάζεσαι.
 Θά 'ταν πολὺ χοντρὸ νά κλείσεις μέσ' στὸν σκοτεινὸ
 πάρο τὸ κέρινό της σάβανο. "Η νά εἰπῶ
 πῶς εἶναι μέσ' στὸ ἀσήμι, ποὺ ἀξίζει
 δέκα φορὲς λιγότερο ἀπ' τὸ λαγαρὸ χρυσάφι;
 "Ω σκέψη ἀμαρτωλή! Ποτέ τόσο ἀκριβὸ πετράδι
 δὲν τό 'χουν δέσει μὲ κατώτερο ἀπὸ μάλαμα.
 Ἐχουνε στὴν Ἀγγλία νόμισμα χρυσὸ
 ποὺ 'χει ἀπάνω τυπωμένη τὴν εἰκόνα
 ἐνοῦ ἀγγέλου. Μά 'ναι ἀνάγλυψη ἀπόξω,
 ἐδῶ ὅμως ἓνας ἀγγελοσ ὀλάκερος πλαγιαίζει

ΠΟΡΣΙΑ

μέσ' σέ χρυσό κρεβάτι. Δῶς' μου τὸ κλειδί:
διαλέγω αὐτό, καὶ σέ καλὸ ἄς μοῦ βγεῖ!
Νά, πάρ' το, πρίγκιπα, κι ἂν εἶναι κεῖ ἡ εἰκόνα μου,
τότε εἶμαι δικιά σου.

(Ξεκλειδώνει τὸ χρυσὸ κοντί.)

Π. ΜΑΡΟΚΟΥ

ὦ κόλαση! Τί βλέπω ἐδῶ; (Μιά νεκροκεφαλὴ,
καὶ μέσ' στὸ ἄδειο μάτι της ἓνα ρολό γραμμμένο.
Ὅα τὴ διαβάσω τὴ γραφή.

Πᾶν ὅ,τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσό,
συχνὰ θὰν τ' ἀκουσες αὐτό:
ζωὲς πολλὲς ἤβραν χαμὸ
μόν' γιὰ νὰ ἴδωῖν πῶς εἰμ' ἐγώ:
μνήμα ἐπίχρυσο ἔχει αἰσχρὸ
μέσα σκουληκοθησαυρό.
* Ἄν ἡ ἀντροιὰ σου εἶγε μυαλό,
γυιὰ κρίση, σέ κορμὶ νεκρό,
δὲ θὰ σοῦ 'γραφε αὐτὰ δῶ:
κρύψεις, ἄντε' στὸ καλὸ.

Κρύψωσ, κι ὁ κόπος μου χαμένος:
φεύγω ἄδειος, παγωμένος! —

Πόρσια, χαῖρε. Εἰν' ἡ καρδιά μου πάρα λυπημένη
γιὰ νὰ εἰπῶ κι ἄλλα: ἔτσι φεύγουν οἱ χαμένοι.

(Βγαίνει μὲ τὴν ἀκολουθία του. Ἀνάκρουσμα.)

ΠΟΡΣΙΑ

Καλὰ ξεμπλέξαμε. Τοῶβα τὴν αὐλαία ἐσύ,
καὶ ὅλοι οἱ τέτοιοι, τέτοια νὰ 'χουν ἐκλογή.

(Βγαίνουν.)

Βενετιά. Δρόμος.

(Μπαίνουν ο ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ κι ο ΣΟΛΑΝΙΟΣ.)

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Μὰ τί, τὸν εἶδα τὸν Βασάνιο στὸ καράβι:
μαζί του πάει κι ὁ Γρατάνος καὶ στὸ πλοῖο τους
δὲν ἦταν ὁ Λορέντσος, εἰμαι βέβαιος.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ Ὁ παλιοεβραῖος μὲ τίς φωνές ξεστήκωσε τὸν δόγη,
καὶ πῆγε μαζί νὰ ψάξουνε τὸ πλοῖο τοῦ Βασάνιου.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Ἔφτασε ἀργά, τὸ πλοῖο εἶχε κάμει πιά πανιά:
μὰ κεῖ ἐπληροφόρησαν τὸν δόγη πὼς
μέσ' σὲ μιὰ γόνδολα εἶχαν τὸν Λορέντσο ἰδεῖ
μαζί μὲ τὴν ἀγαπημένη του τὴ Γέσιχα.
Κι ὁ Ἀντώνιος ἐβεβαίωσε τὸν Δόγη πὼς αὐτοὶ
δὲν ἦτανε μὲ τὸν Βασάνιο στὸ πλοῖο του.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ Ποτὲ δὲν ἔχω ἀκούσει πάθος τόσο συγχυσμένο,
τόσο ἀλλοπρόσαλλο, τόσο ἐξάλλο κι ἀλλόκοτο ὅπως
ὁ σκυλοβριδὸς τὸ λάλαγε στοὺς δρόμους:
«ὦ ἡ κόρη μου! ὦ δουκάτα μου! ὦ ἡ κόρη μου!
Κλέφτη μὲ Χριστιανό! ὦ χριστιανικά δουκάτα μου!
Δικαιοσύνη! Ὁ νόμος! Τὰ δουκάτα μου, τὴν κόρη μου!
Ἐνα σακούλι μὲ τὴ βούλα, δυὸ σακούλια βουλωμένα
μὲ δουκάτα, διπλὰ δουκάτα, ποὺ μοῦ τὰ ἔκλεψε
ἡ κόρη μου! Καὶ διαμαντικά! Δυὸ πέτρες,
δυὸ πλούσια, ἀκριβὰ πετράδια, ποὺ μοῦ τὰ ἔκλεψε
ἡ κόρη μου! Δικαιοσύνη! Βρέστε τὸ κορίτσι!
Τὶς ἔχει ἀπάνω της τίς πέτρες μου καὶ τὰ δουκάτα».

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ Naί, κι ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς Βενετίας τὸν ἀκολουθοῦν
φωνάζοντας, τίς πέτρες του, τὴν κόρη του
καὶ τὰ δουκάτα του.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ Ἄς εἶναι ὁ καλὸς Ἀντώνιος νὰ σταθεῖ
στὴ διορία, ἀλλιῶς αὐτὰ θὰ τὰ πληρώσει αὐτός.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Μωρέ, καλὰ ποὺ μοῦ τὸ θύμισες. Κουβέντιαζα μ' ἕναν Φραντζέζο ἔχτες, ποὺ μοῦ εἶπε πὼς μέσ' στὸ στενὸ ἀνάμεσα Γαλλία κι Ἀγγλία ναυκέρησε ἕνα πλοῖο τῆς χώρας μας μὲ πλούσιο φορτίο. Ὁ νοῦς μου τότε πῆγε στὸν Ἀντώνιο κι εὐχήθηκα ἀπὸ μέσα μου νὰ μὴν ἦταν δικό του.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Καλύτερα νὰ τὸ 'λεγες τοῦ Ἀντωνίου ὅ,τι ἀκουσες, μὰ ὄχι ἀπότομα, μὴ στενογωρεθεῖ.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Πῶς καλὸς κύριος δὲν πατάει τὴ γῆ. Τοὺς εἶδα ὅταν χωρίζανε ὁ Βασάνιος κι ὁ Ἀντώνιος: τοῦ 'πε ὁ Βασάνιος πὼς κάπως θὰ συντόμεινε τὸν γυρισμό του: αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε «ὄχι δά' νὰ μὴ χαλάσεις τὴ δουλειά γιὰ χάρη μου, Βασάνιε, μόν' μέινε ὡς νὰ ὀριμάσει πλέρια ὁ καιρὸς» κι ὅσο γιὰ τοῦ Ἑβραίου τ' ὁμόλογο ποὺ 'χει ἀπὸ μένα, νὰ μὴν τὸ βάλεις στὸν ἐρωτημένο νοῦ σου: νὰ 'σαι εὐθυμος κι οἱ πιδὼ καλές σου σκέψεις νὰ 'ναι στὸ προξενιὸ κι ὅλα τὰ ὥραϊα τῆς ἀγάπης δείγματα μ' ὅλη σου τὴν ἀνεση ἐκειπέραν.

Κι ἐκεῖ ἀκριβῶς, τὸ μάτι του ὄντας φουσκωμένο μὲ δάκρυα, γύρισε τὸ πρόσωπο, ἔβαλε τὸ χέρι του πίσω, καὶ μ' ἐλοφάνερη συγκίνησι ἐσφίξε τὸ χέρι τοῦ Βασάνιου κι ἔτσι χώρισαν.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Θαρρῶ πὼς ἀγαπᾷ τοὺς ἄλλους γιὰ τοὺς ἄλλους.

Παρακαλῶ, ἄς πᾶμε νὰ τὸν βροῦμε, καὶ νὰ τοῦ φαιδρύνουμε τὸ βάρος τῆς καρδιάς του μὲ τὸ 'να ἢ τ' ἄλλο εὐχάριστο.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Ἔτσι νὰ κάνουμε.

(Βγαίνουν.)

Ἐνότητα τῆς Αὐτοβιογραφικῆς ἐντος ἑαυτοῦ καὶ ἀγαπῶντικῆς ἐντος ἀλλοῦ
= ΑΓΑΠΗ

Μπελμόντο. Δωμάτιο στο σπίτι της Πόρσιας.

(Μπαίνουν η ΝΕΡΙΣΑ κι ένας σερβιτόρος.)

ΝΕΡΙΣΑ

Εὐθύς, εὐθύς, παρακαλῶ, τράβηξε τὴν κουρτίνα:
ὁ πρίγκιπας ὁ Ἀραγκὼν ὀρκίστη, κι ἔρχεται
ἀμέσως γιὰ τὴν ἐκλογή του.

(Ἀνάκρουσμα ἀπὸ κορονέτες. Μπαίνει ὁ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ
τῆς ΑΡΑΓΩΝΙΑΣ, ἡ ΠΟΡΣΙΑ κι οἱ ἀκόλουθοί τους.)

ΠΟΡΣΙΑ

Ἰδές, ἐκεῖ ἔναι τὰ κουτιά, μεγάλε πρίγκιπα, ἂν
διαλέξεις ὅποιο μ' ἔχει μέσα, εὐθύς θὰ γίνεις
ἡ τελετὴ τοῦ γάμου μας· ἀλλ' ἂν, κύριέ μου, χάσεις,
χωρὶς ἄλλες κουβέντες πρέπει εὐθύς
νὰ φύγεις ἀπὸ δῶ.

Π. ΑΡΑΓ.

Εἶμαι δεμένος μὲ ὄρκο νὰ φυλάξω τρία πράματα:
πρῶτον, νὰ μὴν ἀποκαλύψω σὲ κανέναν
ποῖο κουτί ἐδιλέξα· ὕστερα, ἂν δὲν πετύχω
τὸ σωστὸ κουτί, ποτὲ πιά στὴ ζωὴ μου
νὰ μὴ ζητήσω κόρη νὰ τὴν παντρευτῶ·
καὶ τέλος, ἂν στὴν ἐκλογή μου ἀποτύχω,
ἀμέσως νὰ σ' ἀφήσω καὶ νὰ φύγω.

ΠΟΡΣΙΑ

Σ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ὅλοι ὀρκίζονται ὅσοι ἔρχονται
τὴν τύχη τους νὰ παίξουν γιὰ τὴν ἀναξιοτήτά μου.

Π. ΑΡΑΓ.

Ἔτσι κι ἐγὼ ἐτοιμάστηκα. Καὶ τώρα καλὴ τύχη
γιὰ τὴν ἐλπίδα τῆς καρδιάς μου! Χρυσός, ἄργυρος
καὶ πρόστυγο μολύβι.

«Ποῦ θὰ διαλέξει ἐμέ, τὰ παίζει ὅλα γιὰ ὅλα».

Πρῶτα νὰ γίνεις πιὸ ὠραῖο γιὰ νὰ τὰ παίξω.

Τί λέει τὸ χρυσὸ κουτί; Ἄ, γιὰ νὰ ἰδῶ.

«Ποῦ θὰ διαλέξει ἐμέ, κερδίζει ὅ,τι πολλοὶ ποθοῦν».

Τί ὅ,τι πολλοὶ ποθοῦν! Τοῦτο τὸ «πολλοὶ» μπορεῖ
νὰ λέει τὸ χαζοπλῆθος ποὺ διαλέγει ἀπὸ τὴ θέα,

χωρίς γνώση ἄλλη ἀπ' ὅση τὸ χαζό τους μάτι
τοὺς μαθαίνει, πού δὲν κοιτάζει τὸ ἀπομέσα,
παρὰ σὰν τὸ πετρογελίδονο χτίζει στὸ ξάγναντο
στὸν ὅξω τοῦχο, ἴσα στὴ φόρα καὶ στὸν δρόμο τῆς
ἀναποδιᾶς. Δὲ θὰ διαλέξω ὅ,τι πολλοὶ ποθοῦν,
δὲ θέλω νὰ 'μπω στὸ χορὸ μὲ πνεύματα κοινά,
καὶ νὰ 'μπω στὴ σειρὰ μὲ πλήθη βάρβαρα.

Τότε σὲ σένα, ἀσημένιο θησαυροφυλάκιον
πές μου ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν τίτλο πού φορεῖς:
«Ποῦ θὰ διαλέξει ἐμέ, κερδίζει ὅ,τι τ' ἀξίζει».
Κι εἶναι καλὰ εἰπωμένο· γιατί ποῖος γυρίζει
νὰ γελάσει τὴν τύχη καὶ νὰ 'ναι τιμημένος,
χωρὶς τὴ βούλα τῆς ἀξίας; Κανείς ἄς μὴν τολμάει
νὰ ντύνεται ἀξίωμα πού δὲν τ' ἀξίζει.

ὦ! οἱ θέσεις, οἱ βαθμοί, τ' ἀξιώματα, νὰ μὴν
ἦταν προϊόντα διαφθόρας καὶ ἡ ἀσπίλη τιμὴ
νὰ καταχτιώτανε μὲ τὴν ἀξία, πόσοι τότε
ξεσκούφωτοι θὰ φόραγαν τὶς σκούφιες τους,
πόσοι θὰ διαταζόντανε ὅπου διατάζουν·
πόση ταπεινοχωριατιά δὲ θὰ ξεδιαλεγόταν
τότε ἀπ' τὸν γνήσιο σπόρο τῆς τιμῆς· καὶ πόση
τιμὴ ξεδιαλεγμένη ἀπὸ τὰ σκύβαλα
καὶ τὰ ἐρείπια τῶν καιρῶν δὲ θὰ 'βγαине
μὲ νέα γυαλάδα ὥραϊα, ἀλλὰ στὴν ἐκλογή μου:
«Ποῦ θὰ διαλέξει ἐμέ, κερδίζει ὅ,τι τ' ἀξίζει».
Θὰ πάρω ὅ,τι μ' ἀξίζει. Δῶς μου κλειδί γιὰ τοῦτο,
ν' ἀνοίξω εὐθὺς ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὴν τύχη μου.

(Ἀνοίγει τ' ἀσημένιο κουτί.)

ΠΟΡΣΙΑ

Π. ΑΡΑΓ.

Πάυση πολλή γι' αὐτὸ πού βρήκες μέσα κεῖ.

Τί 'ναι δῶ; Ἡ εἰκόνα ἐνοῦ ἡλίθιου πού
μοῦ κλεῖ τὸ μάτι, καὶ μοῦ δίνει ἓνα δελτάρι!

Θὰ τὸ διαβάσω. Πόσο ἀνόμοιο εἶσαι σὺ ἀπ' τὴν Πόρσια!

Πόσο μακριὰ ἀπὸ τὶς ἐλπίδες μου καὶ τὴν ἀξία μου!

«Ποῦ θὰ διαλέξει ἐμέ, κερδίζει ὅ,τι τ' ἀξίζει».

ΠΟΡΣΙΑ

Π. ΑΡΑΓ:

Πιό πολὺ δὲν ἀξίζω ἀπ' τὸ κεφάλι ἐνοῦ τρελοῦ;
 Αὐτὴ 'ναι ἡ τιμὴ μου; Δὲν ἀξίζω περισσότερο;
Καίμα καὶ κρίση εἰν' ἐνέργειες ξεχωριστές,
κι ἀντίθετες στὴ φύση τους.
 Τί 'ναι δῶ;

Ἐφτά 'χει στὴ φωτιά φορές δοκιμαστῆ,
 κι ἑφτά φορές κι ἡ κρίση πού, σωστή
 ποτέ της δὲ λαθεύει σ' ἐκλογή.

Ὅποιος τὸ εἶδωλο φιλεῖ,
 τὸ εἶδωλο τὸν ἐδλογεῖ:
 ἀσημασμένοι εἶναι πολλοί,
 ναί, σάν καὶ τοῦτο οἱ παλαβοί.
 Ὅποια κι ἂν πάρεις γιὰ καλή σου,
 ἐμένα θά 'χεις κεφαλὴ σου:
 ἄντε καὶ φεύγα, ὦρα καλή σου.

Ὅσο πιό πολὺ ἐδῶ μείνω
 τόσο πιό τρελὸς θά γίνω:
 μ' ἓνα κεφάλι ἤρθα τρελὸ
 μνηστῆρας, φεύγω μὲ διπλό.
 Χαῖρε, γλυκιᾶ, μὲ ὑπομονὴ κρατῶ
 τὸν ὄρκο μου καὶ τὸν θυμό.

(Βγαίνει ὁ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ τῆς ΑΡΑΓΩΝΙΑΣ
μὲ τὴν ἀκολοιθία του.)

ΠΟΡΣΙΑ

Ἔτσι ἔκαψε τὸ σκόρο τὸ καντήλι. ὦ,
 αὐτοὶ οἱ ἀργόστροφοι μοιροῖ! Στὴν ἐκλογή τους,
ἔχουνε τὴ σοφία νὰ γάνουν μὲ τὴ λογική τους.

ΝΕΡΙΣΑ

Ἡ ἀργαία παροιμία τὰ λέει ὠραῖα:
κρεμάλα καὶ γυναῖκα εἶναι μοιραία.

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐλα, τράβα τὴν κουρτίνα, Νερίσα.
 (Μπαίνει ἡ πηρέτης.)

ΤΗ ΠΗΡΕΤΗΣ

Ποῦ 'ν' ἡ κυρία μου;

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐδῶ, τί θέλει ὁ κύριός μου;

ΤΗ ΠΗΡΕΤΗΣ

Μαντάμ, στὴν πόλη σου ξεπέζεψε ἓνας νέος

Βενετσιάνος, πού 'ρθε μπροστά για ν' αναγγείλει
τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἀφέντη του· καὶ φέρνει τοὺς ὠραίους
χαιρετισμούς του, ἥτοι — ἐχτός τὰ ὠραῖα λόγια —
καὶ δῶρα πλούσια. Δὲν ἔγω ὥς τώρα ἰδεῖ
μία πρεσβεία ἀγάπης τόσο ἐλπιδοφόρα.

Μέρα 'Απριλιοῦ δὲν ἦρθε ἔτσι γλυκὰ ποτέ,
νὰ δείξει πόσο ὠραῖο τὸ θέρος πλησιάζει,
καθὼς ὁ πρόδρομος ἐτοῦτος τοῦ κυρίου του.

Μὴν προχωρεῖς παροχαλῶ: σὺ νὰ φοβᾶσαι πὼς
σὲ λίγο θὰ μᾶς πεῖ πὼς εἶναι συγγενὴς σου,
τόσο ἑοδεύεις τὸ λαμπριάτικο σου πνεῦμα
γιὰ νὰ μᾶς τὸν παινεύεις. "Ἐλα, ἔλα, Νερίσα"
τοῦ "Ἐρωτα τὸν ταχυδρόμο λαχταρῶ νὰ ἰδῶ
πού ἔρχεται μὲ τρόπο τόσο εὐγενικό.

Στείλῃ μας τὸν Βασάνιο, 'Αφέντρα 'Αγάπη, ἐδῶ.

(*Βγαίνουν.*)

Γράτ. ἀνδ'

ΠΟΡΣΙΑ

ΝΕΡΙΣΑ

ΠΡΑΞΗ ΤΡΙΤΗ

ΣΚΗΝΗ 1

Βενετία. Δρόμος.

(Μπαίνουν ο ΣΟΛΑΝΙΟΣ και ο ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ.)

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Λοιπόν, τί νέα από τὸ Ριάττο;

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Νά, ἀκόμα ὀργιάζει ἡ φήμη πὼς τοῦ Ἀντώνιου ἓνα πλοῖο μὲ πλούσιο φορτίο ἐναυάγησε στὰ στενὰ· στὸ Γούντβιν, ἔτσι θαρρῶ λέγεται ἡ θέση· μιὰ πολὺ ἐπικίνδυνη ξέρα καὶ μοιραία, ὅπου τὰ σκέλεθρα ἀπὸ πολλὰ μεγάλα καράβια κείτονται θαμμένα, ὅπως λένε, ἐν τῇ γλῶσσῃ μου ἡ Φήμη εἶναι τίμια γυναῖκα στὸν λόγον τῆς.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Μακάρι νά 'ταν ψεύτρα γλῶσσά σου σ' αὐτὴ σάν αὐτὴ ποὺ μαsäει τσίβια, ἥ κάνει τοὺς γειτόνους τῆς νὰ πιστεύουν πὼς κλαίει γιὰ τὸν θάνατο τοῦ τρίτου ἀντρα τῆς. Χωρὶς γλιστρήματα σὲ φλυαρίες, ἥ παραστρατήματα ἀπ' τὸν ἴσιο δρόμο τῆς κουβέντας — πὼς ὁ καλὸς Ἀντώνιος, ὁ τίμιος Ἀντώνιος — ὦ, ποὺ δὲν ἔχω ἓναν τίτλο ἀρχατὰ καλὸν γιὰ νὰ συντροφιᾶσαι τ' ὄνομά του! —

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Ἔλα στὸ τέλος.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Ἄ! τί λές; Τὸ τέλος εἶναι πὼς ἔχασε ἓνα πλοῖο.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Μακάρι αὐτὸ νά 'ναι τὸ τέλος τῆς χασούρας του.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Ἄς πῶ «ἀμήν» ἐγκαιρὰ, μὴν ὁ διάβολος μοῦ σταυρώσει τὴν εὐκὴ γιὰτὶ νά τος, ἔρχεται μὲ τὴ μορφὴ Ἑβραίου.

(Μπαίνει ὁ ΣΑΥΛΟΚ.)

ΣΑΥΛΟΚ

Ἔ, Σάυλοκ, τί νέα στοὺς ἐμπόρους;

Τὸ ξέρατε σεῖς καλότερα ἀπ' ὅλους, καλότερα ἀπ' ὅλους, πὼς τὸ 'σκασε ἡ κόρη μου.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Αὐτὸ σίγουρα· ἐγὼ, ἀπὸ μέρος μου, ἤξερα καὶ τὸν ράφτη ποὺ τῆς ἔφτιασε τὰ φτερά ποὺ πέταξε.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Κι ὁ Σάουλο ἀπὸ μέρος τοῦ ἤξερε πὼς τὸ πουλὶ εἶχε
πτερωθεῖ, καὶ τότε τὸ ἔχουσε στὴ φύση τοὺς ὄλα νὰ
παρατᾶνε τὴ φωλιά.

ΣΑΥΛΟΚ

Θὰ κολαστεῖ γι' αὐτό.

ΣΑΛΛΑΡΙΝΟΣ

Αὐτὸ σίγουρα, ἂν γίνῃ κοιτῆς τῆς ὁ διάβολος.

ΣΑΥΛΟΚ

Ἡ σάρκα καὶ τὸ αἷμα μου νὰ σηκώνουν κεφάλι!

ΤΑΥΤΗΤΗΤΑ

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Νὰ χαθεῖ τὸ παλιοσοφίμι! Νὰ σηκώνει κεφάλι σ' αὐτὴ
τὴν ἡλικία!

ΣΑΥΛΟΚ

Λέω ἡ κόρη μου εἶναι σάρκα μου κι αἷμα μου.

ΣΑΛΛΑΡΙΝΟΣ

Εἶναι πιδ μεγάλη διαφορά ἀνάμεσα στὴ σάρκα σου καὶ
τὴ δική της ἀπ' ὅση ἀνάμεσα γαργάτη κι ἐλεφαντοκό-
καλο· πιδ μεγάλη ἀνάμεσα στὰ αἱματά σας ἀπ' ὅση
ἀνάμεσα κοκκινέλι καὶ κρασί τοῦ Ρήνου. Ἀλλὰ πές μας,
ἐμπας ἂν ὁ Ἀντώνιος ἔπαθε καμιά ζημιὰ στὴ θάλασσα;

ΣΑΥΛΟΚ

Νά κι ἄλλο κακὸ συμπεθεριό· ἓνας γεροκόπος, ἓνας ἄσω-
τος, ποὺ δὲν τολμάει νὰ ξεμυτίσει στὸ Ριάλτο· ἓνας ζη-
τιάνος, ποὺ ἐργόταν στολισμένος στὸ παζάρι· γι' ἄς ἔχει
τὸ νοῦ του (στ' ὁμολογῶ του): ὄλο μ' ἔλεγε τοκογλύφο,
γι' ἄς ἔχει τὸ νοῦ του (στ' ὁμολογῶ του): γιὰ τὴν ἀνάπη
τοῦ Χριστοῦ· γι' ἄς ἔχει τὸ νοῦ του (στ' ὁμολογῶ του).

ΣΑΛΛΑΡΙΝΟΣ

Μὰ τί, εἶμαι σίγουρος, ἂν πῇσαι ἔξω δὲ θὰ τοῦ πάρεις
τὸ κρέας του, τί θὰ τὸ κάνεις;

ΣΑΥΛΟΚ

Δόλωμα νὰ ψαρέψω μ' αὐτό: ἂν δὲ θρέψῃ τίποτ' ἄλλο, μειζητικό

θὰ θρέψῃ τὴν ἐκδίκησή μου. Μὲ ντροπίασε, μὲ ζημίωσε

ΥΛΙΣΜΟΣ

μισὸ ἑκατομμύριο, γέλαε μὲ τίς χαρσοῦρες μου, κοροί-
δευε τὰ κέρδη μου, καταφρονοῦσε τὸ ἔθνος μου, χάλαε
τίς δουλειές μου, ψύχραινε τοὺς φίλους μου; ἀναβε τοὺς
ἐχθρούς μου· καὶ ποῖός ὁ λόγος του; Ὁ Δὲ Εβραῖος

Δὲν ἔχει ὁ Ἑβραῖος μάτια; Δὲν ἔχει ὁ Ἑβραῖος χέρια,
ὄργανα, ἀνάστημα, αἰσθησες, συμπάθειες, πάθη; Δὲν
τρέφεται μὲ τὴν ἴδια τροφή, δὲν πληγώνεται μὲ τὰ ἴδια
ὄπλα, δὲν παθαίνει τίς ἴδιες ἀρρώστειες, δὲ γιαιτρεύεται
μὲ τὰ ἴδια μέσα, δὲ ζεσταίνεται καὶ κρυώνει τὸ ἴδιο τὸ
χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι, ὅπως κι ὁ Χριστιανός; Ἄν

ΟΜΟΙΟΤΗΤΑ -

ΑΝΟΜΟΙΟΤΗΤΑ

μᾶς τρυπήσετε δὲ ματώνουμε; Ἄν μᾶς γαργαλίσετε δὲ γελᾶμε; Ἄν μᾶς φαρμακώσετε δὲν πεθαίνουμε; Κι ἂν μᾶς ἀδικεῖτε νὰ μὴν ἐκδικηθοῦμε; Ἄν σᾶς μοιάσουμε σ' ἄλλα τ' ἄλλα, θὰ σᾶς μοιάσουμε καὶ σ' αὐτό. Ἄν ἓνας Ἑβραῖος ἀδικῇ ἓνα Χριστιανό, ποιά νὰ ἦ ταπεινοσύνη του; (Εκδίκηση). Ἄν ἓνας Χριστιανὸς ἀδικῇ ἓναν Ἑβραῖο, πῶς πρέπει νὰ τὸ ὑποφέρει κατὰ τὸ χριστιανικὸ παράδειγμα; Ἀμ' πῶς, (ἐκδίκηση). Τὴν κακουργία ποὺ μοῦ μαθαίνετε θὰ τὴν κάνω ἐγώ, καὶ θὰ μοῦ στοιχίσει, ἀλλὰ ἐγὼ θὰ τὸ καλυτερέψω τὸ μάθημα.

(Μπαίνει ἓνας ὑπηρετῆς.)

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Κύριοί μου, ὁ ἀφέντης μου ὁ Ἀντώνιος εἶναι στὸ σπίτι του κι ἐπιθυμεῖ νὰ μιλήσει καὶ στοὺς δυό σας.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Φάγαμε τὸν κόσμον νὰ τὸν γυρεύουμε.

(Μπαίνει ὁ ΤΟΥΜΠΑΛ.)

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Νά, ἔρχεται κι ἄλλος ἀπὸ τὴ φάρα: τρίτος δὲ μπορεῖ νὰ σμίξει μαζί τους, ἔξω κι ἂν ὁ ἴδιος ὁ διάβολος γίνει Ἑβραῖος.

(Πηγαίνουν ὁ ΣΟΛΑΝΙΟΣ, ὁ ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ καὶ ὁ ὑπηρετῆς.)

ΣΑΤ'ΛΟΚ

Λοιπόν, Τουμπάλ, τί νέα ἀπὸ τὴ Γένοβα; Βρῆκες τὴν κόρη μου;

ΤΟΥΜΠΑΛ

Πῆγα συχνά ὅπου ἀκουσα γιὰ δαύτη, ἀλλὰ δὲ μπόρεσα νὰ τὴν βρῶ.

ΣΑΤ'ΛΟΚ

Ὡχ νά, νά, νά, νά! Πάει τὸ διαμάντι ποὺ μοῦ στοιχίσε δυὸ χιλιάδες δουκάτα στὴν Φραγκφούρτη! Τέτοια κατάρρα ποτὲ ὡς τώρα δὲν ἔπесе πάνω στὸ ἔθνος μας· ποτὲ δὲν τὴν ἔνιωσα ὡς τώρα: δυὸ χιλιάδες δουκάτα αὐτό, κι ἄλλα ἀκριβά, ἀκριβά πετράδια. Ὡ πού νά 'ταν ἡ κόρη μου νεκρὴ στὰ πόδια μου, καὶ τὰ πετράδια στ' αὐτιά της! Ὡ πού νά 'ταν λείψανο στὰ πόδια μου καὶ τὰ δουκάτα στὴν κάσα της! Καὶ καμιὰ εἰδηση ἀπ' αὐτοὺς; Τίποτα: κι οὔτε ξέρω πόσα πᾶνε γιὰ νὰ ψάχνω νὰ τοὺς βρῶ. Νά τα μας — ζημιὰ πάνω στὴ ζημιὰ! Φευγάτος ὁ κλέφτης μὲ τόσα καὶ τόσα γιὰ νὰ βροῦμε τὸν κλέφτη.

καὶ καμιά ἱκανοποίηση, καμιά ἐκδίκηση: καὶ δὲ σηκώ-
νεται κακοτυχιά πού νά μὴν πέσει στὸ δικό μου τὸ κε-
φάλι, ὅ,τι στεναγμοὺς ἐγὼ τοὺς βγάζω, ὅ,τι δάκρυα ἐγὼ
τὰ χύνω.

ΤΟΥΜΠΑΛ

Ναί, κι ἄλλοι ἔχουν κακοτυχίες. Ὁ Ἀντώνιος, ὅπως
ἄκουσα στὴ Γένοβα —

ΣΑΥΛΟΚ

Τί, τί, τί; Κακοτυχιά, κακοτυχιά;

ΤΟΥΜΠΑΛ

— ἔχασε ἓνα πλοῖο τοῦ ποῦ ρχόταν ἀπ' τὴν Τρίπολη.

ΣΑΥΛΟΚ

Δόξα σοι ὁ Θεός! Δόξα σοι ὁ Θεός! Ἀλήθεια; Ἀλή-
θεια;

ΤΟΥΜΠΑΛ

Μίλησα μὲ κάτι ναῦτες ποὺ γλίτωσαν ἀπ' τὸ ναυάγιο.

ΣΑΥΛΟΚ

Σ' εὐχαριστῶ, καλέ μου Τουμπάλ. Καλὰ νέα, καλὰ νέα!

Χά, χά! Ποῦ; Στὴ Γένοβα;

ΤΟΥΜΠΑΛ

Ἡ κόρη σου ξόδεψε στὴ Γένοβα, ὅπως ἔμαθα, σὲ μιὰ
νύχτα σαράντα ζυγιές δουκάτα.

ΣΑΥΛΟΚ

Μοῦ μπήγεις τὸ μαχαίρι: ποτὲ δὲ θά ξαναἰδῶ τὸ χρῆμα
μου. Σαράντα ζυγιές δουκάτα μονοκοπανιά! Σαράντα
ζυγιές δουκάτα!

ΤΟΥΜΠΑΛ

Ἦρθαν διάφοροι πιστωτὲς τοῦ Ἀντωνίου στὴν παρέα
μου στὴ Βενετιά, ποὺ ὀρκίζονταν πὼς δὲ μπορεῖ. Θά
πέσει ὁξω.

ΣΑΥΛΟΚ

Πολὺ χαίρομαι γι' αὐτό: θά τὸν παιδέσω, θά τὸν βασα-
νίσω: χαίρομαι γι' αὐτό.

ΤΟΥΜΠΑΛ

Ἔνας ἀπ' αὐτοὺς μοῦ δειξε ἓνα δαχτυλίδι ποὺ τὸ πῆρε
ἀπ' τὴν κόρη σου γιὰ μιὰ μαῖμου.

ΣΑΥΛΟΚ

Οὐ νά χαθεῖ! Μὲ βασανίζεις, Τουμπάλ: ἦταν ὁ περουμε-
τός μου· τὸν εἶχα ἀπὸ τὴ Λία πρὶν παντρευτοῦμε: δὲ θά τὸν
ἔδινα οὔτε γιὰ μιὰ ζούγκλα μαῖμουδες.

ΤΟΥΜΠΑΛ

Ὁ Ἀντώνιος ὅμως σίγουρα πάει χαμένος.

ΣΑΥΛΟΚ

Ναί, ἀλήθεια αὐτό, ἀλήθεια αὐτό. Πήγαινε, Τουμπάλ,
μίστωσέ μου ἓναν τῆς ὕπηρεσίας καπάρωσέ τον ἓνα δε-
καπενθήμερο μπροστά. Τὴν καρδιά του θά τοῦ πάρω ἂν
ἀθετήσῃ· γιατί ἂν λείψει αὐτὸς ἀπὸ τὴ Βενετιά, μπορῶ
νά κάνω ὅ,τι ἐμπόριο θέλω. Ἄντε, Τουμπάλ, κι ἔλα νά

μέ βρεῖς στή συναγωγή μας· ἄντε, καλέ μου Τουμπάλ·
στή συναγωγή μας, Τουμπάλ.

(Βγαίνουν.)

Σ Κ Η Ν Η 2

Μπελμόντο. Δωμάτιο στο σπίτι τῆς Πόρσιας.

(Μπαίνουν ὁ ΒΑΣΑΝΙΟΣ, ἡ ΠΟΡΣΙΑ, ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ,
ἡ ΝΕΡΙΣΑ καὶ ἀκόλουθοι.)

ΠΟΡΣΙΑ

Ἄσε, παρακαλῶ: περίμενε μιὰ μέρα ἢ δυὸ
πρὶν δοκιμάσεις, γιατί ἂν δὲν πετύχεις, χάνω
τὴν παρέα σου: γι' αὐτὸ ἅς' το γιὰ λίγο.
Κάτι μοῦ λέει, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀγάπη. πῶς
δὲ θέλω νὰ σὲ γάσω καὶ ξέρεις ὁ ἴδιος πῶς
τὸ μίσος δὲ μᾶς συμβουλεύει τέτοια. Ὅμως
μὴ δὲ μὲ καλονιώσεις — ἂν καὶ τὰ κορίτσια
δὲν ἔχουν γλώσσα, μόνο σκέψη — θὰ 'θελα
νὰ σὲ κρατοῦσα ἐδῶ κανένα μῆνα ἢ δύο
προτοῦ νὰ μπεῖς στὸν κίνδυνο γιὰ χάρη μου.
Μποροῦσα νὰ σοῦ μάθω πῶς νὰ διάλεγες σωστά,
μὰ τότε θὰ 'μαι ψεύτορρη· ποῦ ποτὲ δὲ θὰ γίνω:
ἔτσι ἴσως μὲ γάσεις: ποῦ ἂν γίνει αὐτό, θὰ
μὲ κάνεις νὰ εὐχομαι τὸ κρίμα νὰ εἶχα γίνει
ψεύτορρη. Ἀνάθεμα τὰ μάτια σου ποῦ μ' ἔχουν
κατιάσει καὶ (στὰ δυὸ γιρίσει: τὸ ἓνα μισὸ μοῦ
εἶναι δικό σου, τὸ ἄλλο μισὸ δικό σου,
δικό μου, ἤθελα νὰ εἰπῶ: μ' ἀφ' οὗ δικό μου,
τότε δικό σου, κι ἔτσι ἔλα δικά σου. Ὡ!
τοῦτοι οἱ ἀνάξιοι καιροὶ ποῦ βάζουν φράχτες

ανάμεσα στούς ιδιογῆτες και τὸ δίκιο τους
 ἔτσι, ἂν και δικά σου, δὲν εἶναι δικά σου.

Ποῦ ἂν ἔτσι βγεῖ, ἄς κολαστεῖ ἡ Τύχη, ὅχι ἐγώ.
 Λέω πολλά· μὰ γιὰ νὰ ἐπιβαρύνω τὸν καιρὸ,
 νὰ τὸν τεντώσω, νὰ τὸν τραβήξω νὰ μακρύνει,
 νὰ σὲ χασομερήσω ἀπ' τὴν ἐκλογή.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

"Ἀσε με νὰ διαλέξω· γιατί ὅπως εἶμαι, ζῶ
 μέσ' στὸ μαρτύριο.

ΠΟΡΣΙΑ

Μέσ' στὸ μαρτύριο, Βασάνιε; Τότε ὁμολόγησε
 τὴ προδοσίᾶ εἶναι μπλεγμένη στὴν ἀγάπη σου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μὲν' τῆς ἀμφιβολίας ἢ ἄθλια προδοσίᾶ, ποῦ κάνει
 νὰ φοβᾶμαι (ἢ) δὲ γαρὶ τὸν ἔρωτά μου:
 ὅσο μπορεῖ νὰ 'ναι φίλα καὶ ζωὴ ἀνάμεσα
 φωτιά καὶ γιόνι, τόσο (καὶ ἡ προδοσίᾶ)
μὲ τὴν ἀγάπῃ μου.

ΠΟΡΣΙΑ

Ναί, μὰ φοβᾶμαι πῶς μιᾶς ἐπάνω στὸ μαρτύριο,
 ποῦ οἱ ἄνθρωποι ἀναγκάζονται νὰ λένε ὅτιδήποτε.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τάξε μου ζωὴ καὶ θὰ μολογήσω τὴν ἀλήθεια.

ΠΟΡΣΙΑ

Καλὰ λοιπόν, μολόγησε καὶ ζῆσε.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

«Μολόγησε» καὶ «ἀγάπα» θὰ 'ταν τῆς ὁμολογίας μου
 τὸ ἀπόσταγμα: ὦ τυχερό μου βάσανο, ὅπου ὁ
βασανιστὴς μου μὲ μαθαίνει τί νὰ εἰπῶ
γιὰ νὰ σωθῶ! Μ' ἄς πᾶω στὴν τύχη μου καὶ στὰ κουτιά.

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐμπρὸς λοιπόν! Σ' ἐν' ἀπ' αὐτὰ εἶμαι κλεισμένη:
 ἂν μ' ἀγαπᾷς, θὰ μ' ἔβρεις. — Νέρισα, καὶ οἱ ἄλλοι,
πέρα (κι ἄς λαλαῖει ἡ μουσικὴ) ἐνόςω
θὰ διαλέγει· ὥστε, ἂν χάσει, νὰ τελειώσει ὅπως ὁ κύκλος,
 νὰ σβῇ με τὴ μουσική: γιὰ νὰ 'ναι (ἡ σύγκρισή)
 πρὸ ταιριαχτή, τὸ μάτι μου θὰ 'ναι τὸ ρέμα
 καὶ τὸ ὕγρὸ του νεκροκρέβατο. Ἴσως κερδίσει
 καὶ τότε τί 'ναι ἡ μουσική; Τότε εἶναι (ἡ μουσικὴ)
ὥσάν ἀνάκρουσμα ὅταν ὑπηκόοι πιστοὶ
 νεοστεμμένο τους μονάρχη προσκυνοῦν:
εἶναι σὰν τόνοι τὴν αὐγούλα ποῦ γλυκὰ

ΜΟΥΣΙΚΗ
 ΧΑΡΗ

μέσ' στ' ὄνειρο γλιστρῶνε στοῦ γαμπροῦ τ' αὐτί,
καὶ τὸν καλοῦν στο γάμο. Τώρα πάει μὲ θάρρος
ὄχι πιὸ λίγο, μὰ μὲ ἀγάπη πιὸ πολλή,
ἀπ' (τὸν νεαρόν 'Αλκίδη) τότε ποὺ ἐξαγόρασε ΗΡΑΚΛΗΣ
τὸν φόρο τὸν παρθενικὸ ποὺ οὐρλιάζοντας ἡ Τροία
πλήρωνε στο θαλάσσιο τέρας: τώρα ἐγὼ εἶμαι δῶ
γιὰ τὴ θυσία· οἱ ἄλλες πέρα εἰν' οἱ Τρωιάδισσες
ποὺ μὲ κλαμένα πρόσωπα ἔρχονται νὰ ἰδοῦν
πῶς θὰ τελειώσει ὁ ἄθλος. Πήγγαινε, 'Ηρακλῆ!
'Αν ζήσεις, ζω: μὲ πιὸ πολλή ἀγωνία ἐγὼ θωρῶ
τὴ μάχη σου ἀπὸ σὲ ποὺ μπαίνει στὸν ἀγών' αὐτό.

(Μουσική καὶ τραγῳδία) πάνε τὸν ΒΑΣΑΝΙΟ στὰ
κουτιά.)

Πέστε, (ὁ πόθος) ποῦ φυτρώνει,
στὴν καρδιά ἢ στο νοῦ ριζώνει;
Πῶς γεννιέται, πῶς φουντώνει;
Νὰ χαρίτε, πέστε μου.

Πιάνεται στὰ μάτια, ἀξάνει
μὲ ματιές καὶ κεῖ ἀπομένει
μέσ' στὴν κούνια του πεθαίνει.

Κλαῦτε τὸν γαῖο τοῦ πόθου,
κι ὅλοι πέστε «αἰώνια ἡ μνήμη».

ΟΛΟΙ
ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Αἰώνια ἡ μνήμη.

'Ετσι μπορεῖ τὸ ἀπόξω νὰ μὴν εἶναι αὐτὸ ποὺ δείχνει:
ὁ κόσμος πάντα ξεγελιέται ἀπ' τὰ στολίδια.
(Στὸν νόμο, ἀπολογία ὅσο μικρὴ καὶ σάπια
μὰ ταιριαγμένη μὲ φωνὴ χαριτωμένη,
δὲ σκοτεινιάζει τοῦ κακοῦ τὴν ὄψη; Στὴ θρησκεία,
ποιά κολασμένη πλάνη δὲν τὴν εὐλογεῖ
κάποιο νηφάλιο φρύδι καὶ δὲν τὴν επικυρώνει
μὲ κείμενα, κρύβοντας τὴ χοντροκοπιά

μ' ὠραῖα στολίδια; Δὲν ὑπάρχει τόσο ἀπλὴ κακία
 ποὺ νὰ μὴν παίρνει κάποιο γνῶρισμα ἀρετῆς
 στ' ἀπόξω της. (Πόσοι δειλοὶ με ἀπατηλές
 καρδιές, σὰν σκάλες ἀπὸ ἄμμο, δὲ φοροῦν
 τὰ γένια τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ κατσούφη τοῦ Ἄρη·
 ποὺ ἂν ξεταστοῦν τὰ μέσα τους ἔχουν (συγκώτῃ)
 λευκὰ σὰν γάλα) ποὺ αὐτοὶ φοροῦνε μόνον
 τίς τρίγες τῆς ἀντρείας γιὰ νὰ φαντάζουν φοβεροί!
 Γιὰ δὲς, (τὰ κάλλη τ' ἀγοράζουν με τὸ ζῦγι)
 κι αὐτὸ ἐνεργεῖ σὰν θάμα φυσικὸ καὶ κάνει
 πιὸ ἐλαφρὸς ὅσες φοροῦν τὰ πιὸ πολλὰ.

6 γουρὶς

Ἔτσι οἱ σφίγγες, χρυσές, φιδίσιες μποῦκλες, ποὺ
 με τὸν ἀέρα παίζουνε μαυλιστικά
 πάνω σὲ τάχα καλλονή, συχνὰ γνωρίζονται
 πὼς εἶναι προίκα ἀπὸ κεφάλι ξένο,
 τὸ καύκαλο ποὺ τὰ ἔθρεψε εἶναι στὸ μῆνμα.

(Ἔτσι τὸ στόλισμα εἶναι ξεγυμνάστρα ἀγῆ
 πελάου πολὺ ἐπικίντυνον· τ' ὠραῖο σάλι
 ποὺ κρύβει μιὰ ὁμορφιὰ ἰνδιάνικη· κοντολογίς
 ἢ τάχα ἀλήθεια ποὺ φοροῦν οἱ πονηροὶ καιροὶ
 γιὰ νὰ τσακῶνουν τοὺς πιὸ φρόνιμους. Γι' αὐτό,

φανταχτερὸ (χρυσάφι), φαγητὸ σκληρὸ
 τοῦ Μίδα, δὲ σὲ θέλω ἐσένα· οὐτ' ἐσένα,

(γλωσσὴ κοινὴ ὑπηρετῇ) ἀνάμεσα ἀνθρώπου
 κι ἀνθρώπου· ἀλλὰ ἐσέανε, (φτηνὸ μολύβι)
 ποὺ φοβερίζεις πιὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι τάξεις,
 ἢ ἀπλότητά σου πιὸ πολὺ ἀπὸ ρητορεία
 με συγκινεῖ καὶ νά, διαλέγω ἐσένα, κι ἂς
 εἶναι γὰρ τὸ τέλος!

ἀρετὴ

ΠΟΡΣΙΑ

(Μόνη της.)

Πὼς ὅλα τ' ἄλλα πάθη γίνονται ἀέρας,
 σκέψεις ἀμφίβολες, καὶ πρόωρα ἀγκυλωσμένη
 ἀπελπισιὰ καὶ φόβος κρυαδερός, καὶ ζήλια
 πρασινομάτα! (Ὡ ἀγάπη! μετριάσου.)

Κῆρ τ.
ἀντιθετο

5 Ἀριστοτέλης: ὅχι Νῶς καὶ Δικαίωτο Γν, ἀλλὰ
 Νῶς καὶ Νουτὸ Γν

μέρωσ' τὴν ἔκτασίν σου· βρέξε μὲ τὸ κίετρο
τῇ χαρᾷ σου· βάλῃ ρυθμὸ σὲ τοῦτ' τὴν ἔξαρσιν,
νιώθω τὴν εὐλογία σου πάρα πολλή,
λιγότεψέ τη νὰ μὴ λιγωθῶ!
 Τί βρίσκω ἐδῶ;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

(Ἀνοίγοντας τὸ μολυβένιο κουτί.)

Ἡ εἰκόνα τῆς ὥραίας Πόρσιας Ποιὸς χαμόθεος
 πλησίασε τὴν πλάση τόσο; Τοῦτα τὰ μάτια
 σαλεύουν; Ἡ καβάλα στοὺς βορβόρους τῶν ἐδικῶν μου
 φαίνονται νὰ σαλεύουν; Ἐδῶ χεῖλη μισάναιχτα,
 ποὺ ἀνάσα ζαχαρένια τὰ χωρίζει· τέτοια ἀμπάρα
 γλυκιὰ πάει νὰ χωρίζει τόσο γλυκοὺς φίλους.
 Ἐδῶ ὁ ζωγράφος στὰ μαλλιά της σὰν ἀράχνη
 ἔχει χρυσὸ ξυφάνει δίχτυ γιὰ νὰ πιάνει
 καρδιές ἀντρίκειες πιδ σφιχτὰ παρ' ὅσο οἱ ἀραχνιές
 τὰ κουνούπια· ἀλλὰ τὰ μάτια της! — Πῶς μπόρεσε
 νὰ ἰδεῖ καὶ νὰ τὰ κάμει; Ἀφοῦ φτιάχνοντας τό 'να,
 θά 'χε θαρρῶ τῇ δύναμιν νὰ τοῦ 'κλεβε τὰ δύο του
 καὶ τὸ ἔργο νὰ 'μενε ἀσυμπλήρωτο: μὰ δές,
ὅσο ~~(ἡ εἰκόνα)~~ τοῦ ὕμνου μου ἀδικεῖ
τούτῃ τῇ σκιάν ὑποτιμώντας τη, αὐτὴ ἡ σκιά
τόσο κοιταίνει πίσω ἀπ' τὴν εἰκόνα. Ἐδῶ χαρτί,
 κατάλογος συνοπτικὸς τῆς τύχης μου.

Ποὺ δὲ διαλέγεις μὲ τῇ θεᾷ
καλὴ ἐκλογή καὶ μοῖρα ὥραία!

Μιὰ καὶ ἡ τύχη σου γενναία
 φτάνει, μὴ γυρέψεις νέα.

Ἄν αὐτό σ' εὐχαριστεῖ,
τὸ τυχερό σου σ' εὐλογεῖ,
κι ἄντε στὴν κυρὰ γοαμῇ
καὶ πάρ' τὴν μ' ἓνα φιλί.

Καλὸ χαρτί.— Ἐπίτρεψέ μου, ὥραία (τῇ φιλεῖ), γραφτὸ
καπάρω ἔρχομαι νὰ δώσω καὶ νὰ πάρω δῶ.

ΠΟΡΣΙΑ

Σάν ένας από δυό σέ αγώνα για βραβεῖο, πού
 θαρρεῖ πώς πέτυχε στά μάτια τοῦ λαοῦ,
 ἀκούοντας χειροκρότημα καί χλασά,
 κι ἔχει θολό τόν νοῦ καί μέσα του ἀπορεῖ
 ἂν εἶν' γιά λόγου του ἢ ὄχι τὸ δοξαστικό,
 ἔτσι, κυρά μου τρισευραία, στέκω ἐγώ
 σ' ἀμφιβολία ἂν εἶν' ἀλήθεια ὅ,τι θεωρῶ,
 ὥσπου μὲ ὑπογραφή καί βούλα σου νά βεβαιωθῶ.
 Μὲ βλέπεις, κυρ-Βασάνιε, ἔδω πού στέκομαι ὅπως εἶμαι:
 ἂν καί γιά λόγου μου φιλοδοξία δὲ θά 'χα
 νά θέλω τὸν ἑαυτό μου πιδ καλόν, ὅμως γιά σένα
 θά 'θελα τρεῖς φορές νά εἰκοσαπλασιαστῶ.
χίλιες φορές πιδ ὥραία, μύριες πιδ πλούσια·
 μόν' γιά νά μ' ἐβλεπε ψηλὰ ἢ ἐγτίμησέ σου,
 μὲ χάρες, κάλλη, μέσα, φίλους, νά ξεπέριναγα
κάθε λογαριασμό· μὰ ὅλο κι ὅλο ὅ,τι εἶμαι μὴδεν-πᾶν
εἶν' ἀθροισμα μὴδέν πού νά τὸ πῶ ἔτσι χοντρικά, ῥιχνισδαί
 ἐν' ἤμαθι κορίτσι, ἀπαίδευτο, ἀπραγο· καλότυγο
 σέ τοῦτο, πώς δὲν εἶν' ἀκόμα τόσο ἡλικιωμένο
 νά μὴ μπορεῖ νά μάθει· πιδ καλότυγο, σὸ πώς
δὲν εἶναι τόσο ἀνόητη νά μὴ μπορεῖ νά μάθει.
 Καί πάνω ἀπ' ὅλα πιδ καλότυγο πού ἀφήνει
 τὸ εὐγενικό του πνεῦμα σὸ δικό σου γιά
 νά τ' ὀδηγήσει, (σάν ἀφέντης, κυβερνήτης,
βασιλιάς του). Ἐγώ κι ὅ,τι δικό μου τώρα
 δικιά σου γίνομαι κι ὅλα δικά σου: ὡς τώρα δὲ
 ἤμουν κυρά σέ τοῦτ' τ' ὥραϊο ἀνάχτορο, ἀφέντρα
 τοῦ ὑπηρετικοῦ μου, ρήγισσα τοῦ ἑαυτοῦ μου·
 καί τώρα, τώρα δά, τὸ σπῖτι τοῦτο, τοῦτο
τὸ ὑπηρετικό καί ἡ ἴδια ἐγὼ δικά σου,
ἀφέντη μου· Τὰ δίνω μὲ τὸ (δαχτυλίδι) ἐτοῦτο.
 πού ἂν τ' ἀποχωριστεῖς, τὸ χάσεις ἢ τὸ δώσεις,
νά 'ναι σημάδι πώς ἡ ἀγάπη σου κατάρρεψε
καί ἀφορμὴ γιά μένα νά σοῦ παραπονεθῶ.

ΔΑΧΤΥΛΙΔΗ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Κυρά, μοῦ στέρησες τὰ λόγια μου ὅλα, μόνο
τὸ αἷμα μου σοῦ μιλάει μέσα στὶς φλέβες μου·
καὶ τέτοια σύγχυση εἶναι σ' ὅλες μου τις δυνάμεις,
καθὼς μετὰ ἀπὸ μιὰν ὥραϊαν ὁμιλία
ἀγαπητοῦ ἡγεμόνα παρουσιάζεται ἀνάμεσα
στὸ πολυθόρυβο εὐχαριστημένο πλῆθος·
ὅπου ὅλα τὰ καθέκαστα ἀνακαταμένα
γίνονται ἐν' ἄγριο τίποτα, ἔξω ἀπὸ χαρά,
πού τὴν ἐκφράζουν καὶ δὲν τὴν ἐκφράζουν. Μὰ όταν
τὸ δαχτυλίδι τοῦτο χωριστεῖ ἀπὸ τοῦτο
τὸ δαχτυλίο, τότε ἡ ζωὴ χωρίζεται ἀπὸ δῶ.

ΝΕΡΙΕΛ

Ὡ! τότε πῶς μὲ θάρρος ὁ Βασάνιος πέθανε.
Ἀφέντη καὶ κυρία, ἦρθε ὥρα καὶ γιὰ μᾶς, πού
παραστεκόμενοι εἶδαμε πῶς προέκυψαν οἱ εὐχές μας,
νὰ φωνάξουμε στὶς χαρές σας. Στὶς χαρές σας,
ἀφέντη καὶ κυρία!

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Κυρίε μου Βασάνιε, καὶ εὐγενικὰ κυρία,
σᾶς εὐχομαι ὅλες τις χαρές πού ἐπιθυμεῖτε·
τί σίγουρα, καμιά ἀπὸ μένα δὲν ἐπιθυμεῖτε·
κι ὅταν οἱ ἀφεντιές σας λένε νὰ τελέσουν
τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν τῆς πίστεως σας, παρακαλῶ
τὴν ἰδίαν ὥραν ἀκριβῶς νὰ παντρευτοῦ κι ἐγώ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μ' ὅλη μου τὴν καρδιά, φτάνει νὰ βρεῖς γυναῖκα.
Εὐχαριστῶ τὴν ἀφεντιά σου, ἐσὺ μοῦ βρῆκες μιά.
Τὰ μάτια μου γασγά, σινιόρε, βλέπουν σὰν τὰ δικά σου:
(ἐσὺ εἶδες τὴν κυρά, κι ἐγὼ τὴν παρακώρη)
ἀγάπησες, ἀγάπησα, νὰ παλκτζάρει
δὲν ταίριαζε, σινιόρε, πιδὸ πολὺ ἀπὸ σένα·
ἡ τύχη σου ἦτανε σ' ἐκεῖνα τὰ κουτιά
τὸ ἴδιο κι ἡ δικιά μου, ὅπως πάει τὸ πράμα·
δῶ προξενεύτηκα ὥσπου ἰδρῶσα καὶ ξιδρῶσα,
κι ἀγάπη ὀρκιστήκα ὥσπου στέγνωσε τὸ σάλιο μου
καὶ πῆρα, τέλος, (ἐν ἡ ὑπόσχεση ἔχει τέλος,)
ὑπόσχεση ἀπὸ τούτη τὴν ὥραϊα ἐδῶ

για την αγάπη της, έφρόσον και ή τύχη σου
θα καταχτούσε την κυρά της.

ΠΟΡΣΙΑ

ΝΕΡΙΣΑ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Εϊναι αλήθεια, Νερίσα;

Κυρία, αλήθεια, αν είν' της άρεσιās σου.

Κι εσύ, Γρατιάνο μου, τὸ λές με τὰ σωστά σου;

Ναί, κύριε, με τὰ σωστά μου.

Πολύ θα τιμηθεῖ ή γιορτή μας με τὸ γάμο σας.

Στοιχηματίζουμε, ὅποια κάνει πρώτη αγόρι
γίλια δουλιάτα.

ΝΕΡΙΣΑ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Τί, θα σου πέσει;

"Οχι, ποτέ δε θα καρδίσω σ' αυτό τ' αγώνισμα αν μου πέσει.

Αλλά πούς έρχεται; 'Ο Λορέντσος

και ή αβάφτιστή του; Πώς! Κι ὁ Βενετσιάνος

ὁ παλιόφιλος μου (ὁ Σολάνος;

(Μπαίνουν ὁ ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ, ή ΓΙΣΣΙΚΑ
και ὁ ΣΟΛΑΝΙΟΣ.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Λορέντσο και Σολάνιο, καλωσορίσατε,
αν έχει ή νιότη της επιρροής μου ἐδῶ
δικαίωμα νά σās καλωσορίσει. Μοῦ επιτρέπεις,
γλυκιά μου Πόρσια, νά καλωσορίσω
τούς ακριβούς μου φίλους και πατριώτες.

ΠΟΡΣΙΑ

Κι ἐγώ, κύριέ μου, λέω καλῶς μās ήρθαν
μ' ὅλη μου την καρδιά.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Εὐχαριστῶ την ευγένειά σου. Ἀπό μέρος μου,
δε σκόπευα, κύριέ μου, νά σε ἰδῶ ἐδωπέρα·
μ' ἀντάμωσα στὸν δρόμο τὸν Σολάνιο, και
με παρακάλεσε, πάνω από κάθε ἀρνηση,
νά 'ρθῶ μαζί του.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Ναί, τό 'καμα, κύριέ μου, κι ἔχω αἰτία γι' αυτό.
'Ο σιδρ Ἀντώνιος σοῦ στέλνει τούς χαιρετισμούς του.
(Δίνει στὸν ΒΑΣΑΝΙΟ γράμμα.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Πρίν ανοίξω τὸ γράμμα του, πές μου πῶς εἶναι
ὁ ακριβός μου φίλος;

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

"Οχι άρρωστας, κύριέ μου. αν δέν εἶναι στὸν νοῦ του·

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

ούτε γερός, αν δέν είναι στὸν νοῦ του: αὐτὸ
τὸ γράμμα τοῦ σοῦ λέει τὴν κατάστασή του.
Νερίσα, δέξου αὐτὴ τὴν ξένη, πὺς τῆς καλωσῆρθε.
Τὸ χέρι σου, Σολάνιο, τί νέα 'πὸ τὴ Βενετιά;
Τί κάνει ὁ βασιλέμπορος ὁ Ἀντώνιος;
Ἐρῶ πὺς θὰ χαρεῖ μὲ τὴν ἐπιτυχία μας' εἴμαστε
ἴσους, πῆραμε τὴν προβιά.

**ΣΟΛΑΝΙΟΣ
ΠΟΡΣΙΑ**

Θά 'θελα τὴν προβιά νά 'χατε πάρει πού ἔχασε.
Κάτι ἄσκημο ἔχει μέσα ἐκαῖνο τὸ χαρτί πού
κλέβει τὸ χρῶμα ἀπ' τοῦ Βασάνιου τὸ μάγουλο·
φίλος τοῦ ἀκριβοῦς θὰ πέθανε, ἀλλιώδως τίποτα
δὲ θὰ μπορούσε ν' ἀλλάξει τὴ διάθεση
ἐνοῦ ἄξιου ἄντρα. Τί, ὅλο καὶ χειρότερα!
'Εκίτρεψε, Βασάνιε, (εἶμαι τὸ μισό σου)
καὶ πρέπει νά 'χω τὸ μισό ἀπ' τὸ κάθετι
πού σοῦ 'χει φέρει τοῦτο τὸ χαρτί.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Γλυκιά μου Πόρσια! 'Εδῶ 'ναι λόγια ἀπὸ τὰ πιὸ
δυσάρεστα πού λέυασαν ποτὲ χαρτί.
Κυρά μου, ὅταν πρεσάναίξω σὲ σένα τὴν καρδιά μου,
σοῦ εἶπα ἀνοιχτὰ πὺς ὅλο μου τὸ βιὸς
ἔτρεχε μέσ' στίς φλέβες μου, πὺς ἤμουν εὐγενής:
καὶ σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθεια· κι ὅμως, ἀκριβή μου,
λέγοντας τὸν ἐαυτὸ μου τίποτα, θὰ ἴδεις
πόσο καυχιόμουν. "Ὅταν σοῦ εἶπα πὺς τὸ βιός μου
ἦταν μηδέν, ἔπρεπε τότε νά σοῦ εἰπῶ
πὺς ἤμουνα χειρότερα ἀπ' τὸ τίποτα· γιατί
χρεώθηκα σὲ φίλο μου ἀκριβὸ
καὶ χρεώσω τὸν φίλο μου σ' ἓναν ἐχθρό του,
γιά νά ταῖσω τίς ἀνάγκες μου. 'Εδῶ, κυρά μου,
τοῦτ' τὸ χαρτί εἶναι σὰν τοῦ φίλου μου τὸ σῶμα,
καὶ κάθε λέξη τοῦ μιὰν ἀνοιχτὴ πληγῇ,
πού χύνει τὸ αἷμα τῆς ζωῆς του. Εἴν' ἀλήθεια,
Σολάνιε; "Ὅλες οἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ πᾶνε;
Δὲν πέτυχε οὔτε μιά; 'Απ' τὴν Τρίπολη, ἀπ' τὸ Μεξικό,

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Ἀγγλία, Λισσαβόνα, Μπαρμπαριά, Ἰνδία;
 Κι οὔτε ἓνα πλοῖο δὲ γλίτωσε ἀπ' τὰ τρομερά
 τ' ἀρπάγια τῶν ἐμποροφάγων βράχων;
 Οὐτ' ἓνα, κύριέ μου. Ἐξάλλου φαίνεται πὼς κι ἂν
 εἶχε ἔτοιμο τὸ χρήμα νὰ ξεφλοῦσε τὸν Ἑβραῖο,
 ἐκεῖνος δὲ θὰ τὸ παίρνει. Ποτὶ δὲ γνώρισα
 πλάσμα μ' ἀνθρώπινη μορφή τόσο σκληρὸ
 καὶ λιμασμένο γιὰ νὰ φάει ἄνθρωπο.

ΓΕΣΙΚΑ

Φορτώνεται τὸν δόγη ἀπ' τὸ πρωὶ ὡς τὴ νύχτα
 καὶ προκαλεῖ τὸ λεύτερο πολίτευμα ἂν τοῦ ἀρνηθοῦν
 δικαιοσύνη: εἴκοσι ἔμποροι, ὁ δόγης ὁ ἴδιος
 κι οἱ πιὸ τρανοὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους τοῦ κουβέντιασαν
 γιὰ νὰ τὸν μεταπείσουν· μὰ κανένας δὲ μπορεῖ
 νὰ τὸν τραβήξει ἀπὸ τὴ μοχθηρὴ του ἀπαίτηση
 γιὰ πρόστιμο, δικαιοσύνη καὶ τ' ὁμολογῇ του.

ΠΟΡΣΙΑΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ὅταν ἤμουν μ' αὐτόν, τὸν ἄκουσα νὰ ὀρκίζεται
 στὸν Τουμπάλ καὶ στὸν Χούς, τοὺς συμπατριῶτες του,
 πὼς προτιμοῦσε νὰ ᾿χει τοῦ Ἀντώνιου τὸ κρέας
 παρὰ εἰκοσαπλάσια τὴν ἀξία τοῦ ποσοῦ
 ποὺ τοῦ χρωστάει· καὶ ξέρω, κύριέ μου,
 ἂν νόμος, κράτος κι ἐξουσία δὲν ἀρνηθοῦν,
 ἄσχημα θὰ τὴν ἔχει ὁ καημένος ὁ Ἀντώνιος.
 Εἶναι αὐτὸς φίλος σου ἀκριβὸς ποὺ ᾿ναι σὲ τόση ἀνάγκη;
 Ὁ πιὸ ἀκριβὸς μου φίλος, ὁ καλύτερος ἄνθρωπος,
 ἢ πιὸ καλόβολη κι ἀκούραστη ψυχὴ
 νὰ κάνει καλοσύνες· πάνω σ' αὐτόν φαίνεται
 ἡ ἀρχαία τιμὴ τῆς Ρώμης πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους
 ποὺ ἀνασταίνουνε στὴν Ἰταλία.

ΠΟΡΣΙΑΒΑΣΑΝΙΟΣΠΟΡΣΙΑ

Πόσα χρωστᾷ στὸν Ἑβραῖο;
 Γιὰ μένα, τρεῖς χιλιάδες δουκάτα.
 Τί, τόσα μόνο; Δῶς' του ἑξὶ χιλιάδες κι ἀχρήστεψε
 τ' ὁμολογῷ· κἀν ᾿τες διπλὲς τίς ἑξὶ, κι ἔπειτα τριπλὲς,
 παρὰ ἓνας φίλος τέτοιος ὅπως τὸν περίγραψες
 νὰ χάσει μία τρίχα ἀπὸ λάθος τοῦ Βασάνιου.

Πρώτα πάμε στην Ευκλεισία μαζί για να με είπεις γυναίκα σου, κι ύστερα δρόμο για τη Βενετία στον φίλο σου· γιατί ποτέ δε θα πλαγιάσεις στο πλάι τῆς Πόρσιας μ' ἀνήσυχη ψυχή.
Θά 'χεις χρυσάφι είκοσαπλάσια να ζοφλήσεις το μικροχρέος: ἀφοῦ πληρώσεις, φέρε δῶ μαζί σου τὸν πιστό σου φίλο. Ἐγὼ στὸ μεταξύ μετὴ Νερίσα, ἐδῶ θὰ ζοῦμε σὰν κορίτσια καὶ σὰν χῆρες. Ἐμπρός, πηγαίνουμε· γιατί φεύγεις μετὰ τοῦ γάμου μας τὴν τελετή. Καλοδέξου τοὺς φίλους σου, δείξε χαρά· σ' ἀγόρασα ἀκριβά, θὰ σ' ἀγαπῶ ἀκριβά. Μ' ἂς ἀκούσω τοῦ φίλου σου τὸ γράμμα.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

(Διαβάζει.)

«Καλέ μου Βασάνιε, τὰ πλοῖα μου ὅλα καταστράφηκαν· οἱ πιστωτές μου γίνονται σκληροί, ἡ κατάστασή μου ξέπεσε πολύ, τ' ὁμολογῶ μου στὸν Ἑβραῖο διαμαρτυρήθη· καὶ μιὰ καὶ πληρώνοντάς το εἶν' ἀδύνατο νὰ μείνω ζωντανός, τὰ χρέη σβήνονται ἀνάμεσα σὲ πένα καὶ σὲ μίνα, μόνο νὰ σ' ἔβλεπα στὸν θάνατό μου. Ἐννοεῖται, κάμνε ὅπως σοῦ βολεῖ: ἂν ἡ ἀγάπη σου δὲ σὲ πείθει νὰ 'ρθεις, τότε οὔτ' ἡ ἐπιστολή μου».

ΠΟΡΣΙΑ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ὦ ἀγάπη μου, τέλειωνε ὅλα γρήγορα καὶ φεύγα!

Ἀφοῦ μοῦ δίνεις ἄδεια γιὰ νὰ μισέψω, θὰ κάνω γλήγορα, μὰ ὥσότου νὰ ἐπιστρέψω, χρεβάτι δὲ θὰ με γασομερήσει, οὔτε ἀνάπαψη τοὺς δυὸ μας θὰ χωρίσει.

(Βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 3

Βενετιά. Δρόμος.

(Μπαίνει ο ΣΑΥΛΟΚ, ο ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ, ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ
και διαμοφύλακας.)

ΣΑΥΛΟΚ

Φύλακα, πρόσχε τον: μή μου λές για έλεος
τουτος είν' ό τρελός όπου δανείζει χάρισμα
φύλακα, πρόσχε τον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

Μ' άκουσε, καλέ Σάυλοκ, μόνο νά σου είπω.
Θέλω (τ' όμολόγό μου) μή μου λές νά σκίσω
(τ' όμολόγό μου) έχω όρκιστεϊ νά πληρωθώ
(τ' όμολόγό μου) Σκύλο μ' έλεγεσ χωρίς
νά σου έχω δώσει αίτία. Έμ' άφου είμαι σκύλος,
φυλάξου από τά δόντια μου: ό δόγης θά μου δώσει
δικαιοσύνη. Άπορώ, χαμένε φύλακα,
μέ πόση προθυμία τόν βγάξεις μόλις σ' τό ζητήσει
"Άκου νά σου μιλήσω, σέ παρακαλώ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

(Θέλω τ' όμολόγό μου) δέν άκούω λόγια,
νά μή μου είπεις. Τ' όμολόγό μου θέλω και
γι' αυτό μή μου μιλάς. Δέ θέλω νά γινώ λαπάς,
κοντόφθαλμος χαζός, νά λέω μέ τό κεφάλι,
ν' αλλάζω και στενάζοντας νά παραδίνομαι
σέ Χριστιανούς μεσίτες. Μή μ' ακολουθεϊς
δέ θέλω λόγια. θέλω τ' όμολόγό μου. (Βγαίνει.)

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Είμαι τό πιό άσυγκίνητο κοπρόσκυλο
πού έζησε ποτέ μ' άνθρωπους.
"Άσ' τόν: πιά δέ θά τρέξω πίσω του μ' άνώφελα
παρακάλια. Αυτός θέλει τή ζωή μου. Ξέρω
καλά τόν λόγο πού έχει: έπειδή γλίτωσα πολλούς
από τά νόγια του, πού πρόσπεσαν κατά καιρούς
σέ μένα και γι' αυτό μ' έγτροφεύεται.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ

Είμαι βέβαιος, ό δόγης ποτέ δέ θά εγκρίνει

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

αυτό τὸ πρόστιμο.
Δὲ μπορεῖ ὁ δόγης ν' ἀρνηθεῖ τὴ λειτουργία
τοῦ νόμου, τί ἂν τις εὐκολίες πού 'χουν οἱ ξένοι
στὴ Βενετία τις κόψει, αὐτὸ πολὺ θὰ βλάψει
τοῦ κράτους τὴ δικαιοσύνη· ἐφόσον τὸ ἐμπόριο
καὶ τ' ὄφελος τοῦ κράτους βγαίνει ἀπ' ὅλα
τὰ ἔθνη. Πᾶμε· αὐτὲς οἱ θλίψεις κι οἱ ζημιές
μ' ἔχουνε τόσο καταβάλει, πού μὲ δυσκολία
θὰ οἰκονομήσω αὔριο μιὰ λίτρα κρέας γιὰ
τὸν αἰμοβόρο πιστωτή μου. Ἐμπρὸς λοιπόν,
φύλακα. Εὐχομαι νὰ ῥθει ὁ Βασάνιος νὰ ἰδεῖ
πὼς πλήρωσα τὸ χρέος του κι ἄλλη ἔννοια δὲν ἔχω.

(Βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 4

Μπελμόντο. Δωμάτιο στὸ σπίτι τῆς Πόρσιας.

(Μπαίνουν ΠΟΡΣΙΑ, ΝΕΡΙΣΑ, ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ, ΓΙΣΣΙΚΑ
καὶ ΒΑΛΤΑΣΑΡ.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Κυρία, κι ἂς τὸ λέω μπροστά σου, ἔχεις ἰδέα καλὴ
γιὰ τὴν ἀγνή φιλία· πού φαίνεται καλότερα
στὸν τρόπο πού τραβᾷς τὴν ἀπουσία τοῦ ἀφέντη σου.
Μ' ἂν γνώριζες ποιὸν μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τιμᾷς,
τί γνήσιον ἄρχοντα βοηθᾷς κι ἀνακουφίζεις,
τί ἀκριβὴ ἀγάπη ἔχει αὐτὸς στὸν σύζυγό σου,
θὰ 'σουνά, ξέρω, πιὸ περήφανη γι' αὐτὴ τὴν πράξη
ἀπ' ὅσο ἀπὸ συνηθισμένη καλοσύνη.

ΠΟΡΣΙΑ

Ποτέ μου δὲ μετάνιωσα γιὰ ὅ,τι καλὸ ἔχω κάνει,
κι οὔτε καὶ τώρα μετανιώνω, γιατί σύντροφοι

πού ζοῦν παρέα, μαζί ξεδεύουν τὸν καιρό,
 πού ἰσοζυγιάζουν οἱ καρδιές τους τὴν ἀγάπη,
 θὰ πρέπει νὰ ἔχουν κι ὁμοία ἀνάγκες κοφίδες,
 τράπουες καὶ πνεύμα· αὐτὸ μὲ κάνει νὰ πιστεῦω
 πὼς ὁ Ἀντώνιος, ὄντας φίλος ἐπιστήθιος
 τοῦ ἄντρα μου, πρέπει νὰ ἔναι ὁμοιος μὲ τὸν ἄντρα μου.
 Ἄν ἔτσι, πολὺ λίγο τὸ ἔξοδο πού πρόσφερα
 γιὰ νὰ ἐξαγοράσω (τῆς ψυχῆς μου τὸ εἶδωλο)
 ἀπὸ τὰ νύχια τῆς σατανικῆς σκληρότητας!
 Τοῦτο πολὺ πλησιάζει τὸν αὐτοέπαινό μου·
 γι' αὐτὸ ἄς τ' ἀφήσουμε κι ἀκούστε κάτι ἄλλο.

Λορέντσο, ἀφήνω τάξη καὶ νοικοκυριό
 τοῦ σπιτιοῦ μου στὰ χέρια σου ὥσπου νὰ γυρίσει
 ὁ ἄντρας μου, γιατί ἔχω τάξει μυστικά
 νὰ ζήσω μὲ κατάνυξη καὶ προσευχή,
 μὲ μόνη μου παρέα τῇ Νερίσα ἐδῶ,
 ὥσπου νὰ γυρίσουν ὁ ἄντρας τῆς κι ὁ ἀφέντης μου.
 Εἶν' ἐνὰ μοναστήρι ἀπὸ δῶ δυὸ μίλια
 καὶ θ' ἀποτραβηχτοῦμε κεῖ. Θέλω νὰ μὴ
 μοῦ ἀρνηθεῖς αὐτὸ πού σοῦ ἀναθέτει τώρα
 ἡ ἀγάπη μου καὶ κάποια ἀνάγκη.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

ΠΟΡΣΙΑ

Μ' ὅλη μου τὴν καρδιά, κυρία: θὰ ὑπακούσω
 σ' ὅλες σου τίς ὥραιες διαταγές.

Οἱ ἄνθρωποι μου γνωρίζουν κιόλα τὸν σκοπὸ μου
 καὶ θὰ σᾶς ἔχουν ἐσένα καὶ τὴ Γέσινα
 στὴ θέση τοῦ Βασάνιου καὶ τῇ δικιά μου.

Λοιπὸν ἔχετε γειὰ ὥσπου νὰ ξαναεπιταχίσουμε.

Σκέψαις ὥραιες κι ὥρες εὐχάριστες νὰ ἔναι μαζί σας!

Στὴ χάρη σου εὐχομαι ὅ,τι ποθεῖ ἡ καρδιά σου.

Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴν εὐκὴ καὶ μ' εὐχαρίστηση
 σοῦ ἀντιέχομαι τὸ ἴδιο: γειὰ χαρὰ σου, Γέσινα.

(*Βγαίνουν ἡ ΓΕΣΙΚΑ καὶ ὁ ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ.*)

Τώρα ἐσύ, Βαλτάσκιρ, πού σὲ ἤβρα πάντα
 τίμιον, πιστόν, τὸ ἴδιο νὰ σὲ βρῶ καὶ τώρα.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

ΓΕΣΙΚΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Πάρε τὸ γράμμα τοῦτο καὶ μ' ὅση ἔχεις δύναμη
βιάσου νὰ πᾶς στὴν Πάδουα: χοίτα νὰ τὸ δώσεις
στὰ χέρια τοῦ ζαδέφρου μου, (δοκτορ Βελάριου)
κι ὅ,τι σημείωμα καὶ φορεσιὲς σοῦ δώσει,
φέρ' τα παρακαλῶ μὲ βιάση φαντασίας
στὸ μεταφορικὸ ποὺ πάει στὴ Βενετιά.
Μὴ χάνεις μὲ τὰ λόγια τὸν καιρό, μόν' πήγαινε:
θὰ εἶμαι κεῖ πρὶν ἀπὸ σένα.

ΒΑΛΤΑΣΑΡ
ΠΟΡΣΙΑ

Κυρία, πάω μὲ ὅση χρειάζεται βιασύνη. (Βγαίνει.)
Ἔλα, Νερσία: ἔχω βάλει ἐμπρὸς δουλειὰ
ποὺ ἀκόμα δὲν τὴν ξέρεις: πάμε γιὰ τοὺς ἀντρες μας
νὰ τοὺς ἰδοῦμε πρὶν τὸ βάλει ὁ νοῦς τους.

ΝΕΡΙΣΙΑ
ΠΟΡΣΙΑ

Θὰ μᾶς ἰδοῦν κι ἐκεῖνοι;
Βεβαίως, Νερσία: μὰ ἔτσι ντυμένες, ποὺ θὰ μᾶς
νομίσουνε πὼς εἶναι ὅ,τι μᾶς λείπει.
Στοίχημα ὅ,τι θές, ἅμα γυθοῦμε οἱ δυὸ μας
νεαροί, ἐγὼ θὰ 'μαι ὁ πιὸ λεβέντης ἀπ' τὴν δυὸ,
θὰ φορέω τὸ σπαθίον σὰν ἀσκήης, θὰ μιλάω
βραχνά σὰν νὰ 'μαι ἀνάμεσα ἀγοράκι κι ἀντρα,
τὰ δυὸ μικρά μου βήματα μιά θὰ τὰ κάνω
ἀντρίκεια δρασκελιά, θὰ λέω γιὰ μαλώματα
σὰν ὁ πιὸ μάγκας καυκησιάρης νεαρός,
ἐξυπνα ψέματα, πῶς ἐντιμὲς κυράδες
ζήτησαν τὴν ἀγάπη μου, πῶς τοὺς ἀρνήθηκα
κι ἀρρώστησαν καὶ πέθαναν' τί νὰ τοὺς ἔκανα:
μετὰ θὰ μετανιώνω, κι ἄμποτε θὰ λέω νὰ μὴν
τίς εἶχα ὅλες σκοτώσει: καὶ θὰ λέω εἰκοσαριὲς
τέτοιες μικροφευτιές, ποὺ οἱ ἄνθρωποι θὰ ὀρκίζονται
πὼς θὰ 'χω χρόνον ζεστοκόλσει. Ἐχω στὸν νοῦ μου
τερτίπια χίλια δυὸ ἀπὸ τέτοιους καυκησιάρηδες
ὁμορφονιοὺς ποὺ θὰ τὰ βάλω ὅλα σ' ἐνέργεια.
Τί, θὰ γίνουμε ἀντρες;
Ντροπὴ σου, τί ἐρώτηση εἶν' αὕτη! Ἄν ἦτανε
κάνας ἀκόλαστος κοντά μας κουτσομπόλης!

ΝΕΡΙΣΙΑ
ΠΟΡΣΙΑ

Ἔλα καὶ θὰ σοῦ εἰπῶ ὅλα πού ἔχω ἐπινοήσει
 σ' ἀμάξι πού μᾶς περιμένει στήν ἐξώπορτα
 τοῦ πάρκου· γιατί ἀμέσως ξεκινᾶμε,
 εἴκοσι μίλια ἔχουμε σήμερα νά πᾶμε.
 (Βγαίνουν.)

ΣΚΗΝΗ 5

Στὸ ἴδιο μέρος. Κῆπος.

(Μπαίνουν ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ καὶ ἡ ΓΕΣΙΚΑ.)

ΛΑΝΣΕΛ.

Ναί, βέβαια· γιατί βλέπεις, οἱ ἁμαρτίες τοῦ πατέρα φορ-
 τώνονται στὰ παιδιά· γι' αὐτὸ σ' τὸ λέω, σὲ κλαίω.
 Ἐγὼ ἤμουνα πάντα ξάστερος μαζί σου, κι ἔτσι καὶ τώρα
 σοῦ λέω τὴν παραλογὴ μου γὰρ τὸ πράμα, γι' αὐτό, κάνε
 καρδιά· γιατί ἀλήθεια, τὸ πιστεύω πὼς εἶσαι κολασμένη.
 Μόνο μιὰ ἐλπίδα εἶναι πού μπορεῖ νά σὲ ὠφελήσει, μὰ
 οὔτ' αὐτή, γιατί κι αὐτὴ εἶναι ἓνα εἶδος μπάσταρδη ἐλ-
 πίδα.

ΓΕΣΙΚΑ

Καὶ ποιά 'ναι αὐτὴ ἡ ἐλπίδα, σὲ παρακαλῶ;

ΛΑΝΣΕΛ.

Νά, μπορεῖ ἓνα μέρος νά ἐλπίζεις ὅτι δὲ σ' ἔσπειρε ὁ
 πατέρας σου, πὼς δὲν εἶσαι κόρη τοῦ Ἑβραίου.

ΓΕΣΙΚΑ

Αὐτὴ θὰ ἦτανε μιὰ μπάσταρδη ἐλπίδα πράγματι: καὶ
 τότε θὰ 'πεφταν ἀπάνω μου οἱ ἁμαρτίες τῆς μητέρας μου.

ΛΑΝΣΕΛ.

Ἀλήθεια, τότε φοβᾶμαι πὼς εἶσαι κολασμένη κι ἀπ' τοὺς
 δύο, ἀπὸ πατέρα κι ἀπὸ μάνα: ἔτσι, ὅταν φυλάγομαι
 ἀπ' τὴ Σκύλα τὸν πατέρα σου, πέφτω στὴ Χάβδωρη τὴ
 μάνα σου: ὠραῖα, πᾶς χαμένη κι ἀπ' τοὺς δύο.

ΓΕΣΙΚΑ

Θὰ σωθῶ ἀπ' τὸν ἄντρα μου μ' ἔχανε Χριστιανή.

ΛΑΝΣΕΛ.

Ἡ ἀλήθεια, τόσο πιδ εἶν' ἀξιοκατάκριτος: ἡμεστὲ Χρι-
 στιανοὶ ἀρκετοὶ πρίν· τόσο ὅσο νά μπορούμε νά ζοῦμε

ΤΙ ΠΡΑΓΜΑ

ΑΛΛΑΓΗ
 ΓΕΝΟΥΣ
 ΑΔΑΜ
 ΧΡΙΣΤΟΣ

ὁ ἓνας ἀπ' τὸν ἄλλον. Ἄμα κάνουμε ἔτσι Χριστιανούς,
θ' ἀκριβήνουν τὰ γουρνόπουλα: ἂν γίνουμε ὅλοι γουρνο-
 φάγοι, σὲ λίγο δὲ θὰ μπορούμε νὰ ἔχουμε κἀνα κοφίδι
 χοιρομέρι στὰ κάρβουνα μὲ τὰ λεφτά μας.

Θὰ τὰ εἰπῶ στὸν ἄντρα μου, Λανσελότο, αὐτὰ ποὺ λές:
 νά τον, ἔρχεται.

(Μπαίνει ὁ ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Γρήγορα θὰ γίνω ζηλιάρης ἐξαιτίας σου, Λανσελότο, ἂν
 ξεμοναχιάξεις ἔτσι τὴ γυναίκα μου στὶς γωνιές.

ΓΕΣΙΚΑ Ὅχι, δὲν ἔχεις ἀνάγκη νὰ μᾶς φοβάσαι, Λορέντσο: ὁ
 Λανσελότος κι ἐγὼ σακκωνόμαστε: μοῦ λέει ὁρθὰ κοφτὰ
πὼς δὲν ὑπάρχει ἔλεος γιὰ μένα στὸν οὐρανό, ἐπειδὴ
εἶμαι Ἑβραιοπούλα καὶ λέει γιὰ σένα πὼς δὲν εἶσαι
καλὸ μέλος τῆς κοινοπολιτείας, γιατί, κάνοντας τοὺς
Ἑβραίους Χριστιανούς, ἀνεβάζεις τὴν τιμὴ τοῦ χοιρινοῦ.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ὅ! ἀποκριθῶ ἐγὼ στὴν κοινοπολιτεία καλύτερα ἀπὸ σένα
 ποὺ φούσκωσες τὴν κοιλιά τῆς ἀραπίνας: ἡ μαύρη εἶναι
γαστραμμένη ἀπὸ σένα, Λανσελότο.

ΛΑΝΣΕΛ. Κρίμα ποὺ ἡ μαύρη εἶναι μαύρη ἀπ' τὸ χροῖμα· μ' ἂν εἶναι
 ἀπὸ τιμὴ, εἶναι πράγματι πιδ μαύρη ἀπ' ὅ,τι τὴ νόμισα.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Πὼς κάθε χαζὸς παίζει μὲ τὰ λόγια! Θαρρῶ πὼς ἡ κα-
λύτερη χάρη τοῦ πνεύματος σύντομα θὰ εἶναι ἡ σιωπὴ
κι ἡ ὁμιλία θὰ παινεύεται μόνο στοὺς παπαγάλους. Ἄντε,
 μωρέ, πές τους νὰ εἶν' ἑτοιμοὶ γιὰ φαγητό.

ΛΑΝΣΕΛ. Αὐτὸ ἔγινε, ἀφάντη: ὅλοι ἔχουνε στομάχια.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Θεούλη μου! Τί ἐξυπνάκιος ἔγινες! Πές τους τότε νὰ
 εἰσιμᾶσουν τὸ φαγητό.

ΛΑΝΣΕΛ. Κι αὐτὸ ἔγινε, κύριε, ὁ λόγος εἶναι τώρα νὰ «στρώσουν».

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ἔ, νὰ στρώσουν καὶ σύ, κύριε, νὰ στρώσεις.

ΛΑΝΣΕΛ. Σ' αὐτό, κύριε, ἐγὼ ἔχω στρώσει ἀπὸ καιροῦ.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Πάλι τὴν ἐπιασες τὴν εὐκαιρία! Θὰ μᾶς δείξεις ὅλον
 τὸν πλοῦτο τῆς ἐξυπνάδας σου σὲ μιὰ στιγμή; Σὲ πα-
 ρακαλῶ, νιώσε ἐνοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀπλό του νόημα:
 πήγαινε στὰ συντρόφια σου· πές τους νὰ στρώσουν τρα-

ΛΑΝΣΕΛ.

πέζι, νά σερβίρουν τὸ φαί, καὶ θὰ ῥθοῦμε νὰ φάμε.
 "Ὅσο γιὰ τὸ τραπέζι, κύριε, θὰ τὸ σερβίρουν, ὅσο γιὰ
 τὸ φαί, θὰ τὸ στρώσουν· ὅσο γιὰ σᾶς, νὰ ῥθεῖτε νὰ
 φάτε, κύριε, ἄς γίνει καταπῶς κυβερνάει ἡ διάθεσή καὶ
ἡ ἰδέα. (Βγαίνει.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

"Ὡ διακρίση ἀκριβή, τί ἀλλοῦταιρα εἶν' τὰ λόγια του!
 "Ἐχει φυτέψει μέσ' στὴ μνήμη του ὁ χαζὸς
 μιὰ στρατιά ἀπ' ὥραϊα λόγια: καὶ γνωρίζω
 πολλοὺς χαζοὺς, πού 'ναι σὲ θέση πιὸ καλῇ,
 ἐφοδιασμένους σὰν αὐτόν, πού γιὰ ἓνα καλαμπούρι

* * * *

ΓΕΣΙΚΑ

(ἀψιφοῦν τὴν οὐσία.) Πῶς εἶν' ἡ διάθεσή σου,
 Γέσικα; Τώρα πὲς τὴ γνώμη σου, γλυκιὰ μου,
 πῶς βρίσκεις τὴ γυναῖκα τοῦ σινιὸρ Βασάνιου;
 Πάνω ἀπ' ὅ,τι νὰ εἰπείς. Εἶναι πολὺ σωστό
 νὰ ζῇσι τίμιον βίον ὁ σινιὸρ Βασάνιος, γιατί,
 ἀφοῦ 'χει τέτοιαν εὐλογία μὲ τὴ γυναῖκα του,
βρίσκει οὐράνιες γαρὲς πάνω στὴ γῆ·
κι ἂν δὲν τίς νιώθει δῶ στὴ γῆ, εἶναι λογικὸ
σοῦτέ του νὰ μὴν πάει στὸν οὐρανόν.

Μ' ἂν δυὸ θεοὶ παίζαν ἓνα παιχνίδι οὐράνιο,
 κι ἦταν τὸ ἐπαθλο δυὸ γήινες γυναῖκες,
 ἡ μιὰ ἡ Πόρσικα, θὰ ἔπρεπε κάτι ἄλλο νὰ ὀρίσουν
 γιὰ τὴν ἄλλη, γιατί ὁ φτωγὸς μας ὁ γοντροκόσμος
τὸ παίρνει της δὲν τὸ 'χει.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

"Ακριβῶς τέτοιον ἄντρα ἔχεις ἐσύ ἐμένα,
καθὼς ἐκείνη σὰν γυναῖκα.

ΓΕΣΙΚΑ

"Ἐ δχι, ρώτα καὶ τὴ γνώμη μου γι' αὐτό.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Τὸ κάνω ἀμέσως, μὰ νὰ φάμε λέω πρῶτα.

ΓΕΣΙΚΑ

"Ὁχι, νὰ σὲ παινέσω τώρα πού ἔχω ὄρεξη.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

"Ὁχι, παρκαλῶ, ἄς το νὰ σερβιριστεῖ
 σὰν τραπέζοκουβέντα, ὥστε ὅ,τι κι ἂν μοῦ πεῖς
 μαζί μὲ τὰ πολλὰ νὰ τὸ χωνέψω.

ΓΕΣΙΚΑ

Καλά, θὰ σὲ στολίσω ἐγώ.

(Βγαίνουν.)

ΠΡΑΞΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ 1

Βενετιά. Δικαστήριο.

(Μπαίνουν ο ΔΟΓΗΣ, οί πρόκριτοι, ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ,
ο ΒΑΣΑΝΙΟΣ, ο ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ, ο ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ,
ο ΣΟΛΑΝΙΟΣ και άλλοι.)

ΔΟΓΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΔΟΓΗΣ

Λοιπόν, εἴν' ὁ Ἀντώνιος ἐδῶ;

Παρών, ἂν ἀγαπάει ἡ χάρη σου.

Σὲ λυπᾶμαι ἔχεις ν' ἀντιρρίσεις ἕναν πέτρινο
ἀντίδικο, ἕνα ὑποκείμενο ἀπάνθρωπο,
ἀνίκανο γιὰ θεός, ἄδειον, ποὺ δὲν ἔχει
οὗτ' ἕνα δρόμο σπλάχνος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἔμαθα πὼς ἡ χάρη σου ἐκόπιασε πολὺ γιὰ
νὰ μαλακώσει τὴν ἀλύγιστή του ἐπιμονή·
μ' ἀφοῦ εἶναι πωρωμένος καὶ μὲ μέσα νόμιμα
δὲ γίνεταί νὰ βγῶ ἀπ' τοῦ φθόνου τοῦ τὰ νύγια,
μὲ τὴν ὑπομονή μου ἀντιπρὶς τὴ μανία του,
κι εἶμαι ὀπλισμένος νὰ ὑποφέρω μὲ ἡρεμία ψυχῆς
τὴ γνήσια του τυράννια καὶ τὴ λύσσα του.

ΔΟΓΗΣ

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Καλέστε μου ἕνα τὸν Ἑβραῖο στὸ δικαστήριο.

Εἴν' ἔτοιμος στὴν πόρτα, ἐρχεται, κύριέ μου.

(Μπαίνει ὁ ΣΑΤΤΑΟΚ.)

ΔΟΓΗΣ

Κάμετε τόπο νὰ σταθεῖ ἐνώπιόν μας.—

Σάτυλοχ, ὁ κόσμος ἔχει τὴν ἰδέα, κι ἐγὼ τὸ λέω,
πὼς μόνο ἔτσι τραβᾷς αὐτὸν τὸν τρόπο τῆς κακίας σου
ὡς τὴ στερνὴ στιγμὴ τῆς πράξης, καὶ πὼς τότε, λέν,
θὰ δείξεις θεός καὶ μετάνοια πρὸ παράξενη
ἀπ' ὅσο φαίνεται παράξενη ἡ σκληράδα σου·
κι ἐνῶ τώρα ἀπαιτεῖς τὸ πρόστιμο — ποὺ εἶναι

μιὰ λίτρα κρέας ἀπ' τὸν δόλιον τοῦτον ἔμπορο —
 ὄχι μόνο θὰ παραβλέψεις τὴν ἀθέτηση,
 παρὰ ἀγγιγμένος ἀπὸ ἀνθρωπιά κι ἀγάπη,
 θὰ τοῦ χαρίσεις τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ κεφάλαιο·
 μὲ μάτι σπλαχνικὸ θωρώντας τὶς ζημιές του,
 ποὺ τόσες τελευταῖα σωριάστηκαν στὴ ράχη του,
 ποὺ φτάνουν γιὰ νὰ γονατίσουν βασιλέμπορο,
 καὶ γιὰ τὴ θέση του νὰ βγάλουνε συμπόνια ἀπὸ
μπρούντζινα στήθια καὶ καρδιές ἀπὸ στουρνάρι, ἀπὸ
Τούρκους ἀλύγιστους καὶ Τάταρους ποὺ δὲν
ἔχουν ποτὲ ἀσκηθεῖ στὰ γρόθι ἀβοῆς εὐγένειας.

ΣΑΥΛΟΚ

Ὅλοι μας καρτεροῦμε, Ἑβραῖε, ἀπάντησέ καλῇ.
 Τὸ τί σκοπεύω τό 'καμα γνωστὸ στὴ χάρη σου·
 καὶ στ' ἅγιο μας Σαββάτο ἔχω ὀρκισθεῖ νὰ πάρω
 τὸ χρεωστικὸν πρόστιμο κατὰ τ' ὁμολογὸ μου:
 ἂν μοῦ τ' ἀρνεῖστε, ἄς τὸ βρεῖ τὸ σύνταγμα σας
 κι ἡ λευτεριά τῆς χώρας σας. Θὰ μὲ ρωτήσετε
 γιατί νὰ προτιμᾶω ἓνα κοψίδι θράσιο κρέας
 ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες δουκάτα: (δὲν ἀπαντᾶω)
 πέστε το ἰδιοτροπία μου: σᾶς ἀπάντησα;
 Τί ἂν τὸ σπῖτι μου ἐνοχλεῖ ποντίκι καὶ μ' ἄρесе
 δέκα χιλιάδες νὰ ξεδέψω ἐγὼ δουκάτα
 γιὰ νὰ τὸ ξελοθρέψω; Ἔ, τώρα σᾶς ἀπάντησα;
 Πολλοὺς πειράζει γουρνόπουλο ποὺ χάσκει,
 ἄλλοι τρελαίνονται ἅμα ἰδοῦνε γάτα κι ἄλλοι,
 ὅταν ἡ ἀσκομαντούρα ψέλνει μὲ τὴ μύτη,
κατουριόνται· γιατί (ἢ συμπάθεια) ἢ κυρὰ
τοῦ πάθους, τ' ὁδηγεῖ κατὰ τὴ διάθεση
τῆς ἀρεσιᾶς ἢ ἀπαρεσιᾶς τῆς. Τὸ λοιπόν,
 γι' ἀπάντησή σας: ὅπως δὲν μπορεῖς νὰ δώσεις
 στέρεον λόγο γιατί αὐτὸς δὲν ὑποφέρει
 γουρνόπουλο ποὺ χάσκει, γιατί ἐκεῖνος
 ἐν' ἄκαχο καὶ χρήσιμο γατί, κι ὁ ἄλλος
 μιὰ καραμούζα στρίγκλικη παρ' ἀπὸ ἀνάγκη.

παθαίνει τέτοια ἀφεύγατη ντροπή, καθώς
τὸν πρόσβαλαν κι ὁ ἴδιος νὰ προσβάλει, ἔτσι κι ἐγώ
δὲ μπορῶ νὰ σᾶς δώσω λόγο, οὔτε θέλω,
ἄλλον ἀπὸ 'να μέσα μου ἄγχι κι ἀπὸ κάποια
ἀπέγθεια πού 'χω τοῦ 'Αντώνιου, κι ἔτσι μὲ ζημιὰ μου
τοῦ κάνω αὐτὴ τὴ δίκη. Ἐγείτε τὴν ἀπάντησιν;
Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπάντησιν, ~~ἀναιδής~~ ἀνθρώπε,
πού νὰ ἐξηγεῖ τὴ φόρα τῆς σκληρότητάς σου.
Δὲν εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σ' εὐχαριστήσω
μὲ τὴν ἀπάντησή μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Σκοτώνουν ὅλοι πράμα πού δὲν ἀγαποῦν;
Μισεῖ κανένας πράμα πού δὲ θὰ τὸ σκότωνε;
Τὸ κάθε φταίξιμο δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν καὶ μίσος.
Τί! θ' ἄφηνες νὰ σὲ δαγκώσῃ οἶδι δυὸ φορές;
Παρακαλῶ, στοχάσου συζητᾶς μὲ τὸν Ἑβραῖο:
ὅμοια μπορεῖς νὰ πᾶς στὸν ὄχτο νὰ σταθεῖς,
νὰ εἰπῇς στὸ ὑγρὸ στοιχεῖο νὰ κατέβῃ ἢ στάθμῃ του·
ὅμοια μπορεῖς νὰ κάνεις ἐρωτήματα στὸν λύκο,
γιατί ἔκανε τὴν προβατίναν νὰ βελάζῃ γιὰ τ' ἀρνί της·
κι ὅμοια μπορεῖς ν' ἀπαγορέψῃς στὰ βουνίσια πεῦκα
νὰ κουνᾶν τίς κορφές τους καὶ νὰ μὴν ἀχοῦν
ὅταν χαϊδεύονται ἀπὸ πνοὲς οὐράνιες· ὅμοια
μπορεῖς νὰ κάνεις τὸ σκληρότερο, παρα
νὰ θές νὰ μαλακώσῃς — κι εἶναι πιὸ σκληρό; —
(τὴν ἐβραϊκὴ καρδιά του: ἔδην παρακαλῶ,
μὴν ἄλλες προσφορές, μὴν ἄλλα μέσα· μόνο,
ὅσο μπορεῖ νὰ γίνῃ σύντομα κι ἀπλά,
νὰ 'χω τὴν κρίση μου κι ὁ Ἑβραῖος τὸ θέλημά του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

ΣΑΥΛΟΚ

ΛΟΓΗΣ

ΣΑΥΛΟΚ

Γιὰ τίς τρεῖς σου χιλιάδες, νὰ ἔξι ἐδῶ.
Ἄν τὸ καθένα δουκάτο ἀπὸ τίς ἔξι σου χιλιάδες
κοβόταν στὰ ἔξι, τὸ καθένα καὶ δουκάτο,
δὲν τὰ 'παιρναν; θέλω ὅ,τι λέει τ' ὁμολογῶ μου.
Τί ἔλεος ἐλπίζεις ἀφοῦ ἔλεος δὲν κάνεις;
Τί κρίση νὰ φοβᾶμαι, ἀφοῦ ἄδικο δὲν κάνω;

Ἔχετε σεις πολλοὺς ἀγορασμένους σκλάβους, πού
 σὰν τὰ γαϊδούρια σας, τοὺς σκύλους, τὰ μουλάρια σας,
 τοὺς βάζετε σὲ πρόστυχες καὶ σκλάβικες δουλειές,
 γιὰ τὶ τοὺς ἀγοράσατε.—Ἐ, νὰ σᾶς πῶ κι ἐγὼ
 δώστε τοὺς λευτεριά, παντρέψτε τοὺς μὲ
 τίς κληρονόμες σας; Γιατί νὰ ἰδρῶνουν φορτωμένοι;
 Βάλτε τοὺς σὲ κρεβάτια μαλακὰ σὰν τὰ δικά σας,
 γλυκάντε τοὺς τοὺς οὐρανίσκους μὲ τίς λιχουδιές σας;
Θὰ μοῦ ἀπαντήσετε: οἱ σκλάβοι εἶναι δικοὶ μας.
Αὐτὸ σᾶς ἀπαντᾶω κι ἐγώ: ἡ λίτρα κρέας
ποῦ τοῦ ζητάω, εἶναι ἀκριβοπληρωμένη·
εἶναι δική μου καὶ τῇ θέλω. Ἄν μοῦ τ' ἀρνιέστε,
 ντροπὴ στόν νόμο σας! Ἀνίσχυρα τῆς Βενετίας
 τὰ διατάγματα. Ἐδῶ εἶμαι γιὰ τὸ δίκιο μου:
 δώστε μου ἀπάντηση· θὰ τό 'χω;

ΔΟΥΓΗΣ

Ἔχω ἐξουσία νὰ διακόψω αὐτὴ τῇ δίκῃ,
 ἐξὸν ἂν ὁ Βελάριος, σοφὸς καθηγητῆς,
 ποῦ τὸν καλέσαμεν ἐδῶ νὰ 'ρθεῖ νὰ κάμει κρίση,
 φτάσει σήμερα.

ΣΟΛΑΝΙΟΣ

Κύριε, ἔξω μόλις ἔφτασε μαντατοφόρος
 ἀπὸ τὴν Πάδουα μὲ γράμμα ἀπὸ τὸν δόκτορα.

ΔΟΥΓΗΣ

Φέρε μας τὸ γράμμα: νὰ 'ρθεῖ ἐδῶ ὁ μαντατοφόρος.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Κουράγιο, Ἀντώνιε! Καλέ μου, πάρε θάρρος!

Ὁ Ἑβραῖος θὰ 'γεῖ κοέας, αἷμα, κόκαλα, ὅλα μου,
 προτοῦ νὰ χάσεις σὺ γιὰ μένα στᾶλα αἷμα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εἴμ' ἓνα λωβιασμένο κριάρι στὸ κοπάδι,
 καλότατο γιὰ φόφο· ὁ πιὸ ἀχαμνὸς καρπὸς
 πέφτει στὴ γῇ νωρίτερα· γι' αὐτὸ ἄφησέ με:
 ἡ πιὸ καλὴ σου προσφορά, Βασάνιε, εἶναι
 νὰ ζῆσεις καὶ νὰ γράφεις τὸ ἐπίγραμμα μου.

(Μπαίνει ἡ ΝΕΡΙΣΑ, ντυμένη γραμματικὸς δισηγῶν.)

ΔΟΥΓΗΣ

Ἐρχεσαι ἀπὸ τὴν Πάδουα, ἀπὸ τὸν Βελάριο;

ΝΕΡΙΣΑ

Ἀπὸ τὰ δυό, κύριέ μου. Ὁ Βελάριος
 χαιρετάει τὴ χάρη σου. (Τοῦ δίνει γράμμα.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τί ἀκονίζεις τὸ μαχαίρι σου μὲ τόσον ζήλο;

ΣΑΥΛΟΚ

Τὸ πρόστιμο νὰ κόψω ἀπ' τὸν μουφλούζη αὐτόν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὅχι στὴ σάλα, στὴν ψυχὴ σου, Ἑβραῖε μαυρόφυγε, νὰ τ' ἀκονίσεις τὸ μαχαίρι· μὰ ὄχι μέταλλο, ὄχι, οὔτε τοῦ μπόγια τὸ τσεκούρι δὲ μπορεῖ νὰ φτάσει τὸ κοφτερό σου τὸ ὄχι. Δὲ σὲ διαπερνᾶν ἐσένα παρακάλια;

ΣΑΥΛΟΚ

Ὅχι, κανένα ἀπ' ὅσα φτάνει τὸ μυαλό σου.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὁ καλασμένε σύ, καταραμένε σκύλε!

Καὶ ποῦ εἶσαι ζωντανὸς ἄς ὀφταί ἡ δικαιοσύνη. Σχεδὸν μὲ κάνεις ν' αὐσιβάλλω γιὰ τὴν πίστη μου καὶ νὰ ταχτῶ μὲ τὴν ἰδέα τοῦ (Πυθαγόρα) πὼς ἀπὸ ζῶα ψυχὲς πᾶν καὶ μεταβιβάζονται σ' ἀνθρώπινα κορμιά: ἡ σκυλίσια σου ψυχὴ κυβερνοῦσε λύκο, ποῦ κρεμάστη γι' ἀνθρωποφαγία, κι ἀπ' τὴν κρεμάλα πέταξε ἴσα ἡ σκληρὴ κεῖ ποῦ ἦσαν μέσα στὴν ἀβάφτιστή σου μάνα, καὶ σοῦ μεταβιβάστη· γιὰτί οἱ πόθοι σου εἶναι λυκίσιοι, ἀγρόταστοι, αἰμοβόροι, ἀρπαχτικοί.

ΣΑΥΛΟΚ

Ὅσο μὲ τίς βρισιές δὲ ἀβήσεις τὴ σφραγίδα στ' ὁμολόγό μου, μόνο τὰ πλεμόνια σου χαλᾶς μὲ τὰ ξεφωνητά σου: διάρθωσε, νεκρέ μου, τὴν ἐξυπνάδα σου μὴ σοῦ χαλάσει ὁλότελα.

Ἐγὼ περιμένω ἐδῶ τὸν νόμο.

ΔΟΓΗΣ

Τὸ γράμμα τοῦτο τοῦ Βελάριου συσταίνει στὸ δικαστήριό μας ἓναν νέον καὶ σοφὸν δόκτορα. Ποῦ εἶναι;

ΝΕΡΙΣΑ

Προσμένει ἀπάντησή σου ἀπ' ὅζω, ἂν τονε δέχῃσαι.

ΔΟΓΗΣ

Μ' ὅλη μου τὴν καρδιά τρεῖς τέσσερες πηγαίνετε τιμητικὴ του συνοδεία κι ὁδηγήστε τον ἐδῶ. Στὸ μεταξὺ τὸ δικαστήριο θ' ἀκούσει τὸ γράμμα τοῦ Βελάριου.

ΓΡΑΜΜΑΤ.

(Διαβάζει.) «Κάνω γνωστὸ στὴ χάρη σου ὅτι τὸ γράμμα σου μὲ ἔβρε πολὺ ἄρρωστον· ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ποῦ ῥθε

2) ΑΥΤΟΣΧΗΚΙΔΗΣΗ 2) ΕΧΕΙΝ, ΟΥΟ ΑΥΤΟΣΥΝΕΙΔΗΞΕΩΝ
3) ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΑΥΤΟΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Πράξη Δ', Σκ. 1

ὁ ἀπεσταλμένος σου, ἦταν μαζί μου ἀγαπητός μου ἐπισκέπτης, ἕνας νέος δόκτωρ ἀπ' τὴ Ρώμη· τ' ὄνομά του εἶναι Βαλτάσαρ. Τοῦ ἔκαμα γνωστὸ τὸ θέμα τῆς ἀντιδικίας μεταξύ τοῦ Ἑβραίου καὶ τοῦ ἐμπόρου Ἀντώνιου: ξεφυλλίσαμε μαζί κάμποσα βιβλία: εἶναι ἐφοδιασμένος μὲ τὴ γνώμη μου· τὴν ὁποία, βελτιωμένη μὲ τὴ δική του τὴ σοφία — ποὺ τὴ μεγαλοσύνη της δὲ μπορῶ νὰ τὴ συστήσω ἀρκετὰ — τὴ φέρνει μαζί του, μὲ παρακίνησή μου, γιὰ ν' ἀνταποκριθεῖ, ἀντὶς ἐμένα, στὸ αἶτημα τῆς χάρης σου. Παρακαλῶ, ἡ ἔλλειψή του σὲ χρόνια νὰ μὴν εἶναι λόγος νὰ τοῦ λείψει ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἐχτίμηση, γιὰτι ποτὲ δὲν γνώρισα τόσο νεαρὸ κορμὶ μὲ τόσο ἡλικιωμένο κεφάλι. Τὸν ἀφήνω στὸ δέξιμό της χάρης σου ποὺ ἡ δοκιμὴ του θὰ 'ναι ἡ καλύτερή του σύσταση».

ΔΟΥΗΣ

Ἀκοῦτε τί μᾶς γράφει ὁ σοφὸς Βελάριος — καὶ νὰ τονε, θαρρῶ, ἐρχεται ὁ δόκτωρ.

(Μπαίνει ἡ ΠΟΡΣΙΑ ντυμένη νομοδιδάσκαλος.)

ΠΟΡΣΙΑ

Δῶσ' μου τὸ χέρι. Ἐρχεσαι ἀπ' τὸν γερο-Βελάριο; Μάλιστα, κύριέ μου.

ΔΟΥΗΣ

Καλῶς μᾶς ἤρθες: πάρ' τὴ θέση σου. Γνωρίζεις τὴ διαφορὰ ποὺ εἶναι τὸ θέμα στὴν παρούσα δίκη;

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐχω ὅλες τίς πληροφορίες γιὰ τὴν υπόθεση.

ΔΟΥΗΣ

Ποιὸς εἶν' ὁ ἔμπορος ἐδῶ καὶ ποιὸς ὁ Ἑβραῖος;

ΠΟΡΣΙΑ

Ἀντώνιε καὶ γερο-Σάυλοκ, πλησιάζετε.

ΣΑΥΛΟΚ

Εἶν' τ' ὄνομά σου Σάυλοκ;

ΠΟΡΣΙΑ

Σάυλοκ εἶν' τ' ὄνομά μου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εἶναι παράξενη ἡ δουλειὰ ποὺ κυνηγᾷς·

ΠΟΡΣΙΑ

ὅμως ἐντάζει τόσο, ποὺ τῆς Βενετίας ὁ νόμος δὲ μπορεῖ ὅπως προχωρεῖς νὰ σ' ἀντικρούσει.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

(Στὸν ΑΝΤΩΝΙΟ.) Σ' ἔχει στὸ χέρι του, ἔτσι;

ΠΟΡΣΙΑ

Μάλιστα, ἔτσι λέει.

Τὸ παραδέχεσαι τ' ὁμόλογο;

Τὸ παραδέχομαι.

Τότε θὰ πρέπει ὁ Ἑβραῖος νὰ δείξει ἔλεος.

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΕΙΑ

Τί μ' ἀναγκάζει γιὰ νὰ πρῆπει; Πές το μου.

Ἡ χάρη πού 'χει (τὸ Θεός) δὲν ἐπιβάλλεται,
σταίει σὰν τὴν γλυκιὰ βροχὴ ἀπ' τὸν οὐρανὸ
πάνω στὸ χῶμα: εἶναι (διπλά εὐλογημένο)
(ἐλογάζει κι αὐτὸν πού δίνει) κι αὐτὸν πού παίρνει.
εἶναι τῶν κραταιῶν τὸ κραταιότερο· ταιριάζει
τοῦ θρονιασμένου ρήγα πιο καλὰ ἀπ' τὸ στέμμα του·
τὸ σκήπτρο του ἔχει δύναμη ἐξουσίας πρόσκαιρης,
εἶν' ἔμβλημα τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου,
πού κάθεται τῶν μοναρχῶν (φόβος) καὶ ὁ τρόμος,
ἀλλὰ τὸ Θεός εἶναι πάνω ἀπ' τὸ σκήπτρουχο κύρος,
(εἶναι μέσ' στὶς καρδιές τῶν βασιλιάδων θρονιασμένο),
εἶναι ιδιότητα τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ,

καὶ ἡ γήινη ἐξουσία μοιάζει πιο πολὺ μὲ θεία
ὅταν (τὸ Θεός συνοδεύει τὴ δικαιοσύνη).
Γι' αὐτό, Ἐβραῖε, ἀν κι εἶν' ὁ λόγος σου δικαιοσύνη,
λόγιασε τοῦτο, πῶς (μὲ τῆς δικαιοσύνης)
(τὴν πορεία) δὲ θά 'βλεπε κανεὶς μας σωτηρία:

γιὰ Θεός προσευχάμαστε, καὶ ἡ ἰδία ἡ προσευχὴ
διδάσκει ὅλους μας νὰ ἀνταποδίδουμε
τὲς πράξεις (μ' Θεός) Μίλησα τόσο πολὺ
γιὰ νὰ πραινῶ τὴ δικαιοσύνη πού
ἐπικαλιέσαι· ἀλλ' ἂν ἐπιμένεις, τοῦτο
τὸ αὐστηρὸ τῆς Βενετίας τὸ δικαστήριο
πρέπει αὐτὸν τὸν ἔμπορο νὰ τὸν καταδικάσει.

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΕΙΑ

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τὰ ἐργατά μου στὸ κεφάλι μου! Ζητάω τὸν νόμο,
τὴ σήτρα καὶ τὸ πρόστιμο ἀπ' τ' ὁμόλογό μου.

Δὲν ἔχει τὸ χρῆμα νὰ πληρώσει;
Ναί, νά, τὸ καταθέτω ἐδῶ στὸ δικαστήριο·
μάλιστα τὸ διπλάσιο: κι ἂν αὐτὸ δὲ φτάνει,
ἀναλαβαίνω ἐγὼ νὰ τὸ πληρώσω δεκαπλάσιο,
μ' ἐγγύηση τὰ χέρια μου καὶ τὸ κεφάλι μου,
καὶ τὴν καρδιά μου. Κι ἂν οὐτ' αὐτὸ δὲ φτάνει
θὰ εἰπεῖ πῶς ἡ κακία βάζει κάτω τὴν ἀλήθεια.

Σοῦ δέομαι, πάρε μιὰ φορὰ τὸν νόμο ἀπάνω σου:
γιὰ ἓνα μεγάλο δίκιο κάμε ἓνα ἄδικο μικρό,
περίορις' τοῦ σκληροῦ διαβόλου τῇ βουλῇ.
Δὲ γίνεται, δὲν εἶναι μέσ' στὴ Βενετιά ἐξουσία
ποὺ νὰ μπορεῖ ν' ἀλλάξει καταστημένο διάταγμα.
Θὰ καταχωρηθεῖ σὰν προηγούμενο, καὶ πλῆθος
λάθη θὰ ξεχυθοῦν ἀπ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα
στὴν πολιτεία. Αὐτὸ δὲ γίνεται.

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

Δικὰ μὰς ἦρθε νὰ δικάσει! Ναι, Δανιὴλ!
Ὁ νεαρό σοφὲ κριτὴ, πὼς σε τιμᾶ!

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

Παρακαλῶ, δῶς' μου νὰ ἰδῶ τ' ὁμólogo.

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

Ἐδῶ 'ναι, σεβασμιότατέ μου ντόκτορ, νὰ το.

Σαύλοκ, σοῦ προσφέρουν τὸ ποσὸ τριπλάσιο.

Ὅρκο, ὅκο. Ἐγὼ κάμει ὅκο στὸ Θεό:

νὰ βάλω ἐπιορκία πάνω στὴν ψυχὴ μου;

Ὅχι, γιὰ ὅλη τὴ Βενετιά.

ΠΟΡΣΙΑ

Λοιπὸν τοῦτο τ' ὁμólogo εἶν' ἐκπρόθεσμο·
καὶ νόμιμα μ' αὐτὸ μπορεῖ ὁ Ἑβραῖος ν' ἀπαιτήσῃ
μιὰ λίτρα κρέας, ποὺ νὰ τὴν κόψει ὁ ἴδιος
σιμὰ ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ ἐμπόρου. Κάμε ἐλεημοσύνη:
πάρε τριπλὸ τὸ χρῆμα πές μου νὰ σκίσω τὸ χαρτί.

ΣΑΥΛΟΚ

Ἀφοῦ μοῦ πληρωθεῖ καθὼς εἶναι γραμμένο

σὺ φαίνεται πὼς εἶσαι ἄξιος δικαστής

ἔχεις τὸν νόμο, ἡ ἐρμηνεία σου σωστότατη.

σ' ἐξορκίζω στὸν νόμο, ποὺ εἶσαι τὸ ἄξιο στήριγμά του,

προχώρα στὴν ἀπόφασή: παίρνω ὅκο στὴν ψυχὴ μου

δὲν ἔχει γλώσσα ἀνθρώπου δύναμη γιὰ νὰ

μ' ἀλλάξει. Ἐδῶ στέκω στ' ὁμολόγό μου.

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ

Ἀπὸ καρδίας παρακαλῶ τὸ δικαστήριο

νὰ βγάλει ἀπόφασή.

ΠΟΡΣΙΑ

Τότε λοιπὸν εἶν' ἔτσι: πρέπει νὰ ἐτοιμάσεις
τὸ στήθος σου γιὰ τὸ μαχαίρι του.

ΣΑΥΛΟΚ

Ὁ ἀνώτερος κριτὴ! ὦ ἐξοχότατέ μου νέε!

ΠΟΡΣΙΑ

Ἐπειδὴ ἐξοχότατος καὶ τὸ νόημα τοῦ νόμου

ΚΑΘΕ ΤΙ ΕΣΤΙ ΟΡΙΟ ΤΟΥ

87

ΣΤΟ ΟΡΙΟ ΤΟΥ Ο ΝΟΜΟΣ ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟ ΑΝΤΙΘΕΤΟ
(ΤΟ ΚΡΙΣΤΕΤΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΘΕΤΟΥ) (ΧΑΡΗ)

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

συμφωνεί πλήρως με την ποινική τη ρήτρα,
πού αναφέρεται ως όφειλή πάνω στ' όμολογο.
Πολύ σωστά! "Ω σὺ σοφὲ κι ἀδέχαστε κριτὴ,
πόσο πιὸ γέρος εἶσαι ἀπ' ὅσο φαίνεσαι!"

Γι' αὐτὸ ξεγύμνωσε τὸ στῆθος σου.

Ναί, ναί, «τὸ στῆθος του»: ἔτσι λέει τ' όμολογο.—
ἔτσι δὲ λέει, εὐγενέστατε κριτὴ;—

«Ἐρίζα στὴν καρδιά»: εἶναι τὰ λόγια τὰ ἴδια.

Ἔτσι εἶναι. Εἶναι ζυγαριὰ ἐδῶ

νὰ ζυγιαστεῖ τὸ κρέας;

Ἔτοιμη ἐδῶ τὴν ἔχω.

Νὰ ἔχεις ἐδῶ κἀναν χειροῦργο, Σάυλοκ, μ' ἐξοδὰ σου,
νὰ δέσει τις πληγές, νὰ μὴν πεθάνει ἀπὸ τὸ αἷμα.

Εἶναι γραμμένο αὐτὸ στ' όμολογο;

Δὲν τὸ λέει καθαρά· μὰ τί μ' αὐτὸ;

Καλὸ 'ναι νὰ τὸ κάνεις ἔτσι ἀπὸ φιλανθρωπία.

Δὲ μπορῶ νὰ τὸ βρῶ: δὲν εἶναι μέσ' στ' όμολογο.

Ἐσὺ, ἔμπορε, ἔχεις τίποτα νὰ εἰπείς;

Μὰ πολὺ λέγα: εἰμ' όπισμένος καὶ παντότοιμος.—

Δῶσ' μου τὸ χέρι σου, Βασάνιε: ἔχε γειά!

Μὴ θλιβεσαι πού ξέπεσα ὡς ἐδῶ γιὰ χάρη σου.

Ἡ Τύχη, ἐδῶ δειχνεῖται πὸ καλὴ ἀπ' ὅσο

τὸ συνηθίζει: ἡ ταχτική της εἶναι πάντα

ν' ἀφήνει (τὸν κακόμοιρο) νὰ ζεῖ μετὰ ἀπ' τὸ βίός του,

νὰ ἰδεῖ μὲ γοῦβισμένα μάτια, ζωομένο μέτωπο,

πρωτὰ γεράματα ἀπὸ τέτοιο ἀργὸ βάσανο,

τέτοιαν ἀθλιότητα ἑμένα μὲ γλιτώνει.

Τὰ σέβη μου στὴν τιμημένη σου γυναῖκα:

πὲς της τὸ πῶς τελείωσε ὁ Ἀντώνιος· πὲς της

πῶς σ' ἀγαποῦσα, κάνε μου ὠραία νεκρολογία

κι ὅταν τῆς πεῖς τὴν ἱστορία, πὲς της νὰ κρίνει

ἂν εἶχε κάποτε ὁ Βασάνιος ἀγάπη.

Καημὸ μὴν ἔχεις πού τὸν φίλο σου τὸν χάνεις

οὐτ' αὐτὸς μετακινῶναι πού (εὐφραδεῖ τὸ γόος σου)

γιατί ἂν ὁ Ἑβραῖος κόψει ἀρκετὰ βαθιὰ
τὸ ξεπληρώνω εὐθὺς μ' ὅλη μου τὴν καρδιά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἀντώνιε, εἶμαι παντρεμένος μὲ γυναῖκα
πού μου 'ναί ἀκριβὴ ὅσο ἡ ζωὴ ἡ ἴδια
μὰ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ, ἡ γυναῖκα μου κι ὁ κόσμος ὅλος,
γιὰ μένα δὲ μετράνε πάνω ἀπ' τὴ ζωὴ σου.
θὰ τὰ 'δυνα ὅλα, ναί, θὰ τὰ θυσιάζα ὅλα,
σὲ τοῦτον δῶ τὸ διάολο γιὰ νὰ σὲ γλιτώσω.
Λίγα εὐχαριστῶ γι' αὐτὸ θὰ σοῦ 'λεγε ἡ γυναῖκα σου,
ἂν ἦταν κάπου ἐδῶ νὰ σ' ἀκουγε νὰ κάνεις
αὐτὴ τὴν προσφορά.

ΠΟΡΣΙΑ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ἐγὼ γυναῖκα, καὶ βεβαιῶνω πῶς τὴν ἀγαπᾶω:
ἂν ποτε νὰ 'τανε στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ
παρακαλοῦσε κάποια δύναμη ν' ἀλλάζε
τοῦτον τὸν σκυλοβριό.

ΝΕΡΙΣΑ

ΣΑΤ'ΛΟΚ

Καλὰ πού τὸ προτείνεις πίσω της· ἀλλιῶς
ἡ εὐχὴ σου θὰ 'κανε ἓνα σπίτι ἄνω κάτω.
Αὐτοὶ 'ναί οἱ Χριστιανοὶ οἰκογενεάρχες! Ἐγὼ
μιὰ κόρη· ὡς εἶπε πάρει ἕναν ἀπ' τοῦ Βαραββᾶ
τὸ γένος κι ὄχι Χριστιανό! Χασομεράμε·
παρακαλῶ συνέχεια στὴν ἀπόφαση.

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΤ'ΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΤ'ΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

Μιὰ λίτρα ἀπ' τοῦ ἐμπόρου αὐτοῦ τὸ κρέας σοῦ ἀνήκει·
τὸ δικαστήριον ἐπιδικάζει, ὁ νόμος σ' τὴ δίνει.

Ὡ δικαιοῦτατε κριτὴ!

Καὶ νὰ κόψεις τὸ κρέας ἀπ' τὸ στήθος του, ὁ νόμος
τὸ ἐπιτρέπει, τὸ δικαστήριον τὸ ἀπονέμει.

Σοφότατε κριτὴ! Ἐβγῆκε ἀπόφαση· ἐτοιμάσου.

Γιὰ περίμενε, εἶναι καὶ κάτι ἄλλο. Τοῦτο
τ' ὁμολογῶ σου δὲ σοῦ δίνει οὕτε ἓνα γιώτα αἷμα·
τὰ λόγια λένε καθαρά: «μιὰ λίτρα κρέας».
Πᾶρε λοιπὸν τ' ὁμολογο, παρ' τὴ λίτρα κρέας σου·
μὰ κόβοντάς το, ἂν γύσεις μιὰ σταγόνα αἷμα
χριστιανικό, τὰ γτήματα καὶ τ' ἀγαθὰ σου
δημεύονται, κατὰ τῆς Βενετίας τοὺς νόμους,

ἀπὸ τὸ κράτος τῆς Βενετίας.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ ὦ ἀδέλφαστε κριτὴ! Ἀκουῖς, Ἑβραῖε;

ὦ σοφὲ κριτὴ!

ΣΑΥΛΟΚ Εἰν' ἔτσι ὁ νόμος;

ΠΟΡΕΙΑ Νὰ ἴδεις ὁ ἴδιος τὸ ἔκτρον ἀπὸ δικαιοσύνη
ἐπικαλιέσαι, νὰ εἶσαι βέβαιος θὰ βρεῖς
πιο πολλὴ δικαιοσύνη ἀπ' ὅση ἐπιθυμεῖς.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Ἐσπουδαγμένε δικαστὴ! Ἀκουε τα, Ἑβραῖε:
σοφὸς κριτὴς!

ΣΑΥΛΟΚ Παίρνω λοιπὸν τὴν προσφορά: πληρώστε μου (τριπλὸ)
τ' ὁμῶλογο κι ἄς πᾶει ὁ Χριστιανός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Ἐδῶ 'ναι τὰ χρήματα.

ΠΟΡΕΙΑ Σιγὰ! Ὁ Ἑβραῖος θὰ 'χει ὅλη τὴ δικαιοσύνη
μὴ βιάζεσαι: — θὰ πάρει μοναχὰ τὸ πρόστιμο.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ ὦ Ἑβραῖε! ἀδέλφαστος κριτὴς, σοφὸς κριτὴς!

ΠΟΡΕΙΑ Γι' αὐτὸ ἐτοιμάσου ἐμπρὸς καὶ κόψε αὐτὸ τὸ κρέας.
Μὴ χύσεις αἷμα· οὔτε νὰ κόψεις πιο πολὺ ἢ πιο λίγο,
παρ' ἀκριβῶς μιὰ λίτρα κρέας: ἂν κόψεις πιο πολὺ,
ἢ πιο λίγο ἀπὸ ἀκριβῶς μιὰ λίτρα, ἄς εἶναι μόνον
τόσο, ὅσο γάνει μόνο νὰ γείρει ἡ ζυγαριά,
ἢ μόνον τὸ εἰκοστὸ ἀπὸ πληρὸ σταρόσπυρο,
τί λέω, ἂν τὸ τάσι γείρει μόνον ὅσο
μιὰ τρίχα διαφορά, ἐπιθάνει κι ὅλα τ' ἀγαθὰ σου
δημεύονται.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Δεύτερος Δανιὴλ, Δανιὴλ, Ἑβραῖε! Τώρα,
ἀπιστε, σὲ κρατᾶω καλά.

ΠΟΡΕΙΑ Τί στέκεται ὁ Ἑβραῖος; Πάρ' τὸ πρόστιμό σου.

ΣΑΥΛΟΚ Δῶστε μου τὸ κεφάλαιο κι ἄστε με νὰ πάω.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Σοῦ τό 'χω ἐτοιμὸ· ἐδῶ 'ναι.

ΠΟΡΕΙΑ Τ' ἀρνήθηκε ἀνοιχτὰ στὸ δικαστήριο: θὰ 'χει
μόνο δικαιοσύνη καὶ τ' ὁμῶλόγό του.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Δανιὴλ σοῦ λέω, δεύτερος Δανιὴλ!

Σ' εὐχαριστῶ, Ἑβραῖε, πού μου 'μαθες τὴ λέξη.

ΣΑΥΛΟΚ Δὲ θὰ πάρω οὔτε σκέτο τὸ κεφάλαιο;

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

ΔΟΓΗΣ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΛΟΚ

Θά πάρεις μοναχά τὸ πρόστιμο κι αὐτὸ
μὲ κίντυνό σου, Ἑβραῖε, θά τὸ πάρεις.
 Ἐ, τότε ὁ διάλογος ἄς τοῦ τὸ χαλαλήσει!
 Δέν κάνω ἄλλη συζήτηση.
 Στάσου, Ἑβραῖε· ὁ νόμος σέ κρατάει κι ἀπ' ἄλλοῦ.
 Εἶναι στῆς Βενετίας τοὺς νόμους καταχωρημένο,
 ἂν κατηγορηθεῖ, κι ἀποδειχτεῖ, ἓνας ξένος
 πὼς μὲ ἔμμεσες εἶτε ἔμμεσες ἐνέργειες κυριεύει
 τῇ ζωῇ ὁποιοῦδήποτε πολίτη, ἐκεῖνος,
 ποὺ ὁ ξένος ἐναντίον του θυσοδομεῖ,
 παίρνει στήν κατοχὴ του (τὸ μισό του βιός)
 τ' ἄλλο μισὸ πηγαίνει στὸ ταμεῖο τοῦ κράτους·
καὶ τοῦ ἀδικητῆ ἡ ζωὴ εἶναι μοναχά στοῦ δόγη
(τὸ ἔλεος) καὶ τοῦτο δέν ἀνακαλεῖται.
 Σὲ τούτη τὴν κατηγορία στέκεις, λέω, κι ἐσύ·
 γιατί ἀποδείχτηκε ἀπὸ τὴ διαδικασία
πὼς ἔμμεσα ὅσο καὶ ἔμμεσα ἐπιβουλευτικές
τὴν ἴδια τὴ ζωὴ τοῦ ἀντίδικού σου καὶ εἶσαι ἔνοχος
 καὶ ἡ ποινὴ σέ πιάνει ποὺ σοῦ εἶπα πρὶν.
 Γονάτισε γι' αὐτὸ καὶ ζήτησε ἔλεος ἀπ' τὸν Δόγη.
Ζήτησέ του τὴν ἄδεια νὰ κρεμασθεῖς·
 μ' ἀφοῦ τὸ βιός σου τὸ κατάσχεσε τὸ κράτος,
 δὲ σοῦ ἔχει μείνει τὸ ἔξοδο γιὰ τὸ σκονί.
 Θά κρεμασθεῖς γιὰ τοῦτο μ' ἔξοδα τοῦ κράτους.
 Καὶ γιὰ νὰ ἴδεῖς στὴ γνώμη μας τὴ διαφορὰ,
 πρὶν τὸ ζητήσεις, σοῦ χαρίζω τὴ ζωὴ.
 Ὅσο γιὰ τὴν περιουσία σου, ἡ μισὴ εἶναι
 τοῦ Ἀντώνιου· ἡ ἄλλη μισὴ πάει στὸ δημόσιον,
 ποὺ ἂν δείξεις συντριβὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ πρόστιμο.
 Τοῦ κράτους ἡ μερίδα, ὅχι τοῦ Ἀντώνιου.
 Ἐ ὅχι, πάρτε τὴ ζωὴ μου κι ὅλα· μὴ μοῦ ἀφήνετε
 οὐτ' αὐτό· παίρνετε τὸ σπίτι μου ὅταν παίρνετε
 τὴ βάση ποὺ κρατάει τὸ σπίτι μου· μοῦ παίρνετε
τὴ ζωὴ μου, ὅταν παίρνετε τὰ μέσα ποὺ με ζοῦν.

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΠΟΡΣΙΑ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τί χάρη ἐσύ μπορείς, Ἀντώνιε, νὰ τοῦ κάνεις;

Χάρισμα τὸ σκοινί, γιὰ τὸν Θεό, καὶ τίποτ' ἄλλο!

Ἄν ἀγαπάει ὁ Δόγης καὶ τὸ δικαστήριον,

δέχομαι νὰ ξαφλήσει τὴν ποινὴν τοῦ

μὲ τὸ μισό του βιός· καὶ νὰ 'χω ἐγὼ τὸ ἄλλο μισό

στὴ διάθεσή μου, νὰ τὸ δώσω ὅταν πεθάνει,

στὸν νέο πού τελευταῖα ἐκλεψε τὴν κόρη του·

ἀλλὰ μὲ δυὸ ὅρους: γιὰ τὴ χάρη αὐτὴ νὰ γίνει

ἀμέσως Χριστιανός· ὁ ἄλλος, νὰ γράφει ἐδῶ

στὸ δικαστήριον ὅ,τι περιουσίᾳ θὰ 'χει,

ὅταν πεθάνει, στὸν γαμπρό του τὸν Λορέντσο

καὶ στὴν κόρη του.

ΔΟΓΗΣ

Αὐτὸ νὰ κάνει, ἀλλιῶς ἀνακαλῶ

τὴ χάρη πού εἶπα θὰ τοῦ κάνω πρὶν.

Ἐβραῖε, εἶσαι σύμφωνος; Τί λές;

Σύμφωνος.

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΔΟΚ

ΠΟΡΣΙΑ

ΣΑΥΔΟΚ

Γραμματέα, κάνε μιὰ πράξη δωρεᾶς.

Παρακαλῶ, δώστε μου ἄδεια νὰ φύγω:

δὲν εἶμαι καλὰ. Στεῖλτε ἀπόκοντα τὸ ἔγγραφο

καὶ θὰ τὸ ὑπογράψω.

ΔΟΓΗΣ

Πήγαινε, μὰ νὰ τὸ κάνεις.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὡς πρὸ βάπτισή σου θὰ 'χεις δυὸ νονοῦς· ἂν ἦμουν

δικαστὴς σου ἐγώ, θὰ εἶχες κι ἄλλους δέκα,

γιὰ τὴν κρεμάλα, ὄχι γιὰ τὴν καλυμπήθρα.

(Βγαίνει ὁ ΣΑΥΔΟΚ.)

ΔΟΓΗΣ

Κύριε, παρακαλῶ νὰ 'ρθεῖς στὸ σπίτι μου νὰ φᾶμε.

ΠΟΡΣΙΑ

Ζητάω ταπεινὰ ἀπ' τὴ χάρη σου συγγνώμῃ:

πρέπει νὰ ἐπιστρέψω σήμερα στὴν Πάδουα,

καὶ βιάζομαι νὰ ξεκινήσω ἀμέσως.

ΔΟΓΗΣ

Κρίμα πού δὲ σοῦ στέργει.— Ἀντώνιε, εὐχαρίστησε

τὸν κύριο ἀπὸ δῶ, γιὰτὶ κατὰ τὴ γνώμη μου

τοῦ εἶσαι πολὺ ὑποχρεωμένος.

(Βγαίνουν ὁ ΔΟΓΗΣ, οἱ πρόδρομοι καὶ οἱ ἀκόλουθοι.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Πολυάξιε κύριέ μου, ἐγὼ κι ὁ φίλος μου ἔχουμε

σήμερα χάρη στή σοφία σου γλιτώσει
ἀπὸ βαρύτερες ποινές· καὶ γι' ἀνταπόδοση
τρεῖς χιλιάδες δουκάτα, χρέος μας στὸν Ἑβραῖο,
ἀπὸ καρδιάς σ' τὰ δίνουμε γιὰ τοὺς καλοὺς σου κόπους.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καὶ σοῦ 'μαστε ὑποχρεωμένοι πάνω ἀπ' ὅλα,
μὲ τὴν ἀγάπη μας καὶ δοῦλοι σου γιὰ πάντα.

ΠΟΡΣΙΑ

Καλὰ 'ναι πληρωμένος ὁ εὐχαριστημένος·
κι ἐγώ, γλιτώνοντάς σε, εἰμ' εὐχαριστημένος,
καὶ λέω τὸν ἑαυτό μου καλοπληρωμένο:
ποτέ ἄλλωστε δὲν εἶχα πνεῦμα φιλοχρήματο.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Παρακαλῶ, νὰ γνωριστοῦμε, στὰν ξαναῖδωθοῦμε:
μ' εὐχὲς τίς πιὸ καλὲς σὰς ἀποχαιρετῶ.

Καλέ μου κύριε, δὲ μπορῶ, πρέπει νὰ προσπαθῶ,
νὰ σὲ παρακαλέσω ἀκόμα: πᾶρε κάποιο ἐνθύμιο,
κάτι ἀπὸ μᾶς, σὰν χάρισμα, ἔχει πληρωμὴ.

ΠΟΡΣΙΑ

Κάνε μου σὲ παρακαλῶ δυὸ γάρες μόνο,
νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθεῖς καὶ νὰ μὲ συγχώρεῖς.
Πολὺ μὲ πιέξεις καὶ γι' αὐτὸ θὰ ὑποχωρήσω.

(Στὸν ΑΝΤΩΝΙΟ.)

Δῶς' μου τὰ γάντια σου, θὰ τὰ φορῶ γιὰ χάρη σου·

(Στὸν ΒΑΣΑΝΙΟ.)

Κι ἀπὸ σένα, γι' ἀγάπη σου, θὰ πάρω ἐνθύμιο
τὸ δαχτυλίδι. Μὴν πισωτραβᾶς τὸ χέρι σου·
δὲ θέλω τίποτ' ἄλλο· καὶ γι' ἀγάπη ἐσθ'
δὲ θὰ μοῦ τ' ἀρνηθεῖς.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τοῦτο τὸ δαχτυλίδι, κύριέ μου; Ἄμπα,
κὰν τίποτα, θὰ 'ναι ντροπὴ μου νὰ σ' τὸ δώσω.

ΠΟΡΣΙΑ

Δὲ θέλω τίποτ' ἄλλο, μόνο αὐτό·
νά, κάπως μὲ τραβᾶι μοῦ φαίνεται.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τοῦτο ἔχει κάτι πάνω ἀπ' τὴν ἀξία του.
Τὸ πιὸ ἀκριβὸ τῆς Βενετίας νὰ σοῦ 'βρῶ δαχτυλίδι,
μὲ τὸν ντελάλη: μόνο γιὰ τοῦτο,
παρακαλῶ, συχώρεσέ με.

ΠΟΡΣΙΑ

Βλέπω, κύριε, εἶσαι γενναῖοδωρος νὰ τάξεις:

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

μ' ἔμαθες πρώτα νὰ ζητάω, καὶ τώρα μὲ μαθαίνεις
θαρρῶ, πῶς πρέπει ν' ἀπαντοῦν σ' ἓνα ζητιάνο.
Καλέ μου κύριε, τοῦτο δῶ τὸ δαχτυλίδι
μοῦ τό 'δωσε ἡ γυναῖκα μου, κι ὅταν μοῦ τό 'βαλε
μὲ ὅρκισε ποτέ μου νὰ μὴν τὸ πουλήσω,
οὔτε νὰ τὸ χαρίσω, οὔτε νὰ τὸ χάσω.

ΠΟΡΣΙΑ

Μὲ τέτοιες δικιολογίες πολλοὶ ἄντρες
γλιτώνουνε τὰ δῶρα τους. **Κι ἂν ἡ γυναῖκα σου**
δὲν εἶναι καμιὰ παλαβὴ καὶ μάθει πόσο
πολύ τ' ἀξίζω ἐγὼ αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι,
δὲ θὰ σοῦ ἔχει ἀμάχη αἰώνια γιὰτὶ τό 'δωσες
σὲ μένα. **Ὡραῖα, ἄς εἰσαστε καλά.**

(*Βγαίνουν ἡ ΠΟΡΣΙΑ καὶ ἡ ΝΕΡΙΣΑ.*)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καλέ Βασάνιέ μου, δῶσ' του τὸ δαχτυλίδι:
ἡ ἀξία του κι ἡ ἀγάπη μου ἄς ζυγιαστοῦν
ἴσα μὲ τῆς γυναίκας σου τὴν ἐντολὴ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἄντε, Γρατιάνο, τρέχα, πρόφτασέ τον, δῶσ' του
τὸ δαχτυλίδι, κι ἂν μπορέσεις φέρ' τονε στοῦ Ἀντώνιου
τὸ σπίτι. Τρέχα, βιάσου.

(*Βγαίνει ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.*)

Ἔλα, ἐσύ κι ἐγώ, πᾶμε κειπέρα ἀμέσως,
καὶ τὸ πρωὶ νωρίς κι οἱ δύο μας θὰ πετάξουμε
γιὰ τὸ Μπελμόντο. Πᾶμε, Ἀντώνιε.

(*Βγαίνουν.*)

Σ Κ Η Ν Η 2

Στὸ ἴδιο μέρος. Δρόμος.

(*Μπαίνει ἡ ΠΟΡΣΙΑ καὶ ἡ ΝΕΡΙΣΑ.*)

ΠΟΡΣΙΑ

Ρώτησε βρὲς τοῦ Ἑβραίου τὸ σπίτι, δῶσ' του τοῦτο
τὸ ἔγγραφο νὰ τὸ υπογράψει. Φεύγουμε εὐθύς,

μιά μέρα πρὶν ἀπ' τοὺς ἄντρες μας θὰ ἴμαστε σπίτι·
τοῦτ' τὸ χαρτὶ πολὺ θὰ τοῦ καλόρθει τοῦ Δορέντσου.

(Μπαίνει ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ Ὁραῖε μου κύριε, καλὰ ποῦ σὲ προφταίνω.

Ὁ κυρ-Βασάνιος, ἀφοῦ τὸ καλοσκεφτή,
σοῦ στέλνει, νά, τὸ δαχτυλίδι, καὶ παρακαλεῖ
γιά τὴν παρέα σου στὸ γεῦμα.

ΠΟΡΣΙΑ

Ἀδύνατο: τὸ δαχτυλίδι του τὸ δέχομαι
πολὺ εὐχαρίστως καὶ νά τοῦ τὸ εἰπεῖς, παρακαλῶ:
ἀκόμα σὲ παρακαλῶ, δεῖξε στὸν νεαρό μου
τοῦ γερο-Σάυλοκ τὸ σπίτι.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μετὰ χαρᾶς.

ΝΕΡΙΣΑ

Κύριε, νά σοῦ εἰπῶ.

(Ἰδιαίτερα στὴν ΠΟΡΣΙΑ.)

Θὰ ἰδῶ νά πάρω τοῦ ἄντρα μου τὸ δαχτυλίδι,
ποῦ ὀρκίστηκε νά τὸ φυλάξει αἰώνια.

ΠΟΡΣΙΑ

Σ' τὸ λέω, θὰ τοῦ τὸ πάρεις καὶ θὰ μᾶς ὀρκίζονται
σωρὸ τοὺς ὀρκους πῶς τὰ δαχτυλίδια τὰ ἔδωσαν
σ' ἄντρες· ὅμως ἐμεῖς μὲ ὀρκους πρὸ πολλοῦς
θὰ τοὺς διαψεύδουμε καὶ θὰ τοὺς πεισμάτωνουμε.
Δρόμο καὶ βιάσου· ξέρεις ποῦ θὰ περιμένω.

ΝΕΡΙΣΑ

Ἔ, καλὲ κύριε, θὰ μοῦ δείξεις λέω τὸ σπίτι;

(Βγαίνουν.)

ΠΡΑΞΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΛΟΓΟΣ: ΑΓΑΠΗ

ΣΚΗΝΗ 1

Μπελμόντο. 'Η δεντροστοιγία μπροστά
στο σπίτι της Πόροσιας.

(Μπαίνουν ο ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ και η ΓΕΣΙΚΑ.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Λαμπρό φεγγάρι: τέτοια νύχτα σαν αυτή,
που ανάλαφρη αύρα φιλούσε απαλά τὰ δέντρα
χωρίς νά θροούν, θαρρώ μιὰ τέτοια νύχτα θά 'ταν
στής Τροίας τὰ τείχη ἀνεβασμένος ὁ Τρωίλος,
κι ἡ ψυχὴ του θά στέναζε κατὰ τίς τέντες
τῶν Δαναῶν, ὅπου πλάνιαζε ἡ Χρυσίδα. Τέτοια νύχτα.
ΓΕΣΙΚΑ Μιὰ τέτοια νύχτα ἡ Θίσβη στή δροσιὰ νυχοπατώντας,
εἶδε τὴ σκιά τοῦ λέοντα πρὶν νά ἰδεῖ τὸν ἴδιον
κι ἔφυγε κατατρομαγμένη.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Μιὰ τέτοια νύχτα ἡ Διδώ μ' ἐπὶ τὸ χέρι στάθη
στοῦ ἄγριου πέλαγου τὸν ὕψο κι ἔκανε σινιάλο
στον καλὸ της νά γυρίζε στὴν Κασσηδὼνα.
ΓΕΣΙΚΑ Μιὰ τέτοια νύχτα ἡ Μήδεια μάζευε τὰ μαγιοβότανα
ποὺ ξανάνιωσαν τὸν γερο-Αἴσωνα.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Μιὰ τέτοια νύχτα τὸ 'σκασε ἀπ' τὸν πλούσιο Ἑβραῖο
(ἡ Γέσικα) καὶ μ' ἕναν ἀχαϊρευτὸ καλὸ της,
ἔφυγε ἀπὸ τὴ Βενετιά γιὰ τὸ Μπελμόντο.

ΓΕΣΙΚΑ Μιὰ τέτοια νύχτα τῆς ὀρκίστη ὁ νέος Λορέντσος
πιστὴν ἀγάπη καὶ τῆς πῆρε τὴν ψυχὴ της
μ' ὀρκους πίστες πολλούς, μ' ἀληθινὸν αὐτ' ἕναν.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Μιὰ τέτοια νύχτα ἡ Γεσικόλχα ἡ ὁμορφὴ
σὰ μιὰ στριγκλίτσα τὸν καλὸ της συκοφάντησε
κι ἐκεῖνος τὴ συχώρεσε.

ΓΕΣΙΚΑ Θὰ σέ ξενύχιαζα, ἀλλὰ κάποιος ἔρχεται, ἀκού!

Ἀκούω πατήματα.

(Μπαίνει ὁ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ποῖος ἔτσι βιαστικὸς μέσ' στή σιωπὴ τῆς νύχτας;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Φίλος.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Φίλος! Τί φίλος; Τ' ἔνομά σου, φίλε!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μὲ λένε Στέφανο καὶ εἰδήσῃ σᾶς φέρνω πῶς ἡ κυρά μου πρὶν νὰ φέξει θά 'ναι δῶ στὸ Μπελμόντο: γυρίζει στὰ προσκυνητάρια, καὶ γονατίζει καὶ προσεύχεται γιὰ νὰ 'ναι τοῦ γάμου της οἱ ὥρες καλορίζικες.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ποῖος ἔρχεται μαζί της;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μόν' ἓνας ἄγγελος ἀσκητῆς κι ἡ παρακότη της. Παρακαλῶ, μήπως ἐγύρισε ὁ ἀφέντης μου;

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ὅχι, οὔτε γύρισε οὔτε ἀκούσαμε γι' αὐτόν. Μ' ἄς πᾶμε μέσα, Γέσικα, παρακαλῶ, νὰ ἐτοιμάσουμε μιὰ ἐπίσημην ὑποδοχὴ γιὰ νὰ καλωσορίσουμε τὴν οἰκοδέσποινα.

(Μπαίνει ὁ ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.)

ΛΑΝΣΕΛ. Σολά, σολά! Ἀχαχούχα! Σολά, σολά!

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ποῖος χουγιαίζει;

ΛΑΝΣΕΛ. Σολά! Μὴν εἶδατε τὸν κυρ-Λορέντσο; Κυρ-Λορέντσο! Ἔ, σολά, σολά!

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Πάψ' τὸ χούγιασμα, βρέ· ἐδῶ εἶμαι.

ΛΑΝΣΕΛ. Σολά! Ποῦ; Ποῦ;

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ἐδῶ.

ΛΑΝΣΕΛ. Πές του πῶς ἦρθε ταχυδρόμος ἀπ' τὸν ἀφέντη μου, μὲ τὸ κέρατό του γιομάτο καλὰ νέα: ὁ ἀφέντης μου θὰ εἶναι δῶ πρὶν ξημερώσει. (Βγαίνει.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Πᾶμε, γλυκιὰ μου, μέσα, ἐκεῖ νὰ περιμένουμε τὸν ἐρχομὸ τους· μὰ γιὰτί νὰ πᾶμε μέσα; Φίλε μου Στέφανε, παρακαλῶ, νὰ εἰπῇς μέσα στὸ σπίτι ὅτι ἡ κυρά σας ἔρχεται καὶ φέρ' τὴ μουσικὴ σας ἔξω στ' ἀνοιχτά.—

(Βγαίνει ὁ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.)

Πόσο γλυκά κοιμάται ἡ φεγγαράδα πάνω
 σὲ τοῦτ' τὸν πάροχο! Ἐδῶ νὰ κάτσουμε, καὶ οἱ ἤχοι
 τῆς μουσικῆς στ' αὐτιά μας ἄς γλιστρήσουν:
 στὴν ἀπαλὴ τῆς νύχτας σιγαλιὰ ταιριάζουν
 τ' ἀγγίγματα ἀπὸ τὴ γλυκιὰ ἁρμονία.
 Κάθισε, Γέσικα: δὲς πῶς ἡ οὐράνια ἄπλα
 εἶναι μὲ πούλιες πυκνοκέντητη ἀπὸ μάλαμα
 λαμπρό: κι ἡ πιδὲ μικρὴ κουκίδα παύ θωρεῖς
 στὴν κίνησή της τραγουδάει σὰν ἄγγελος,
 πάντα ἁρμονία μὲ τ' ἀγνόηρα τὰ χερουβεῖμ·
 τέτοια ἁρμονία ἔχουν οἱ ἀθάνατες ψυχές·
 μὰ ἐνῶσα τοῦτ' τὸ ντύμα τῆς φθορᾶς τὸ πῆλινο
 εἰς περικλείνει ἀπὸ παντοῦ δὲν τὴν ἀκούμε.

(Μπαίρνουτ οἱ Μουσικοί.)

Ἐλαίτε, μ' ἓναν ὕμνο σας ξυπνήστε τὴν Αὐγή:
 μὲ τόνους ἀπαλότατους χαϊδεῦτε τῆς κυρᾶς σας
 τ' αὐτιά, τραβᾶτε τὴ στὸ σπίτι μὲ τὴ μουσική.

(Μουσική.)

ΓΕΣΙΚΑ ΛΟΠΕΝΤΕΟΣ

Ἀκούοντας μουσικὴ γλυκιὰ ποτὲ δὲν εὐθυμῶ.
 Ὁ λόγος εἶναι πὼς προσέχει ὁ νοῦς σου: γιατί μόνον
 πρόσεξε μιὰ ἄγρια ξανακμμένη ἀγέλη, ἢ μιὰ παρέα
 πουλάρια ἀδᾶμαστα, πὼς κάνουνε πηδῆματα
 τραλά, φρουμάζουν δυνατὰ καὶ χλιμιντρίζουν,
 ἀπὸ τὸ αἷμα τους ποὺ βράζει· ἂν μόνο τύχει
 ν' ἀκούσουν νὰ σημάνει σάλπιγγα, ἢ ἂν ἀγγίξει
 τ' αὐτιά τους ἓνας μουσικὸς σκοπός, θὰ ἰδεῖς
 πὼς σταματᾶν ὅλα μεμιάς καὶ τ' ἄγρια μάτια τους
 παίρνουν ἀτένισμα σεμνὸ ἀπὸ τὴ γλυκιὰ
τῇ δυνάμει τῆς μουσικῆς· γι' αὐτὸ κι ὁ ποιητὴς
 φαντάστη τὸν Ὀρφέα νὰ ἀέρνει δέντρα, πέτρες,
 νερά· ἀφοῦ τίποτα δὲν εἶναι τόσο ἀναίσθητο,
 σκληρὸ καὶ λυσσασμένο, ποὺ νὰ μὴν τοῦ ἀλλάζει
 πρόσκαιρα ἡ μουσικὴ τὴ φύση του. Ὁ ἄνθρωπος
 ποὺ μέσα του δὲν ἔχει μουσικὴ, οὔτε συγκινιέται

ἀπὸ γλυκὸς τόνων συμφωνία, εἶναι ἄξιος
γιὰ προδοσιές, ρεμοῦλες καὶ κατεργαριές
μαύρη σὰν νύχτα εἶναι (ἢ κίνησι τοῦ νοῦ του,
καὶ τὰ αἰσθηματά του σκοτεινὰ σὰν Ἑρεβος:
τέτοιον νὰ μὴν τὸν ἐμπιστευέσαι.

Πρόσεξ' τῇ μουσικῇ.

(~~Μπαί-λιν~~ σὲ ἀπόστασις ἢ ΠΟΡΣΙΑ καὶ ἡ ΝΕΡΙΣΙΑ.)

ΠΟΡΣΙΑ

Αὐτὸ τὸ φῶς ποῦ βλέπουμε καίει στὴ μπασιά μου.
Πόσο μακριὰ ὁ μικρὸς λύχνος στέλνει τὶς ἀχτίνες του!

ΝΕΡΙΣΙΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Ἔτσι φέγγει ἔργο καλὸ μὲς στὸν τιποτένο κόσμο.

Στοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς δὲ βλέπαμε τὸ λυχνό.

Ἔτσι εἶναι ἡ δόξα: ἡ τρανότερη ἐπισκιάζει
τὴν πρὸ μικρή· ἀντιβασιλέας λάμπει
σὰν βασιλιάς ὥσπου νὰ φτάσει ὁ βασιλιάς
καὶ τότε ἀδειάζει ἡ θέση του καθὼς ἀδειάζει
ποτάμι στὸν ὠκεανό. Ἀκουσε! Μουσικῇ!

ΝΕΡΙΣΙΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Εἶναι, κυρία, ἡ μουσικὴ σου τοῦ ἀπαιτοῦ μας.

Βλέπω πὼς τίποτα δὲν εἶναι μόνο του καλὸ,

ἀπόλυτα. Τῇ νύχτα ἀκούεται πρὸ γλυκὰ

θαρρῶ, ἀπὸ τὴν ἡμέρα.

ΝΕΡΙΣΙΑ

ΠΟΡΣΙΑ

Ἡ σιγαλιά, κυρία, τῆς δίνει αὐτὴ τὴ χάρη

Ἡ χάρις κελαηθεῖ γλυκὰ σὰν κορδαλλὸς
ὅταν δὲν εἶναι ἀκροατές· καί, λέω, τ' ἀηδόνι,
ἂν κελαηθοῦσε ἡμέρα, ὅταν ἡ χίνα κράζει,
δὲ θὰ περνοῦσε γιὰ τραγουδιστὴς καλύτερος
ἀπὸ τὸν τουμποράχτη. Πόσα πράματα δὲ βρίσκουν
στὴν ὥρα, τοὺς τὸν ἔπαινό τοὺς τὸν σωστὸ
καὶ τὴν ἀληθινὴ τοὺς τελειότητα! Ἔ, ἡσυχία!

Κοιμάται ἡ Σελήνη μὲ τὸν Ἑνδυμίωνα,

καὶ δὲ θὰ ἤθελε νὰ τὴν ξυπνήσουν.

(Ἡ μουσικὴ παύει.)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

ΠΟΡΣΙΑ

Ἄν δὲ γελιέμαι, αὐτὴ τὰν ἡ φωνὴ τῆς Πόρσιας.

Μὲ γνώρισε, ὅπως ὁ στραβὸς τὸν κοῦκο, ἀπὸ
τὴν ἀσκήμη φωνὴ μου.

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Κυρά ακριβή, καλῶς μᾶς ἤρθες σπίτι σου.

ΠΟΡΣΙΑ Προσευκηθήκαμε γιὰ τῶν ἀντρῶν μας τὸ καλό, κι ἐλπίζουμε οἱ εὐκές μας πιάσαν τόπο. Γύρισαν;

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Κυρία, *δχι ἀκόμα*· ἀλλά ῥθε μπρὸς μαντάτορας κι ἔφερε μήνυμα πὼς ἔρχονται.

ΠΟΡΣΙΑ Νερίσα, πήγαινε καὶ δώσε διαταγὴ στοὺς ὑπηρέτες μου κανέναν νὰ μὴν πεῖ πὼς λείψαμε ἀπὸ δῶ· οὔτε σύ, Λορέντσο, οὔτε, Γέσικα, ἐσύ.

(*Ἀκούγεται σάλπισμα.*)

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ Ὁ ἄντρας σου ἔφτασε· ἀκούω τὸ σάλπισμά του: δὲν εἴμαστε, κυρία, φλύαροι, μὴ φοβᾶσαι.

ΠΟΡΣΙΑ *Ἡ νύχτα αὐτὴ θαρρῶ νὰ σὰν ἡμέρα ἀδιάθετη* φαίνεται λίγο πιδ χλωμή: εἶναι μιὰ ἡμέρα σὰν τὴν ἡμέρα πού ναι ὁ ἥλιος μέσ' στὰ σύννεφα.

(*Μπαίνουν ὁ ΒΑΣΑΝΙΟΣ, ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ καὶ ὁ ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ μὲ τὴν ἀκολουθία τους.*)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Θά 'χαμε ἡμέρα ἐμεῖς μαζί μὲ τοὺς Ἀντίποδες, ἂν περπατούσες σὺ στὴν ἀπουσία τοῦ ἡλίου.

ΠΟΡΣΙΑ *Ἀμποτε γὰ νὰ λάμπω, μὰ δχι καὶ νὰ καίω*· εἰ μιὰ πού καίει μπορεῖ νὰ κάψει καὶ τὸν ἄντρα της, κι ἐγὼ ποτὶ δὲ θά 'θελα νὰ κάψω τὸν Βασάνιο· μὰ ὅλα ἄς τὰ πάει καλὰ ὁ Θεός! Καλῶς μᾶς ἤρθες στὸ σπίτι, κύριέ μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ Σ' εὐχαριστῶ, κυρά μου. Πὲς τὸ καλωσόρισες στὸν φίλο μου: ἐτοῦτος εἶναι, τοῦτος εἶν' ὁ Ἀντώνιος πού τοῦ 'μαι τόσο ἀπειρα ὑποχρεωμένος.

ΠΟΡΣΙΑ Πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ τοῦ 'σαι ὑποχρεωμένος, γιὰτὶ, ὅπως ἄκουσα, πολὺ χρεώθηκε γιὰ σένα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ὅχι πιδ πάνω ἀπ' τὸ καλὸ ξεχρώμά μου.

ΠΟΡΣΙΑ Πολὺ καλῶς μᾶς ὄρισες σπίτι μας, κύριέ μου· πού πρέπει ἀλλιῶς κι ὄχι μὲ λόγια νὰ σ' τὸ δείξουμε, καὶ συντομεύω αὐτὴ τὴν ἄυλη φιλοφρόνηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΙΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

Πράξη Ε', Σκ. 1

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

(Στή ΝΕΡΙΣΑ.)

Μά τή σελήνη αὐτή, σοῦ λέω, μὲ ἀδικεῖς·
ἀλήθεια, τὸ 'δωσα στὸν γραμματέα τοῦ δικαστῆ:
κάλλιο νὰ τὸν (μουνούχιζαν) στὸ διάβολο, ἀφοῦ,
ἀγάπη μου, τόσο κατὰκαρδὰ τὸ παίρνεις.

ΠΟΡΕΙΑ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Πιάσατε κιόλα τὸν (καβγά); Τί τρέχει;

Γιὰ ἓναν κρίκο χρυσό, ἓνα παλιοδαχτυλίδι
πού μοῦ 'δωσε, μὲ ρήτρα χαραγμένη ἀπάνω
γιὰ ὅλον τὸν κόσμο σὰν στιχάκι μαχαίρᾳ
πάνω σὲ κάμα, «ἀγάπα με καὶ μὴ μὲ παρατήσεις».
Τί μοῦ μιλάς γιὰ ρήτρα καὶ γι' ἀξία; Μ' ὀρκίστηκες,
ὅταν σοῦ τὸ 'δωσα, πὼς θὰ τὸ φόραες ὡς
τὴν ὥρα πού θὰ πέθαινες, καὶ πὼς μαζί σου
θὰ κείτονταν μέσα στὸν τάφο σου! Ἄν ὄχι
γιὰ μένα, (μόνο γιὰ τοὺς φλογερούς σου ὄρκους)
ὄφειλες νὰ τὸ σεβάσουν καὶ νὰ τὸ φύλαγες.
Τὸ 'δωσε στὸν γραφιὰ τοῦ δικαστῆ! Ὁ Θεὸς
νὰ μὲ δικάσει, ὁ γραφιὰς πού τὸ 'χει πάρει
ποτέ τὸ πρόσωπό του δὲ θὰ βγάλει τρίχες.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

ΝΕΡΙΣΑ

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Θὰ βγάλει, ἂν ζήσει νὰ γίνει ἄντρας.

Μάλιστα, ἂν μιὰ γυναίκα ζώντας γίνεταί ἄντρας.

Ἐ, μὰ τὸ χέρι τοῦτο, τὸ 'δωσα σ' ἓναν νεαρό,
κοπέλι πῆς, ἓνα κοπέλι κατσιασμένο,
ὄχι ψηλότερο ἀπὸ σένα, στὸν γραφιὰ τοῦ δικαστῆ.

Ἐνα κοπέλι φλύαρο πού μοῦ τὸ ζήτησε

γι' ἀνταμοιβή: δὲ μοῦ 'στεργε νὰ τοῦ τ' ἀρνηθῶ.

Τὸ μάλωμα τὸ ἀξίζεις — πρέπει νὰ σ' τὸ εἰπῶ —

νὰ χωριστεῖς τόσο εὐκολὰ ἀπ' τὸ πρῶτο δῶρο

τῆς (γυναικας σου)· κάτι τι πού ἐδέθη μὲ (ὄρκους)

στὸ (δαχτυλό σου) καὶ ἐκαρφώθη μὲ κίστη

(στὸ κράς σου) Ἐδωσα κι ἐγὼ ἓνα δαχτυλίδι στὸν καλό μου

κι ὄρκο τοῦ πῆρα νὰ μὴν τ' ἀποχωριστεῖ ποτέ·

κι ἐδῶ 'ναι τον, τολμάω νὰ ὀρκιστῶ γι' αὐτὸν

πὼς δὲ θὰ τ' ἀποχωριζόταν, δὲ θὰ τὸ 'βγαζε

ΠΟΡΕΙΑ

ἀπὸ τὸ δάχτυλό του γιὰ τὸ βιὸς τοῦ κόσμου.
Λοιπόν, Γρατιάνο, ἀλήθεια, δίνεις στὴ γυναῖκα σου
πολὺ ἀσπλαχνὴ αἰτία νὰ θλιβέται: στὴ θέσῃ της
ἐγὼ θὰ τρελαινόμουν.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

(Μόνος του.) Πῶς, κάλιο νὰ ἔχα κόψει τὸ ζερβὶ μου χέρι,
καὶ νὰ δουλοῦμαι πῶς ἔχασα τὸ δαχτυλίδι
υπερασπίζοντάς το.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὁ κυρ-Βασάνης χάρισε τὸ δαχτυλίδι του
στὸν δικαστὴ ποὺ τοῦ τὸ ζήτησε, καὶ τόντι
πολὺ τοῦ ἀξίει καὶ ὕστερα τὸ κοπέλι,
ὁ γραμματέας του, ποὺ κάτι ἔγραψε κειχάμω,
ζήτησε τὸ δικό μου· καὶ κάνεις τους, οὔτε
κοπέλι οὔτ' ἀφέντης, θέλαν ἄλλο τίποτα
παρὰ τὰ δὺο τὰ δαχτυλίδια.

ΠΟΡΣΙΑ

Τί δαχτυλίδι ἔδωσες, ἀφέντη μου; Ὁχι, ἐλπίζω,
κεῖνο ποὺ πῆρες ἀπὸ μένα.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἄν μποροῦσα στὸ φταίξιμο νὰ πρόσθετα ἓνα φέμα,
θὰ τ' ἀρνόμουν· μὰ δὲς τὸ δάχτυλό μου, λείπει
τὸ δαχτυλίδι, πάει.

ΠΟΡΣΙΑ

Εἶπαι καὶ ἡ πίστη λείπει ἀπὸ τὴν ἐπίστη καρδιά σου.
Μὰ τὸν Θεό, ποτὲ δὲ θὰ ῥθω στὸ κρεβάτι σου
ὥσπου νὰ ἰδῶ τὸ δαχτυλίδι.

ΝΕΡΙΣΑ

Οὔτ' ἐγὼ στὸ δικό σου, ὥσπου νὰ ξαναἰδῶ
τὸ δικό μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Γλυκιά μου Πόρσια, ἂν ἐγνώριζες ποιοῦ τὸ ὄδωσα
τὸ δαχτυλίδι, ἂν γνῶριζες γιὰ ποῖονε τὸ ὄδωσα
τὸ δαχτυλίδι, ἂν ἐκίωθες γιατὶ τὸ ὄδωσα
τὸ δαχτυλίδι καὶ πόσο ἤθελά μου τὸ ἄφησα
τὸ δαχτυλίδι, ποὺ δὲν ἤθελε ἄλλο τίποτα
παρὰ τὸ δαχτυλίδι, θὰ χαμέλιονες τῇ φόρᾳ
τῆς δυσἀρεσκείας σου.

ΠΟΡΣΙΑ

Ἄν γνώριζες (τί χάρι εἶχε τὸ δαχτυλίδι.)
ἢ τῇ μισῇ ἀξία ἐκείνης ποὺ σοῦ τὸ ὄδωσε
τὸ δαχτυλίδι, ἢ πόσο ἦταν τιμὴ σου νὰ φυλάξεις

τὸ δαχτυλίδι, τότε δὲ θ' ἀποχωρίζουσιν
τὸ δαχτυλίδι. Εἶναι κανεὶς τόσο παράλογος,
ἂν ἤθελες νὰ τὸ ὑπεράσπιζες μὲ ὅλους
τοῦ ζήλου τοὺς βαθμούς, ποὺ θὰ ἐπίμενε χωρὶς
διάκριση νὰ πάρει ὅ,τι 'χεις φυλαχτὸ ἱερό;
Τί νὰ πιστέψω, μοῦ τὸ 'μαθε ἡ Νερίσα: νὰ πεθάνω,
ἀλλὰ τὸ δαχτυλίδι μου τὸ 'χει γυναίκα.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

"Οχι, κυρά μου, στὴν τιμὴ μου, στὴν ψυχὴ μου,
ὄχι γυναίκα· παρὰ ὁ νομικὸς ὁ δόκτορας,
ποὺ δὲ δεχότανε νὰ πάρει τρεῖς χιλιάδες
δουκάτα, παρὰ ζήτηγε τὸ δαχτυλίδι,
ποὺ τοῦ τὸ ἀρνήθηκα καὶ βάστηξε ἡ καρδιά μου
νὰ φύγει δυσαρεστημένος· ποιὸς, αὐτὸς
ποὺ γλίτωσε ἀπ' τὸν θάνατο τὸν ἀκριβό μου φίλο.
Τί νὰ 'κανα, γλυκιὰ κυρά μου; Ἀνταγιάστηκα
νὰ τοῦ τὸ στείλω ἀπόκοντα· μὲ πῆξε ἡ ντροπὴ
καὶ ἡ εὐγένεια· δὲν ἤθελα τὴν τιμὴ μου
νὰ λεκιάσῃ τόσο πολὺ ἀπ' τὴν ἀγαρίστηα.
Συγχώρα με, καλὴ μου, τί, μὰ αὐτὰ τὰ εὐλογημένα
φῶτα τῆς νύχτας, ἂν ἐσύ 'σουν ἐκεῖπέρα,
θαρρῶ θὰ μοῦ ζητοῦσες σὺ τὸ δαχτυλίδι
νὰ τὸ 'δινες στὸν ἄξιο ἐκεῖνο δόκτορα.

ΠΟΡΣΙΑ

"Ἄς μὴν πλησιάσει αὐτὸς ὁ δόκτορας στὸ σπίτι μου.
Μιὰ κι ἔχει τώρα τὸ πετράδι ποὺ ἀγαποῦσα,
ποὺ σὺ εἶχες ὀρκιστεῖ νὰ τὸ φυλάς γιὰ χάρη μου,
γενναιόδωρη κι ἐγὼ θὰ γίνω σὰν κι ἐσένα·
καὶ δὲ θὰ τοῦ ἀρνηθῶ ὅτιδὴποτε δικό μου·
ὄχι, οὔτε τὸ κορμί μου, οὔτε τὸ κρεβάτι
τοῦ ἄντρα μου. Θὰ τὸν γνωρίσω, εἶμαι σίγουρη:
μὴ μείνεις νύχτα ἐξω ἀπ' τὸ σπίτι· φύλα με σὰν Ἄργος:
τί ἂν δὲν τὸ κάνεις, ἂν μ' ἀρῇσεις μοναχὴ,
μὰ τὴν τιμὴ μου, ποὺ ἀκόμα εἶναι δική μου,
θὰ πάρω αὐτὸν τὸν δόκτορα συγκρόβωτό μου.
Κι ἐγὼ τὸν γραμματεῖα του· γι' αὐτὸ σκέψου καλὰ

ΝΕΡΙΣΑ

- ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ** πώς θά μ' ἀφήσεις νά φυλάω ἡ ἴδια τὸν ἑαυτό μου.
Καλά, κάνε ὅ,τι θές: μόνο μὴν τὸν τσακώσω,
τὶ τοῦ τῆ σπάζω ἐγὼ τοῦ νιοῦ γραφιᾶ τὴν πένα.
- ΑΝΤΩΝΙΟΣ** Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἄτυχη αἰτία γι' αὐτὸ τὸ μάλωμα.
- ΠΟΡΣΙΑ** Κύριε, μὴ λυπᾶσαι· καλῶς ἦρθες μολοντοῦτο.
- ΒΑΣΑΝΙΟΣ** Πόρσια, σχώρα μου αὐτὸ τὸ ἄδικο τὸ ἀθέλητο·
καὶ μπρᾶς σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς φίλους ποὺ μ' ἀκοῦνε,
σοῦ ὁρκίζομαι, στὰ ἴδια σου ὠραῖα μάτια, ὅπου
θεωρῶ τὸν ἑαυτό μου, —
- ΠΟΡΣΙΑ** Μόνο σημειώσέ το αὐτό! (Στὰ δυὸ μου μάτια βλέπει
διπλὸ τὸν ἑαυτό του.) νὰν σὲ κάθε μάτι:
ὁρκίσου στὸ διπλό σου (ἐ-ώ) καὶ (νὰ δοῦναι μὲ πίστη).
- ΒΑΣΑΝΙΟΣ** Ὅχι, ἀκουσέ με: σχώρα μου τὸ λάθος τοῦτο
καὶ στήν ψυχὴ μου ὁρκίζομαι, ποτέ μου πιά
νὰ μὴν πατήσω ὄρκο σὲ σένα.
- ΑΝΤΩΝΙΟΣ** Κάποτε ἐδάνεισα τὸ σῶμα μου γιὰ λόγου του,
καὶ ἂν δὲν ἦταν αὐτὸς ποὺ ἔχει τὸ δαχτυλίδι
τοῦ ἄντρα σου, δὲ θὰ ὑπάρχα πιά: θαρρεῖμαι
νὰ ἐναυχρεωθῶ, νὰ βάλω τὴν ψυχὴ μου ἐγγύηση,
πῶς ὁ ἄντρας σου ποτέ δὲ θ' ἀπιστήσῃ πιά ἐγγνώσει του.
- ΠΟΡΣΙΑ** Τότε ἐσύ θά 'σαι ὁ ἐγγυητὴς του! Δῶσ' του αὐτό,
καὶ πές του πῶς καλὰ νὰ τὸ φυλάξῃ ἀπ' τ' ἄλλο.
- ΑΝΤΩΝΙΟΣ** Βασάνιε, νὰ ὁρκίσου πῶς θὰ τὸ φυλάξῃ
τοῦτο τὸ δαχτυλίδι.
- ΒΑΣΑΝΙΟΣ** Μά τὸν Θεό! Εἰν' τὸ ἴδιο ποὺ 'δωσα στὸν δόκτορα!
- ΠΟΡΣΙΑ** Αὐτὸς μοῦ τὸ 'δωσε: Βασάνιε, συχώρε με,
γιατὶ μ' αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι ὁ δόκτορας
ἐπλάγιασε μαζί μου.)
- ΝΕΡΙΣΑ** Κι ἐσύ, καλὲ Γρατιάνε μου, συχώρεσέ με·
γιατὶ τὸ ἴδιο ἐκεῖνο τὸ παλιοκοπέλι,
τοῦ δόκτορα ὁ γραφιᾶς, ἀντὶς ἐτοῦτο ἐδῶ
(ἐπλάγιασε μαζί μου) τῇ νυχτιᾷ ποὺ πέρασε.
- ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ** Μ' αὐτὸ νὰν σὰν νὰ διορθῶναις δημοσιὰ
καλοκαίριατικα, ποὺ οἱ δρόμοι εἶναι πολὺ καλοί.

ΕΝΛΙΟΙΑ

Πράξη Ε', Σκ. 1

ΠΟΡΣΙΑ

Ὁραῖο καὶ τοῦτο! δίχως κέρδος κέρματα.
Μὴ λές χοντροκοπιές. "Ὅλοι σας ἀποροῦντε:
νὰ ἓνα γράμμα· διάβασ' το ἅμα βρεῖς καιρό·
εἶν' ἀπ' τὴν Πάδουα, ἀπὸ τὸν Βελάριο: ὅπου
θὰ μάθεις πὼς ἡ Πόρσια ἦταν ὁ δόκτορας,
καὶ ἡ Νερῖσα ὁ γραμματέας τῆς: ἐδῶ ὁ Λορέντσος
θὰ μαρτυρήσει πὼς εὐθὺς μετὰ ἀπὸ σᾶς
ταξίδεψα καὶ ἐγὼ καὶ μόλις τώρα γύρισα·
δὲν ἔχω ἀκόμα μπεῖ στο σπίτι μου. Ἀντώνιε,
καλῶς μᾶς ἦρθες· καὶ ἔχω νέα πολλὰ γιὰ σένα,
πιο καλὰ ἀπ' ὅ,τι περιμένεις: ἀνοιξέ το εὐθύς·
θὰ ἰδεῖς πὼς τρία ἀπ' τὰ καράβια σου, κατάφορτα,
ἐμπῆχαν ἀναπάντεχα μέσ' στο λιμάνι.
Δὲ θὰ σοῦ πῶ ἀπὸ ποιά συγκυρία παράξενη
πέτυχα αὐτὸ τὸ γράμμα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μένω βουβός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἐσύ 'σουν ὁ δόκτορας καὶ δὲ σέ γνώρισα;

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ἐσύ 'σουν ὁ γραφιάς πού θὰ με κερατώσει;

ΝΕΡΙΣΑ

Ναί, μὰ (ὁ γραφιάς αὐτός δὲν ἔχει τέτοια ἰδέα,
ἔξω καὶ ἂν ζήσει ὥσπου νὰ γίνει ἀντρας.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Γλυκὲ μου δόκτορα, θὰ 'σαι ὁ συγκριβάτός μου:
καὶ ὅταν λείπω πλάγιαζε μὲ τὴ γυναῖκα μου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καλὴ κυρά μου, μοῦ 'δωσες ζωὴ καὶ βίος·
τί ἐδῶ διαβάξω σίγουρα πὼς τὰ καράβια μου
ἀγκυροβόλησαν μὲ ἀσφάλεια.

ΠΟΡΣΙΑ

Λοιπόν, Λορέντσο! Ὁ γραμματέας μου ἔχει φέρει
καλὲς εἰδήσεις καὶ γιὰ σᾶς.

ΝΕΡΙΣΑ

Ναί, καὶ θὰ τοὺς τίς δώσει δίχως διάφορο.

Νά, ἐδῶ σοῦ δίνω ἑσένα καὶ τῆς Γέσικας, ἀπὸ
τὸν πλοῦσιο Ἐβοαῖο, ἔγγραφο εἰδικὸ
μεταθανάτιας δωρεᾶς, γιὰ ὅλη του
τὴν περιουσία ὅταν πεθάνει.

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ

Ὁραῖες κυρίες, μάνα βρέχετε
σὲ δρόμο λιμασμένων.

ΠΟΡΣΙΑ

Σχεδὸν χαράζει κι εἶμαι βέβαιη πὼς ἀκόμα
δὲν εἴσαστε ὁλότελα εὐχαριστημένοι
γιὰ τοῦτα ποὺ ἔγιναν. Ἄς πᾶμε λοιπὸν μέσα
κι ἐκεῖ ἀνακρίνετέ μας καὶ πιστὰ σὲ ὅλα
ἐμεῖς θὰ σᾶς ἀποκριθοῦμε.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ἔτσι νὰ γίνει· καὶ τὸ πρῶτο ἐρώτημα ποὺ ἐγὼ
θὰ κάνω στὴ Νερίσα μου νὰ καταθέσει ἐνόρκως,
εἶναι, τί προτιμᾷ: νὰ περιμένει ὥς τ' ἄλλο βράδυ,
ἢ νὰ πλαγιάσει εὐθύς, ἀφοῦ ἀκόμα εἶναι σκοτάδι:
μὰ κι ἂν ἦταν ἡμέρα, ἐγὼ θὰ εὐχόμουν σκοτεινιά,
νὰ πάω μὲ τοῦ δόκτορα νὰ πέσω τὸν γραφιά.
Κι ἐνόσω ζῶ, ἓνα μονάχα θὰ μὲ τρώει φίδι,
πὼς νὰ φυλάω καλὰ τῆς Νερίσας τὸ δαχτυλίδι.

(Βγαίνουν.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Σελ. 19, στ. 7 (ἀπὸ κάτω) : «Ἄστε με τὸν τρελὸ νὰ παίζω». Στὴν *commedia dell'arte* ὁ τρελὸς εἶχε τ' ὄνομα Γροτιάνος.
- Σελ. 24, στ. 13 (ἀπὸ κάτω) : «ὁ θρηνηδὲς φιλόσοφος». Ἔτσι λέγαν τὸν Ἡράκλειτο τῆς Ἐφέσου, ποὺ ἔγινε ἐρημίτης, τρεφόταν μὲ χόρτα καὶ θρηνοῦσε γιὰ τίς μωρίες τῶν ἀνθρώπων.
- Σελ. 25, στ. 16 : «τὴν ἀγάπη τοῦ πλησίον μέσα του». Ἀναφέρεται στὴ συστηματικὴ ὑποστήριξη τῆς Γαλλίας πρὸς τὴ Σκωτία κατὰ τῆς Ἀγγλίας.
- Σελ. 26, στ. 7 : «Σίβυλλα». Προφήτισσα τῶν Λατίνων. Ὁ Ἀπόλλων τῆς εὐκήθη νὰ ζήσει τόσα χρόνια ὅσα σφυριὰ ἄμμο χώραγε ἡ χούφτα τῆς.
- Σελ. 34, στ. 11 : «ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Αἰχας». Αἰχας, δοῦλος τοῦ Ἡρακλῆ. Ἐφερε στὸν ἀφέντη του τὸ πουκάμισο τοῦ κένταυρου Νέσσου, ποὺ τὸν εἶχε σκοτώσει ὁ Ἡρακλῆς.
- Σελ. 45, στ. 15 : «τοῦ στραβολαίμασμένου πῆφερου». Τὸ πῶς πιθανὸ θὰ ἐννοεῖ τὸν μουσικὸ ποὺ τὸ παίζει καὶ ὄχι τὸ ἴδιο τὸ ὄργανο, τὴ φλογέρα.
- Σελ. 50, στ. 14 : «τῆς Ὑγκανίας οἱ ἐρμίες». Ἀπέραντη ἐρημος στὰ νότια τῆς Κασπίας Θάλασσας, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν ζοῦσαν πολλὰς τίγρεις.
- Σελ. 50, στ. 9 (ἀπὸ κάτω) : «τὸ κέρινό τῆς σάβανου». Ὑφασμα κερωμένο, εἶδος μουσαμῆς ποὺ τύλιγαν τοὺς νεκροὺς. Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴν εἰκόνα τῆς Πόρσιος μέσα στὸ ἓνα ἀπ' τὰ κουτιά.
- Σελ. 65, στ. 15 : «πὼς εἶναι προίκα ἀπὸ κεφάλι ξένο». Πρβλ. σονέτο 68 : «Προτοῦ χρυσὰ σγουρά κομμένα ἀπὸ νεκροῦς».
- Σελ. 81, στ. 3 (ἀπὸ κάτω) : «γουρνόπουλο ποὺ χάσκει». Στὴν Ἀγγλία συνηθίζοταν νὰ σερβίρουν στὸ χριστουγεννιάτικο ψητὸ γουρουνοκέφαλο μ' ἓνα λεμόνι στὸ στόμα του.
- Σελ. 84, στ. 12 : «νὰ ταχτῶ μὲ τὴν ιδέα τοῦ Πυθαγόρα». Μὲ τὴν ιδέα τῆς μετεμψύχωσης. Πρβλ. *Δωδέκατη Νύχτα*, πρ. Δ', σκ. 2.
- Σελ. 87, στ. 5 : «καταστημένο διάταγμα». Ἡ Βενετιά ἦταν φημισμένη γιὰ τὴν αὐστηρὴ τῆς δικαιοσύνης, μάλιστα σ' ἐμπορικὰ ζητήματα.
- Σελ. 92, στ. 12 (ἀπὸ κάτω) : «θὰ εἶχες καὶ ἄλλους δέκα». Δωδεκάδα γιὰ τὴν κρεμάλα, ποὺ τοὺς ὀνόμαζαν νονοὺς.
- Σελ. 97, στ. 19 : «Σολά, σολά! Ἀχαχούχα!» Πρῶτα κάνει τίς δυὸ νότες τοῦ ταχυδρόμου καὶ ἔπειτα χουγιάζει σὰν κυνηγὸς γερακάρης.

Σαίξπηρ
ΑΠΑΝΤΑ

Μετάφραση
ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ
ΒΟΥΛΑΣ ΔΑΜΙΑΝΑΚΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ

Βιβλία 1-37

ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΣΟΝΕΤΑ

Ἰκάρως